

Worldwide Travel, Inc.

Your One Stop Shop For International Travel Needs

Michigan Office Serving Community Since 1975.

29211 Ford Rd.

Garden City, MI 48135

Tel: 734-525-7304

Toll Free: 800-504-3044

Fax: 866-300-9725

Lowest Fare Guaranteed

Los Angeles Office

2701 E. Chapman Ave.

Ste.No.108, Fullerton, CA 92831

Phone: 714-449-7766

Toll Free: 866-889-1203

Fax: 714-449-7767

SELLING MOTELS IS OUR ONLY BUSINESS

Howard Johnson
Louisiana

41 Units, Interior Corridor
I-10 Exit Location
Asking \$2,850,000
Seller Financing

Jas Randhawa
510.406.5056

Bob Seth
408.807.9784

INDUS VALLEY INVESTMENTS

Tenth Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 10, Issue 24, June 13, 2009

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਅਸਟਰੇਲੀਆਈ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਜਾਰੀ

ਬਿਦਰ ਬਸਰਾ

ਜਲੰਧਰ: ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲੇ ਖਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਸਲੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ

ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿੱਤ ਹੋ ਰਹੇ

ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਚ ਦੋ ਹੋਰ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸੇ ਪਿੱਛੇ ਨਸਲੀ ਮਨਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਰੋਸ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ-ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ

ਸਿਡਨੀ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਪਰ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਿਰਫ ਮੌਕਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲੁਟ ਖੋਹ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੀ ਸਨ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਈਮਨ ਓਵਰਲੈਂਡ ਨੇ 9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਇਕ ਭਰਵੀਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮਲਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਕਸਦ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਹਮਲੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਿੰਸਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਲਬੌਰਨ ਦੇ ਬਹੁਭਾਸ਼ੀ ਮੀਡੀਏ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਭਾਰਤੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਚਿਤੀ 'ਚ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸੱਤ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਿਰਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੁਚਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ ਵਲੋਂ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਧਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਛਾਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਸਿਡਨੀ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਜਿਹੇ ਭਰੋਸਿਆਂ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਏਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਹਮਲੇ ਸਿਲਸਲੇਵਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਹਮਲੇ ਬੰਮੂਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਥੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਮੁੱਠੀ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਉਥੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਾਲਤ 'ਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਲਬੌਰਨ 'ਚ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 22 ਸਾਲਾ ਵਿਕਰਾਂਤ ਰਾਜੇਸ਼ ਰਤਨ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਤਨ ਆਟੋਮੋਟਿਵ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਚ

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਉੱਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਢੱਠੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਫੜੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਨ ਰਹਿ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

North American Truck Stop

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

ਕੈਰੀਅਰ ਬਰਮੇਕਿੰਗ ਐਂਡ
ਕੈਰੀਅਰ ਯੂਨਿਟ
ਇੰਜਣ ਇਥੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ
ਉੱਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਰਵਿਸ
ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਭਾਅ

909-350-3310, 909-697-5808

balwindernats@yahoo.com

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

MICHIGAN WORKS
APPROVED!

ALL STARS

NO WAITING!

★ TRUCK DRIVING SCHOOL INC ★
151 MILITARY ST. ★ DETROIT, MI 48209

313-841-2222

CDL A, B, P & S
WITH AIR BRAKE

CDL LICENSING IN JUST 3 WEEKS!

WE ARE AFFILIATED WITH NWLB

WE OFFER FULL TIME, PART TIME, AND WEEKEND
CLASSES TO ACCOMMODATE YOUR SCHEDULING NEEDS

- ★ Assist in job placement
- ★ Flexible hours, fit your Schedule
- ★ More than 25 years experience
- ★ UP TO \$750 TO \$900 PER WEEK!
- ★ REFRESHER COURSES AVAILABLE
- ★ ONE-ON-ONE TRAINING

VISIT US ONLINE AT ALLSTARSCDL.COM

EMAIL US AT WWW.ALLSTARSTRUCKSCHOOL@YAHOO.COM

ਕੈਂਟਨ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਮਨਾਈ ਗਈ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਕੈਂਟਨ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ 25ਵੀਂ ਯਾਦ 5 ਤੋਂ 7 ਜੂਨ ਤੱਕ ਮਨਾਈ ਗਈ।

ਭਾਈ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਹੇਮ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਰਾਗੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਜਾਏ ਗਏ ਉਚੇਚੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 1984 ਦੇ ਕਾਂਡ ਦਾ ਵਰਣਨ ਬੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਭਾਈ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਬੋਲਣਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਉੱਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਪਸਰ ਗਈ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕੇ। ਭਾਈ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੀ ਜੰਮਪਲ ਹਨ ਤੇ ਗੋਲ ਦਸਤਾਰਾ ਤੇ ਚੋਲਾ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ। ਛੇ ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ

ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਦਸ ਜੂਨ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਘਰੇਲੂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ

ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ

ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹੀ ਕੌਮਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੱਡ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਦਿਨ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਵੱਖਰੀ ਮਿਸਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਸਰਵਿਸ ਵੀ ਵਧੀਆ
Lowest Air Fares For INDIA

AB TRAVEL SERVICES
Ph.847-630-2096

ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਨਾਈਟ 14 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ 9ਵੀਂ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਨਾਈਟ-2009 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਾਇਸਰਾਏ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਬੈਂਕਾਇਟ ਹਾਲ, ਲੇਮਬਾਰਡ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮੀਂ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਵਲੋਂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 1000 ਅਤੇ 750 ਡਾਲਰ ਦੇ ਦੋ ਵਜ਼ੀਫੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਜ਼ੀਫਿਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਕ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਵਲੋਂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕਲਾਸ 2009 ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਢੋਲ ਅਤੇ ਡੀ.ਜੇ. ਦੀ ਤਾਲ ਉੱਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਭੰਗੜਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ-2009 ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਗਰੈਜੂਏਟਾਂ ਅਤੇ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ 10 ਡਾਲਰ ਦੀ ਫੀਸ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ ਫੋਨ: 312-318-4426 ਜਾਂ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ 630-862-0941 ਉੱਤੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਆਏਗਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਅਕਾਲ ਅਕਾਦਮੀ, ਬੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਥਕ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਐਤਵਾਰ 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤੰਤੀ ਸਾਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵੀ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਫੋਨ 847-358-1117 ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ 17ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਐਤਵਾਰ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਫੋਨ 847-726-0912 ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

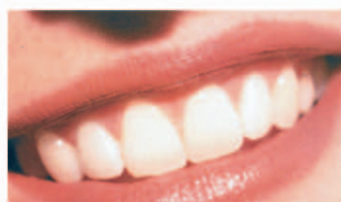
Pi Periodontal Implant SPECIALISTS

17W662 Butterfield Rd. #208
(Brittany Towers)
Oakbrook Terrace, IL 60181
Phone: 630-424-9404

- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਹ ਦੀ ਬਦਬੂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦਾਂ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਵਗਦਾ ਹੈ, ਮਸੂੜੇ ਪੀੜ ਕਰਦੇ ਹਨ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਹਿੱਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਬਾੜਾ ਪੀੜ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- ➔ ਕੀ ਚਬਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ?

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ, ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 630-424-9404

www.perioimplantspecialists.com

Dr. Singh offers the most current periodontal, laser and dental implant procedures that will allow you once again to feel confident about your smile and improve the quality of your life.

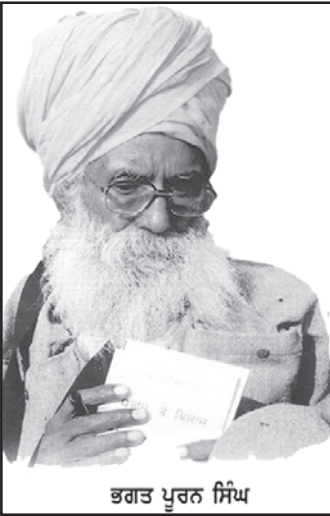
- **FREE Periodontal and Dental Implant Consultation**
- **10% OFF Your Implant Treatment Plan**
- **\$0 Down, Interest Free Financing is Available**
- **All Insurance Accepted**

Periodontal Implant Specialists will work in conjunction with your general dentist in properly diagnosing, treatment planning, and performing periodontal and implant treatment. If you do not currently have a general dentist, we will gladly assist you in finding one in your area.

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ (ਪੀ.ਐਚ.ਓ.), ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੁੰਜ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸਤਾਰਵੀਂ ਬਰਸੀ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਐਤਵਾਰ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਆਏ ਬੁਲਾਰੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਸਵੰਤ ਸਾਹਨੀ ਟਰੱਸਟ ਫੰਡ ਦੇ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ, ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ

ਸਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਵੀ ਇਸ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਮੁਫਤ ਮੈਡੀਕਲ ਚੈਕਅਪ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਇਕ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਸਵੇਰੇ 7:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤਕ ਚਲੇਗਾ।

ਪੀ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ

ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2007 'ਚ ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਦੀ ਮੁਖੀ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪੀ.ਐਚ.ਓ. ਵਲੋਂ ਦਾਨ ਰਾਹੀਂ ਰਕਮ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ www.pingalwaraonline.org ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 847-975-3877, ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ 224-456-8096, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 847-254-1782 ਜਾਂ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ 630-313-9121 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ 'ਚ ਪੰਜਾਬਣ ਪੁਨਮ ਸੰਧੂ ਸ਼ਾਮਲ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਰੀਆਂ ਮੱਲੂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਨਾ ਜੁੜ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਪੱਕੀ ਕਰ ਲਈ।

ਫੀਲਡ ਹਾਕੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਲੋਂ ਚੈਪੀਅਨਜ਼ ਚੈਲੇਂਜਰ ਹਾਕੀ ਟਰਨਾਮੈਂਟ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਪੰਜਾਬਣ ਪੁਨਮ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੁਨਮ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬਣ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜਮਸ਼ੇਰ ਖਾਸ ਹੈ। ਪੁਨਮ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਰਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੀ ਹਾਕੀ ਉਲੰਪੀਅਨ ਹਨ। ਹਾਕੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਿੱਕੇ ਸੰਧੂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਨਮ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੋ ਉਲੰਪਿਕ ਅਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਖੇਡੇ ਸਨ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੁਨਮ ਸੰਧੂ ਨੇ 29 ਮਾਰਚ 1991 ਨੂੰ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਡੈਲਸ 'ਚ ਘਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਰਾਣਾ ਇਕਵਾਲ): ਇਥੇ ਵਖ ਵਖ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਫੋਰਟਵਰਥ, ਰਿਚਰਡਸਨ, ਗਾਰਲੈਂਡ ਵਿਖੇ 84 ਵਿਚ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਨੂੰ ਘਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਂਡ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਵਖ ਵਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਇਸਨੂੰ ਭੁਲ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਕੌਮਾਂ ਅਜਿਹੇ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਿਆ ਕਰਦੀਆਂ।

ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਜੁੜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਵਾਸਿੰਗਟਨ ਡੀ ਸੀ ਤੋਂ ਆਏ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਅਤੇ ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ 84 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੁਲ ਜਾਣ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੀਲਵੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰਖੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਸਭਿੰਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਡੀ ਐਫ ਡਬਲਿਊ ਸਪੋਰਸ ਕਲੱਬ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰਚਾ ਅਤੇ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰਿਚਰਡਸਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਬੀਬੀ ਗਗਨ ਕੌਰ ਨੇ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂਘਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੋ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਧਰਾ ਘਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਹੱਲ ਹੈ।

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਗਾਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵੀ 84 ਦੇ ਘਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 25ਵੀਂ ਯਾਦ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਭਾਈ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਭਾਈ ਸੰਧੂ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਰੂਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ, ਤਦ ਹੀ ਬੱਚੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਨ ਨੇ ਵੀ 1984 ਦੇ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਇਕ ਪਿਕਨਿਕ ਸਟਾਈਲ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ ਐਤਵਾਰ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲੈਮਨ ਲੇਕ ਕਾਉਂਟੀ ਪਾਰਕ (6322 ਵੈਸਟ 133 ਐਵਨਿਊ, ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ) ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋੜਤਾ ਅਤੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਖੋ ਖੋ, ਮਿਊਜ਼ਿਕਲ ਚੇਅਰ, ਪੁਟੈਟੋ ਰੇਸ ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੋਲ 'ਤੇ ਡੱਗਾ ਲੱਗੇਗਾ ਅਤੇ ਡੀ.ਜੇ. ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਤਾਲ 'ਤੇ ਨੱਚਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੱਚਣ ਲਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਟੈਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਮੈਰੀਵਿਲ ਵਲੋਂ ਸਵਾਦੀ ਖਾਣਾ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਰ ਬੀਕਿਊ ਕੀਤਾ ਚਿਕਨ ਵੀ ਮੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਾਰੂ-ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਮਨਾਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਘੋੜਤਾ ਫੋਨ 765-337-5151 ਜਾਂ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ 708-655-3274 ਪਾਸੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

SIDHU & ASSOCIATES REALTY COMMERCIAL REAL ESTATE

**GAS STATION, HOTEL, LIQUOR STORE
RESIDENTIAL REAL ESTATE IN ILLINOIS**

**ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ,
ਮੋਟਲ, ਹੋਟਲ,
ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ
ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ/
ਵੇਚਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ

Baljit (BJ) Sidhu, Broker

Cell: 630-862-0941

Fax: 630-423-4024

sidhu-realty@hotmail.com

Great Truckers Driving School

2500 Enterprise Drive
Allen Park, MI 48101

Unlimited Training

CDL Class A, B, P & S Training

- *Check the Service and Rate, Come to Great!
- * Michigan State Certified School
- * Immediate Job Placement
- * Arrangement for Stay
- *Special Class for Learning Permit

ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ

Call Mr. Raj Sandhu at (313) 208-5072

ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਡੇਰਿਆਂ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਾਤੀ-ਪਾਤੀ ਹਕੀਕਤ ‘ਚ ਸੁੰਗੜਿਆ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

ਆਸਟਰੀਆ ਦੇ ਵਿਆਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੇ ਇਕ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਉਭਰੇ ਦਲਿਤ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਹਿਸ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਉਭਾਰ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੇਠਲਿਆਂ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਡੇਰਿਆਂ ਵਲ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਖਿਸਕ ਗਏ ਹਨ।

ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਬੌਧਿਕ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ। ਇਹ ਤੱਥ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਗੈਰ ਜਾਤੀ-ਪਾਤੀ ਆਧਾਰ ਵਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ

ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਆਧਾਰਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਮਗੜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖ, ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੱਖ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੁਬਾਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਬਹੁਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ, ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀਆਂ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਆਦਿ ਵਲ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਗਏ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪਰਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਸਾਨਘਾਟ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਆਲ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਉਸ ਵਿਆਪਕ ਸੁਆਲ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸਲਾਮ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਜ਼੍ਹਾ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਜਿਵੇਂ ਜੈਨੀ, ਬੋਧੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਿਹੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ‘ਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਅਤੇ ਇਕ ਗੈਰ ਜਾਤੀ/ਨਸਲੀ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਅਤੇ

ਹਕੀਕਤ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਪਨਾ ਸਿਰਜਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਤ ਖਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲੇ ਵੀ ਅਧਵਾਣੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਸਰ ਰਹੇ ਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਜੱਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਡੇਰੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਸਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਸੁਪਨੇ ਵਲ ਵਧਣ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਕਿ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਜਾਤੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਆਪਣੇ ਸੰਤ ਅਤੇ ਭਗਤ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਜਾਤ ਆਧਾਰਤ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਅਰਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਤੀਪਾਤੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਤਾਂ ਤੱਕ ਸੁੰਗੋੜਨ ਦੀ ਪਿਛਾੜ ਵਲ ਖਿੱਚਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਤਬਕਿਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੁਆਬੇ ਦੀ ਹਰੀਜਨ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅੰਨ੍ਹੀ ਨਫਰਤ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਚੰਗਿਆੜਾ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਨਾਲ ਇਹ ਨਫਰਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਕੁਝ ਡੇਰੇ ਵੀ ਇਸ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਭਾਗੀ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਪਸੀ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਅਪਨਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲੜਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਬਿਠਾਉਣ, ਇਕ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ, ਇਕੋ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਨਫਰਤ ਭਾਵੇਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਪਰਲਿਆਂ ਲਈ ਫੈਲਾਈ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਲਈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਕਾਰਨਾਮਾ ਹੈ।

ਕਲਾਸੀਕਲ ਮਾਰਕਸਿਜ਼ਮ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਤੇ ਜਾਤੀ ਏਕਤਾ-ਇਕਸੁਰਤਾ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਿੱਖੇ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ (ਕਨਫਲਿਕਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ) ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ

ਵਾਂਗ ਜਾਤੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਜਾਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਜਾਤ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਵੀ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਮੀਡੀਆ ਹਾਊਸ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੀਚ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਾਤੀਪਾਤੀ ਲੀਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਕਲੋਸ਼ ਖੜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਵਿਦਿਅਕ ਪਸਾਰਾ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਵਿਰੋਧੀ ਧਾਰਮਿਕ/ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਕਥਿਤ ਹੇਠਲੇ ਤਬਕਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਉਪਰਲਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਲੋਸ਼ ਨੂੰ ਤੀਲੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ। ਮੀਡੀਏ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰੇ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

-ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੀ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਲਿਕਤਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਅਰਬਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਸੰਵਾਦ ਰਚਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਏ.ਐਲ. ਬੈਸ਼ਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ “ਦਿ ਵੰਡਰ ਫੈਟ ਵਾਜ਼ ਇੰਡੀਆ” ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਲੂਰੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਕਬੂਲ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕ “ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ” ਆਰੀਆ ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਆਰੀਆ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਇਸ ‘ਪੂਰਵ ਆਰੀਆਈ’ ਸਰੋਤ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਆਰੀਆ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਜੇਤੂ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸੰਯੋਗਮੁਖੀ ਨੀਤੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਸੰਯੋਗਮੁਖਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਸੰਵਾਦਮੁਖਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਚਰਣ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਸਿਓਂ, ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਮੂਲਾਂ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਰੱਚਦੇ ਰਹੇ। ਹਮਲੇ, ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਿਸ਼ਰਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਮਵਰਤੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਵਰਤੀ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕਾਂਗੀ ਪਰਿਪੇਖ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸਥਿਰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਨਾ ਇਕ-ਪਰਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਟਿਕ ਸਕਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਯੁਨਾਨ ਦਾ ਅਫਲਾਤੁਨਵਾਦ ਜੋ ਹਰ ਵਸਤ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਇਕ-ਪਰਤੀ ਤਰਕ ਨਾਲ ਘਟਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਈਰਾਨ, ਇਰਾਕ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਤੁਰਕੀ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ ਇਕ-ਪਰਤੀ “ਅੱਲਾਹ” ਵੀ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਥਾਂ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਪਰਿਪੇਖ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਸਥਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਉਂ ਵੀ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਨਿਰੰਤਰ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਕਹਿਰਾ ਪਰਿਪੇਖ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਹਥਿਆ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਹੋਈ। ਪੱਛਮੀ

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਇਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਵਿਦਵਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਯੂਨਾਨੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਹਨ। ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੇਲ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸੰਤਾਨਾਂ ਨੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਵਪਾਰ ਅਪਣਾਇਆ। ਮੱਧਵਰਗੀ ਵਪਾਰ ਵੀ ਰਚਨਾ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੰਯੋਗ ਹੈ। ਜਨੈਟਿਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵਾਪਰਿਆ ਸੰਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਰ, ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਬਿਰਤੀਆਂ ਲੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਯੋਗ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸੰਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਕੇਵਲ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨੈਟਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤਕ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਧਿਆਸਤਿਤ ਜਾਂ ਵਿਕੋਲਿਤ ਹੋਣਾ, ਵਿਕਾਸ ਵਲ ਜਾਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ, ਵਿਗਸਣਾ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਵਿਗਾਸ ਕੇਵਲ ਰੇਖਕੀ ਜਾਂ ਲੀਨੀਅਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਬਹੁ-ਦਿਸ਼ਿਆਵੀ, ਬਹੁਵਰਤੀ, ਸਮਰਵਰਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਕੋਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਗਾਸ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਆਚਰਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਕਬਨੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੰਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਿਖਰ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੇ ਛੋਹੀ ਹੈ। “ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ” ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਚਿਤ “ਜਾਪੁ” ਅਤੇ “ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ” ਵੱਡੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। “ਜਾਪੁ” ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜਾਂ “ਵਾਹਗੁਰੂ” ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਅਰ ਬਰਨ ਜਾਤਿ ਅਰੁ ਪਾਤਿ ਨਹਿਨ ਜਿਹ।” ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਜਾਂ ਇਕ ਪਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕਪਰਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਸਲਾਮੀ-ਫਾਰਸੀ-ਅਰਬੀ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵੈਦਿਕ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਵੀ। ਇਹ ਚੇਤਨ ਤੌਰ ‘ਤੇ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲਖਸ਼ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਇਕਹਿਰੇਪਣ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਇਕਾਂਗਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਵਰਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਦੋਵੇਂ ਇਕਾਂਗੀ-ਪਰਿਪੇਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਰਗਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਂਗੀ ਪਰਿਪੇਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਇਕਾਂਗਤਾ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪਰਿਪੇਖਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਪੇਸ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ “ਵਾਹਗੁਰੂ” ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਿਰਜਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਵੀ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਲਿਕਤਾ ਨੂੰ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਹੈ। ਬਹੁ-ਪੱਧਰੀ, ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਹੁ-ਪਧਤਾ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਚਿੰਤਨ, ਨਵੀਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਕੁੱਦ ਕੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੁਐਂਤਮ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ “ਕੁਐਂਤਮ ਲੀਪ” ਵਾਂਗ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੇਕ ਦਰਸ਼ਨੀ ਤੇ ਅਨਿਕ-ਪਰਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅਨਿਕ-ਪਰਤਾ ਹੀ ਉਸ ‘ਚ ਅਨੇਕ ਇਲਹਾਮਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਨਿਕ-ਪਰਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਇਲਹਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਇਸ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਜਾਂ ਕੈਲਕੂਲਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿ ਲਈਏ, ਇਸ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ‘ਵਿਸਮਾਦੀ’ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਵਿਸਮਾਦੀ ਚਿੰਨ੍ਹ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਵੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਨਵੇਂ ਚਿੰਨ੍ਹ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਵੀ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਵੰਗਾਰ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ “ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ” ਦੇ 266ਵੇਂ ਬੰਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ/ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੀਤ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ “ਦੁਰੰਗੀ” (ਰੈੱਡ ਇੰਡੀਅਨ), “ਮ੍ਰਿਦੰਗੀ” (ਕੋਮਲ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਯੂਰਪੀ), “ਗੋਰੀ” (ਅਫਗਾਨੀ), “ਮੱਖਰੀ” (ਮੱਖੜ), “ਮਰਦੇ ਜਾਦਾਰੀ” (ਸਿੰਧ ਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ) ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਲੱਖਣ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੀਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਸਪੇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿਚ ਸਾਜੇ ਗੀਤ ਪਛਾਣਨਯੋਗ ਹਨ।

ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਥੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਸਾਰ ਜਾਂ ਪਰਤਾਂ ਹਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਸਪੇਸਾਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਅਨੁਸਾਰ ਭਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸਭ ਚਿੰਨ੍ਹ ਇਕ-ਪਰਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ। ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਸਭ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁੜ ਸਕਣ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰ ਸਕਣ।

ਪ੍ਰਸੰਗਵਾਦ, ਸਮਾਜਵਾਦ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੱਬ, ਦਾਤੀ, ਹਥੌੜਾ, ਚੰਨ ਆਦਿ ਸਭ ਚਿੰਨ੍ਹ ਇਕਾਂਗੀ ਹੋ ਕੇ ਪਥਰਾ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੀ ਛੈਣੀ ਤਰਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਪੇਖ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਤਰਾਸ਼ੇ ਜਾਂ ਰਹੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ, ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਤੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ੀ (ਐਥੋਸੇਲਿਊਟ) ਨਿਰਪੇਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੋ ਰਹੀ ਬਗਾਵਤ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸਾਝੇ, ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਈ ਜੁਸਤਜੂ ਬਹੁਤ ਤੀਬਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਸਤਜੂ ਵਿਚ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਭ ਕੇ ਜਾਂ ਸਾਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ

ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਸ਼ਵੀ ਜਾਂ ਗਲੋਬਲੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਖਤਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੁੜ ਕੇ ਇਕ-ਪਰਤੀ ਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਕੋ ਪਸਾਰ, ਇਕੋ ਅਰਥ ਦੇ ਕੇ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਇਕਪਰਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਕੋਈ ਇਕ ਵਰਗ ਜਾਂ ਗਰੋਹ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭਰਪੂਰ, ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਿੱਸਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਵਰਗ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਪੁਜਾਰੀ ਵਰਗ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਰਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਉਭਾਰ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਭ ਅੱਛਾ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਜਿਸ ਬਰਾਬਰੀ, ਨਿਆਂ, ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸਮਾਦ ਦਾ ਜੋ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਡੇਰੇ ਵੀ ਬਦਲ ਲਈ ਇਕ ਅਭਿਆਸ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਭਿਆਸ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਓ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਸੱਚ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੱਤਾ-ਇੱਛਕ ਜਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਵਰਗਾਂ ਨੇ ਉਸ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਹਥਿਆ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਇਕ-ਪਰਤੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ, ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀ ਇਨਕਲਾਬ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਗਲੋਬਲ ਮਹੱਤਵ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਪੰਜਾਬੀ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਪਾਰਕ (ਡੈਂਟਨ ਰੋਡ) ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮੇਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜਾ ਮੇਲਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੋਈ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਸ਼ਕ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ।

ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਕਣ ਲੱਗੀਆਂ

ਬਠਿੰਡਾ : ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਝਾਂਸਾ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨੀਲਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿਰੋਹ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗਿਰੋਹ ਦੇ ਸਰਗਨ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗਿਰੋਹ ਦੇ ਲੋਕ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸੀਕਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸੀਕਰ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਕਈ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਬੰਧਕਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਫੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟੀਮਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੰਜਾਬੀ

ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਗਿਰੋਹ ਦੇ ਛੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਲਿਜਾ ਕੇ

ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਥੇ ਗਿਰੋਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜੂ, ਮੁਕੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਮੂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਗ੍ਰਾਹਕ ਤਲਾਸ਼ਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਹਰੇਕ ਕੁੜੀ ਦੇ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਮਾਧਵਪੁਰ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮਣਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਗਿਰੋਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇਸੇ ਗਿਰੋਹ ਨੇ 40-40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵੇਚਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਹੀ ਕਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਲਾਲ-ਸਿੰਘ ਬਸਤੀ ਦੀ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਲਕਸ਼ਮਣਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਹੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮਾਧਵਪੁਰ, ਲਕਸ਼ਮਣਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨੀਲਾਮ ਕੀਤਾ

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂਘਰ 'ਚ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ 25ਵੀਂ ਦੁੱਖਦਾਈ ਯਾਦ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਵਜੋਂ 5 ਤੋਂ 7 ਜੂਨ ਤੱਕ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਭੋਗ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 17 ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ।

1984 ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਛੇ ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਅੰਦਰ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਉਹੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਉਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਜਿਊਂਦਾ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਅਤੇ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਏ ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਿਧੜਕ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਭਾਈ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਿਧੜਕ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਵੀਰਰਸੀ ਵਾਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਜਿਊਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦੇ ਵਲੂੰਧਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਰੋਸ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ

ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਪਿਟਸਬਰਗ ਤੋਂ ਆਏ ਭਾਈ ਕੁਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਸੰਤ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰ ਖੇਡੇ ਦੇ ਪੋਤੇ ਹਨ, ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਭਾਈ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਐਡਮੰਟਨ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਭਾਈ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਸਟੋਰੇਲੀਆ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ।

RK

Carpet & Flooring, Inc.

- *Commercial
- *Residential
- *Industrial
- *Sales
- *Installation
- *Cleaning
- *Repair

6346 N. Claremont Ave.
Chicago, IL 60659

Ravinder Singh Ravi

Ph. 773-761-6888
Fax: 773-761-6865

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

KARN GILL

44644 Ann Arbor Rd.
Plymouth, MI 48170

(734) 612-9984

www.KarnGill.Com

KarnGill@Hotmail.Com

COLDWELL BANKER

Preferred, Realtors

Either Buying or Selling a Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

Punjab Times

Established in 2000
10th Year of Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

California Bureau:
Ashok Bhaura
(Bureau Chief)
925-752-8025
Tarlochan Singh Dupalpur
(408) 903-9952
Charanjit Singh Pannu
408-608-4961
Devinder Singh
(510) 750-5757
Shiara Dhindsa
661-703-6664
Director Bus. Relations:
Pritam S. Grewal
408-406-0703

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 75 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 350 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਅਸਟਰੇਲੀਆਈ ਭਾਰਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ

ਮਾਰਚ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸਿਡਨੀ ਚੈਪਟਰ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿਡਨੀ ‘ਚ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੰਡੀ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ‘ਤੇ 100 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ‘ਚ ਇਕੱਲੇ ਸਿਡਨੀ ‘ਚ 20 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ‘ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਮੈਲਬੌਰਨ ਦਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਹੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 2 ਲੱਖ 78 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ 40 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਉਦਯੋਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ, ਜਿੰਨੀ ਉਸ ਤੋਂ ਤਵੱਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਕ ਘਟਨਾ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਜਦ ਲੋਕ ਸਵੇਰ ਸੋਪਾਰਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਤੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਡੇ ਸੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਪਿਛੇ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਸੰਕੇਤ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਦਵਾੜੇ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ‘ਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਬੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਰਾ ਜਾਂ ਧਮਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ‘ਚ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਰੈਜੀਡੈਂਸ ਲਈ ਰੁਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਜਾਣ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਰਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਕੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ‘ਚ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਧਰ ਕਦੇ ਡੱਕਾ ਭੰਨ ਕੇ ਦੁਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਧਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਤਬਤ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ‘ਚ ਪੱਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੋ-ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਆਧਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਘੱਟ ਤੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਉਥੇ ਉਹ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਜ਼ੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੇਵਿਡ ਸੈਰੋ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਧ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ‘ਚ ਪਿਛਲੀ ਇਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਸਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ‘ਚ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਕੂਟਨੀਤਕ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ’ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਚਿਤੀ ’ਚ

ਜਦੋਂ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ, ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੁਚਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਜੋ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲੇ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁਕ ਸਕਦੀ।

ਸ੍ਰੀ ਪੰਜੋਲੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਇਥੇ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰੱਖਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਨਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਰੇਰਾਂ ਨਾ ਪੈ ਜਾਣ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਤਕ ਯਾਦਗਾਰ ਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਲੰਘੀ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਤਖਤੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਨ 1984 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ।

ਸਥਾਨਕ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮਾਰਚ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਿਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਲੀ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਅਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 25 ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਬੰਧੀ

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਜਾਣ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਰਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਕੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ‘ਚ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਧਰ ਕਦੇ ਡੱਕਾ ਭੰਨ ਕੇ ਦੁਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਧਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਤਬਤ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ‘ਚ ਪੱਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੋ-ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਆਧਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਘੱਟ ਤੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਉਥੇ ਉਹ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਜ਼ੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੇਵਿਡ ਸੈਰੋ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਧ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ‘ਚ ਪਿਛਲੀ ਇਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਸਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ‘ਚ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਕੂਟਨੀਤਕ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ’ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਚਿਤੀ ’ਚ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣਾ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

ਗਾਇਕ ਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ‘ਤੇ ਪਤਨੀ ਨੇ ਲਾਏ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਗਾਣੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ‘ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਜਿਥੇ ਆਪਣੇ ਦਿਓਰ ਸਮੇਤ ਸਹੁਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਮਾਰਕੁੱਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਜ਼ਿਲਾ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਲੜਕੀ ਤੇ ਭੈਣ ਮੰਨ ਕੇ ਰਵਿੰਦਰ ਦੀ ਬਰਾਤ ‘ਚ ਆਏ ਸਨ, ਉਸਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਅੱਗੇ ਆਉਣ।

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨੇ ਬਸੰਤ ਰਿਸੋਰਟ ਵਿਖੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਲ 1999 ‘ਚ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਮਾਹੌਲ ਠੀਕ ਠਾਕ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਉਸ ‘ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਉਸ ਵੇਲੇ ਡਿੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਲੜਕੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਰਵਿੰਦਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਲਈ ਸਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਉਸਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਸਗੋਂ ਦੂਜੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਰਵਿੰਦਰ ਨੇ ਉਸਤੋਂ ਤਲਾਕ ਮੰਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਐੱਲ.ਐੱਲ.ਬੀ. ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ 12 ਮਈ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਵਿੰਦਰ ਨੇ ਉਸਦਾ ਫੋਨ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ-ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਸਲੀ ਨਫ਼ਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਪਰ ਤਕਰੀਬਨ 11 ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਓਵਰਲੈਂਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੱਕਾ ਜਾਮ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਪਿਛਲੇ 18 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 2007-08 ਵਿਚ 36765 ਲੋਕ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਅਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 24260 ਕਾਕੇਸੀਅਨ ਹਨ, ਜਦਕਿ 1447 ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਜੁਰਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹਾਲਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਘਰ ਪਰਤੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰਾ ਪੱਖ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਝ ਡਾਂਗਾਂ ਵਾਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਬਾਅਦ ‘ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ‘ਤੇ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬਾਹਰ ਕਿਵੇਂ ਰਹੇਗੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਤਾਲਾ ਤੋੜ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦਾ ਦਿਓਰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਕੁੱਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਘਸੀਟਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਘਰ ‘ਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ‘ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ 25 ਜੂਨ ਤਕ ਰਵਿੰਦਰ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਉਸਨੂੰ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਰਵਿੰਦਰ ਲਈ ਛੱਡ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਵੀ ਸਹਿਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਲਾਕਾ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲ ਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)

ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ

ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਬੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ

ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ (ਜਲੰਧਰ) : ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦਾ ਲੰਘੀ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੁਰਵਕ ਤੇ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਸਥਾਨਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਡੇਢ ਤੋਂ ਦੋ ਲੱਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਵਿਲਕਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 24 ਮਈ ਨੂੰ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਆਨਾ 'ਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ 'ਚ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ 'ਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ।

ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ 3 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ, ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਵਿਨਾਸ ਚੰਦਰ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ

ਦੇਹ ਲੈ ਕੇ ਆਏ।

ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਇਨ੍ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਪਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਚਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸਖਤ ਧੁੱਪ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਸਿਹਤ ਅਮਲੇ ਵਲੋਂ ਇਲਾਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

24 ਮਈ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਡੇਰੇ ਦੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਚ ਲੰਮੇ ਪਿਆ ਹੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁੱਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਕਬੂਲੀਆਂ। ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਬੱਲਾਂ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੰਨੇ ਸਖਤ ਸਨ ਕਿ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਚਿੜੀ ਵੀ ਫੜਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਾਮ

ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਚਿਥਾ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ (ਕਠਾਰ ਵਾਲੇ) ਤੇ

ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾਸ ਬਾਵਾ ਨੇ ਅਗਨੀ ਦਿਖਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਸੰਤਾਂ, ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ਕਾਮਰੇਡ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ., ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਅਵਤਾਰ ਹੈਨਰੀ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ, ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ, ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਮਪੁਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਵਿਆਨਾ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੱਤਿਆ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖਣਗੇ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਣਗੇ।

ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਣ ਦਾਸ ਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਜੋ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਬਰੇਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ 'ਚ ਬਸਪਾ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ। ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਵੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣਗੇ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਆੜ 'ਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਿੱਸਾ ਫੈਲਾਅ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਜੋ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ।

ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਘਪਲਾ ਫੁਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਘਪਲਾ

ਫਰੀਦਕੋਟ : ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੈਪ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਡਾਈਟ ਵਿਚ ਘਪਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪ ਵਿਚ 200 ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 365 ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, 365 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾਈਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਡਾਈਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਪ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹ 180 ਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪ ਵਿਚ 365 ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ।

ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ 365 ਖਿਡਾਰੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਕੈਪ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਫਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਕੈਪ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿੱਦਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ 365 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤੇ ਵਾਲੀ ਲਿਸਟ ਮੰਗੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਟਾਲਮਟੋਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਲਿਸਟ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ 200 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਡਾਈਟ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਘਪਲੇ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰ ਛਪਣ 'ਤੇ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਮਚ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਟੀਮ ਫਰੀਦਕੋਟ ਭੇਜੀ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ

ਸੀ ਕਿ 200 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ 60 ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜਾਏ 30 ਰੁਪਏ ਦੀ ਡਾਈਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹਜ਼ਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

365 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ : ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ

ਫਰੀਦਕੋਟ : ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਕੋਚਿੰਗ ਕੈਪ ਵਿਚ 365 ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਕੈਪ ਵਿਚ 365 ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਤੇ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਹੋਵੇਗੀ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੁਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 200 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਡਾਈਟ 365 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਰੇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅੱਧਾ ਕਿੱਲੋ ਦੁੱਧ ਅਤੇ 2 ਕੇਲੇ ਹੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੰਵਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ 365 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਤਾਈ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੋਹਨ ਲਾਲ

ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੈਪ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੈਪ ਵਿਚ 365 ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਬਜਾਏ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Punjabi Dhaba

Fine Indian Cuisine
Restaurant & Banquet Hall

2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ
773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Desi Bazar

Now Proudly Serving You At Two Locations

916 E. Main Street #118,
Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040
Fax: 317-888-2050

6663 W Washington St
Indianapolis, IN 46231
Tel: 317-247-7240
Fax: 317-247-7250

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਸਬੰਧੀ ਬਿੱਲ ਪਾਸ

ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ: ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਿਰਪਾਨ ਬਾਰੇ ਇਕ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਸੂਬੇ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਬਿੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਹੁਣ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੈਨੇਟ 'ਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਆਰਨੋਲਡ ਸਵਾਜ਼ਨੇਗਰ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਸਦਾਂ ਨੇ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਫ਼ਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 59 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨ 'ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਈ-ਮੇਲ ਨੇ ਠੱਗ ਲਈ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ

ਅਪਰਾ : ਅੱਪਰਾ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਈ-ਮੇਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਿਆ।

ਹੋਇਆ ਇੰਜ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਕੁੜੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ ਤੇ ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੀ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਈ-ਮੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਇਨਾਮ ਨਿਕਲਣ ਦਾ 'ਸੁਨੇਹਾ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਲੜਕੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਲੜਕੀ ਨੇ ਫੱਟ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ 'ਅਫਸਰ' ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਪੈਸੇ ਸਾਡੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜ ਸਕਣ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀ ਨੇ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ।

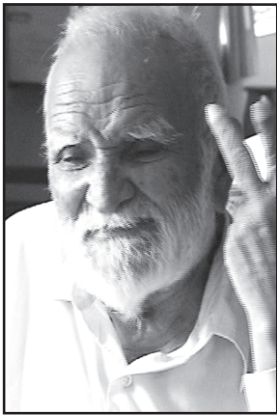
ਫਿਰ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਈ-ਮੇਲ ਆਈ ਕਿ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਬੈਂਕ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਕੈਸ਼ ਹੀ ਇਹ ਰਕਮ ਲੈ ਕੇ ਇੰਡੀਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਰਕਮ ਲੈ ਲੈਣੀ। ਲੜਕੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਕ ਨਾਇਜੀਰੀਅਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇੰਡੀਆ ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਲੜਕੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇਕ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਲੜਕੀ ਦੇ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨਾਇਜੀਰੀਅਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਅਟੈਚੀ ਵਿਖਾਇਆ। ਲੜਕੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਡਾਲਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਨਾਇਜੀਰੀਅਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਲੰਘਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਡਾਲਰਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਰਕ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਰਕ ਨੂੰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੈਮੀਕਲ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ।

ਲੜਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੀ, ਤੁਸੀਂ ਕੈਮੀਕਲ ਮੰਗਵਾਓ। ਨਾਇਜੀਰੀਅਨ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਾਲਾ ਕੈਮੀਕਲ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਡਾਲਰ ਉਸ ਕੈਮੀਕਲ ਨਾਲ ਧੋ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਅਸਲੀ ਡਾਲਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਇਜੀਰੀਅਨ

ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ, ਅਸਥੀਆਂ ਸਤਲੁਜ ਹਵਾਲੇ

ਜਲੰਧਰ : ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਨਾਇਕ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਲੰਬੀ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਬਿਲਗਾ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇ ਅਸਤ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ, ਭਤੀਜੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੁੱਤਰੇ ਅਗਨਵੀਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਜੱਗੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿਛਾ

ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ

ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦਿਖਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਬਿਲਗਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੋਧੇ ਨੂੰ ਨਮ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੀ ਸਦੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਲੇਖੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚਾ ਪਿੰਡ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਸਰਥੀ ਵੇਲੇ ਰਾਜਸਾਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ

'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਂਦੀ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 'ਤੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ "ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਅਮਰ ਰਹੇ" ਤੇ "ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬੇ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ" ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹੇ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਸੰਦੇਸ਼ "ਇਕ ਸਰਥਾਜੀ, ਇਕ ਅਹਿਦ" ਵਿਚ ਕਿਹਾ "ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦਾ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਨੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਹਿਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਜਮਹੂਰੀ, ਇਨਕਲਾਬੀ, ਰਵਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਉਮਰ ਭਰ ਡਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇਗੀ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਵਲੋਂ ਗ਼ਦਰੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਲਿਖ ਕੇ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਚਾਰਿਆ ਕਿ "ਸਾਡਾ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਜਵਾਹਰ ਭਾਣੇ ਉਠਣਗੇ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੋਕ ਪੱਖੀ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੇਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਈਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀਰੋ ਮੋਤੀ ਚੁਣ ਕੇ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ। ਦੇਸ਼

ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਮੂਜਬ ਸਦਾ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀਆਂ ਮੋਮਬਤੀਆਂ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗੀ।"

ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਆਗੂ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ, ਜਥੇਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਾਲਜ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ 'ਚੋਂ ਵੱਡੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬਿਲਗਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ

ਕੋਹਾੜ ਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ (ਦੋਵੇਂ ਮੰਤਰੀ), ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ (ਦੋਵੇਂ ਵਿਧਾਇਕ), ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ, ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ, ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਦਿਆਲ, ਵਿਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਕਾਮਰੇਡ ਐਚ.ਐਸ. ਮਿਨਹਾਸ, ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ, ਕਾਮਰੇਡ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੋਛੜ, ਸ੍ਰੀ ਰੰਧਾਵਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਖਾਲਸਾ

ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਬਿਲਗਾ ਤੋਂ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬਿਲਗਾ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

- ✓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
- ✓ ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 877-899-6244

www.tryemc.com

We
Work in
All 50
States

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਲਣ ਲਗੀ

ਜਲੰਧਰ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੁਕਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਵਾਇਦ ਸੂਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਗੂ ਜੋਤ-ਤੋਤ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਤਰੰਜ ਦੇ ਮੋਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਸੂਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰ. ਰਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ, ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਸ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕੇ। ਤਿੰਨ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਇਕ ਮੌਜੂਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਿੱਤਲ, ਅਵਿਨਾਸ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਰਿਣਵਾ ਅਤੇ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਜੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਨਜ਼ਰ ਦੌੜਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਵਿਨਾਸ ਰਾਏ ਖੰਨਾ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਉੱਪਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਖੰਨਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ, ਉਥੇ 2007 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਸੋਂ ਵਿੱਤੋਂ ਵਧ ਰਿਕਾਰਡਤੋੜ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 19 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੰਨਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਲਾ ਪ੍ਰੀਸਦਾਂ ਅਤੇ ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ

* ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ * ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ

ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਨ-ਆਧਾਰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੰਨਾ ਇਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਲੀਡਰ ਹਨ, ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਚਾਲਿਤ ਸਾਈਕਲ ਰੈਲੀ, ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਭਰਪੂਰ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਿੱਤਲ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉੱਪਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੀਨੀਅਰਤਾ, ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਪੈਂਠ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਰਿਣਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰੀਫ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਬਣੀ ਇਮੇਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ

ਵੱਡੀ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ ਇਸ ਦੌੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ ਹਾਈਟੈਕ ਦਲਿਤ ਆਗੂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਖੁਰੀ ਹੋਈ ਸਾਖ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਾ ਠੀਕਰਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਭੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਕੁਝ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੁੱਝ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸੁੱਟੀ ਗਈ ਸੀ

ਬਲਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਜੋ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ।

ਭਾਜਪਾ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕ ਵਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਚੀਰਫਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਪਣੇ-ਅਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਅਤੇ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਅਪਣੇ ਸਿਰ ਲਈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗੇ ਕਿ ਕੁੱਝ ਮੰਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਗਏ।

ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਰਨ ਚਾਹੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਹੋਣ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੋਟਰ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪਟਿਆਲਾ, ਰਾਜਪੁਰਾ, ਮਾਨਸਾ, ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਬਾਰੇ ਭੰਬਲਭੂਸਾ

-ਏ.ਐਸ.ਪਰਾਸ਼ਰ

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ.ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬਤੌਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ 'ਚੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਕਾਇਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਤੀਸਰੇ ਮਹਾਰਾਜੀ ਕੈਪਟਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੱਗ-ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੀ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਤੋਂ ਇਕ ਅਹੁਦਾ ਲੈ ਕੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇ.ਪੀ. ਦੀ ਥਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਨਾਲ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਗਲਤ ਸੰਕੇਤ ਜਾਏਗਾ। ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੇ.ਪੀ. ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਚੁਣੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਵੀ ਕੇ.ਪੀ. ਤੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ। ਕੇ.ਪੀ. ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਕੱਢਣਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਵੀ ਚਰਚਾ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ 'ਚ ਕੇ.ਪੀ. ਤੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਦੁੱਚਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਆਗੂ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ.

ਲਾਲ ਸਿੰਘ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ

ਉਦੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੇ.ਪੀ. ਖੁਦ ਜਲੰਧਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਕੱਢਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਸਥਾਈ ਹੈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਕ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇ.ਪੀ. ਵਰਗੇ ਕੱਦਾਵਰ ਦਲਿਤ ਆਗੂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਂਘੇ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਬਣਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੱਕ ਕੱਚੀ ਸੜਕ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੜਕ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਇਹ ਸੜਕ ਪੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਰਫ ਬਾਰਡਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰ ਦੇ 17 ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ਤੋਂ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੱਕ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਲਾਂਘੇ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਝੱਟ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਅਸੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਸੀ। ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਡਾਟ ਕਾਮ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਲਈ ਦੋ ਕਰੋੜੀ ਦਸਤਖਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ

ਸਿੱਖ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਉਦਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਜਾਵੇ।

ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਡਾਟ ਕਾਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ (ਭਾਰਤ) ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਵਿਚ ਉਚੇਚੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545
London \$250

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography

(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN

(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

Aero Travel & Tours Inc.

8401 N. Crawford Ave #105, Skokie IL 60076

A.R.C

Serving The Community Since 1981

Most Economical Fares & Confirmed Seats to Indian, Pakistan, Bangladesh, Europe and Middle East.

Consolidators For All Major Airlines

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

Toll Free: (800) 679-1328

or (847) 677-2021

e-mail: aerotravel@gmail.com

‘ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ’ ਦੇ ਗਠਨ ਕਾਰਨ ਵਿਵਾਦ, ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਸਰਗਰਮ

—ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ
ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਡੈਥ ਬੈਂਡ 'ਤੇ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਖਿੱਚਾ-ਧੁਹ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਹਾਕੀ ਸੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ‘ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ’ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਅਤੇ ਏ.ਕੇ. ਮੱਟੂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੀਤੀ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਮਹਾਂਸੰਘ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਮਹਾਂਸੰਘ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਰ ਜੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨਵੀਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੀ ਗਈ 7 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਏ.ਕੇ. ਮੱਟੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅਸਲਮ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬਤਰਾ ਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰਜੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਮਹਿਤਾ, ਹਰੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਅਹਿਮਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਐਚ. ਨੇ 5 ਮਈ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਆਈ.ਓ.ਏ. ਨੂੰ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ‘ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ’ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 2010 ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ

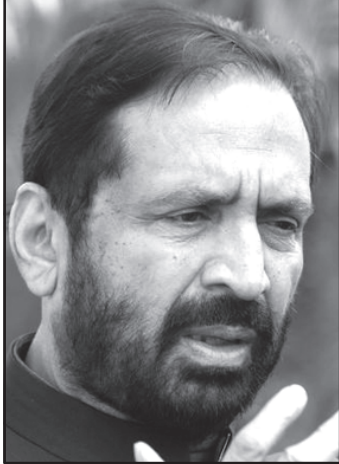
ਖੋਹ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਐਚ. ਤਹਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਲਮਾਡੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਈ.ਓ.ਏ. ਵਲੋਂ 10 ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਨੂੰ ਪੁਣੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਇਸ ਮਸਲੇ ‘ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 20 ਮਈ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਐਚ. ਨੇ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਕੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਕਲਮਾਡੀ ਨੇ

ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੁਣ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਗਠਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਦੇਖੇਗੀ।

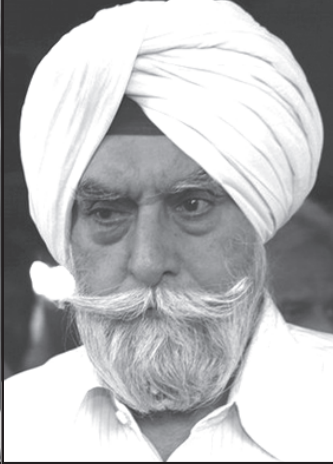
ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਮਹਾਂਸੰਘ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਯੋਤੀ ਕੁਮਾਰਨ ਦੇ ਇਕ ਰਿਸ਼ਵਤ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਓਲੰਪੀਅਨਾਂ

ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਇਕ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਉੱਘੇ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਸਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵੀ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਇਸ ਨਵੀਂ ‘ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ’ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀ

ਸੁਰੇਸ਼ ਕਲਮਾਡੀ

ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਹੁ-ਸੰਸਥਾ ਰਾਜ ਇਕਾਈਆਂ ਨੇ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੰਗਾਲ ਹਾਕੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਥਿਤ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਰਾਜ ਇਕਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਬੰਗਾਲ ਹਾਕੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜੇ.ਬੀ. ਰਾਏ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਟੂ, ਅਸਲਮ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ ਅਤੇ ਹਰੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਜਿਹੇ ਮੁੱਖੀ ਭਰ

ਲੋਕ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿੰਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੀ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਆਫੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਨਵੀਂ ਹਾਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬੰਗਾਲ ਹਾਕੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੇ.ਬੀ. ਰਾਏ ਅਤੇ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 32 ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮਰਦ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਯੂਨਿਟ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੀਆਂ ਰਾਜ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਓਧਰ ਨਵੀਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਮੱਟੂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਮਰਦ ਹਾਕੀ ਸੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 10 ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਕੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਮਦਦ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਅਸੀਂ ਚੋਣ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 28 ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਕੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਇਕ ਫਰੰਟ ‘ਤੇ ਆ ਜਾਣ। ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਓਲੰਪੀਅਨ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਵਰ ਇਕਬਾਲ ਅਤੇ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ

ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੋਕਿਮ ਕਾਰਵੈਲੋ, ਗੇਵਨ ਪਰੇਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਨਵੀਂ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਧਿਰ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੈਣ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਜਦਕਿ ਨਵੀਂ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਤੋਂ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚੁੱਕਿਆ ਕਦਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜਵਰ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਿਕ ਹਾਕੀ ਸੰਘ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਮਹਾਂਸੰਘ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਘੋਸ਼ ਵੀ ਨਵੀਂ ਹਾਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ 32 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 26 ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਿਕ ਸੰਘ ਇਸ ਨਵੀਂ ਕਥਿਤ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੂਬਾਈ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਾਂਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਉਝ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਜਿਹੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਇੱਟ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਸੰਘ ਤੋਂ ਚੱਜ ਨਾਲ ਮਾਨਤਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹਾਕੀ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਹਾਕੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਜਾਪਦਾ ਇੰਝ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਉੱਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਅਤੇ ਭੇਦਭਰੀ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਵਰੇਗੰਢ ‘ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਿਰਾਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈਆਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਲੰਘੀ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ‘ਚ 1984 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜੂਝ ਕੇ ਸੁਹਾਦਤਾਂ ਦੇ ਜਾਮ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਵੇਰੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ‘ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਵੈਰਾਗਮਈ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪੰਚ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ, ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਮਾ, ਭਾਈ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਲੇਖਕ ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ, ਧਰਮੀ ਫੌਜੀ, ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ‘ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਗਾਲਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੜਾਪਿੰਡ, ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ, ਜਰਨਲ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਭੋਗ

— ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਫਿਰ ਕੀਤੀ ਬਫ਼ਰ ਸਟੇਟ ਦੀ ਮੰਗ

— ਬਾਦਲ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ‘ਚ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉੱਠਿਆ

ਉਪਰੰਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਰਦੇ ਮੁਜਾਹਿਦ ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਰਨਲ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਭਗਤੀ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰਖਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।

ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬਾਅਦ ‘ਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਹੇਠਾਂ ਸਥਿਤ ਥੜੇ ‘ਤੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਵਧੀ ਬਫ਼ਰ ਸਟੇਟ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ‘ਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਉਧਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀ ਪੰਥਕ ਧਿਰ ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਵੇਕਲਾ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਕੱਤਰ ਸ.

ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਹੁੰਚੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ. ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ, ਨੂੰ ਇਸ ਦਰਦਨਾਕ ਸਾਕੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਾਜਦਾਨ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ, ਗੁਰਦਾਸ ਨੰਗਲ, ਦੋਹਾਂ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਰਵਾਇਤੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ‘ਚ ਕੁਰਸੀ ਡਾਹ ਕੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਪਰ ‘ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ’ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਇਹੀ ਇਨਸਾਨ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ‘ਚ ਭੁੱਝੇ ਜਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 90 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ‘ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 15 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧ ਸਿੱਖ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਬਣ ਗਏ। ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਅਤੇ ਨਾਰਵੇ ‘ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਲਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਖ਼ਾਲਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ। ਨਾਅਰੇ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰੱਖਣਾ ਬੇਹੱਦ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ‘ਚ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੈਲਰੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਮਤੇ ‘ਚ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਸਰਮਾਇਆ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਮੱਤੇ ‘ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋਧਪੁਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰਜ ‘ਤੇ 25,000 ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਰਿਸਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਸਦਣ ਲਈ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ‘ਚ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੇ ਡੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ‘ਚ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 1984 ਦੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਢੁਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਫੜੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਬੇਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੁਲਮ ਚਾਹੇ ਗਏ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਨ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ।

ਜਾਤਾਂ ਵਿਚ ਟੁੱਟ ਰਹੀ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਖੁਦ ਨੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਆਨਾ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣ, ਉਸ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸੰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਉਹ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਬਾਪ-ਬੇਟਾ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕੇ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਜਾਣ। ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵਲੋਂ ਯੂ.ਪੀ. ਤੋਂ ਉਚੇਚਾ ਆ ਕੇ ਉਠਾਏ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਏਨੇ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੋਈ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ, ਇਹ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ। ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਜ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇਹਨਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਵਲ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ।

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਜਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ। ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕੋ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਵਾਂ ਇੰਜ ਉੱਭਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਦ ਜਾ ਕੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਖੰਡ ਬੋਲਾਂ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰ ਆਇਆ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਉੱਠਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਨੇ ਏਨੇ ਪੈਰ ਉਖਾੜੇ ਕਿ ਉਸੇ ਸੰਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਗਲਤ ਕਹਿ ਸਕੀ ਤੇ ਨਾ ਠੀਕ ਹੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕੀ। ਆਖਰ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਇਹ ਸਥਿਤੀ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਵਧ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਜਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ‘ਨੀਚਾਂ ਅੰਦਰ ਨੀਚ ਜਾਤ, ਨੀਚੀ ਹੂ ਅਤਿ ਨੀਚ। ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗ ਸਾਥ, ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ।’ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ‘ਜਿਨ ਕੇ ਜਾਤ, ਜਨਮ, ਕੁਲ ਮਾਹੀ। ਸਰਦਾਰੀ ਨਾ ਭਈ ਕਿਨਾਰੀ। ਤਿਨ ਹੀ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਬਨਾਉ...’ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵਾਂਗ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣੀ। ਇਹ ਠੀਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ‘ਆਪਣੇ’ ਅਤੇ ‘ਦੂਜੇ’ ਡੇਰੇ ਵਜੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ

ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਕੋਈ ਡੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਐਬ ਨਹੀਂ ਗਿਣਨੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਜਸੀ ਵਿਰੋਧ ਉਭਰ ਪਿਆ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ, ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਦਿ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀਓ’ ਦੇ ਸੰਬੋਧਨ ਨਾਲ ਚਿੰਨੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ। ਮੱਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਨਰਕਧਾਰੀ’ ਤੱਕ ਆਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭਨਿਆਰਾਵਾਲਾ ਕੋਲ ਕਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਮੱਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਸੱਚੇ ਸੋਚੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਉਦੋਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਉਥੇ ਨੱਕ ਰਗੜਨ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਡੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁੱਕੀ, ਪਿੱਛੋਂ ਜਣਾ-ਖਣਾ ਹੀ ਉਗਲ ਨੂੰ ਲਹੂ ਲਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਣਨ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੱਥ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਸੋਚੇ ਵਾਲੇ ਡੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਉਸ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤਿੱਖੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੋਟਰ ‘ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ’ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਸੋਚੇ ਵਾਲੇ ਕਈ ਲੋਕ ਵੀ ਉਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਬਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੱਜਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੌਕੇ ਸੱਚੇ ਸੋਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਵੀ ਜੋੜਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਸੱਚੇ ਸੋਚੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਤੀ ਵਿਚੋਂ ਉਨੇ ਸੰਤਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਭਗਤ-ਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਕ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਉਥੇ ਰੂਲਿੰਗ ਵਜੋਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਭਗਤ ਤਾਂ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸਮਝ ਸੀ। ਜਿਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧੰਨੇ ਭਗਤ ਨੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਬ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਕੋਈ ਕਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ

ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹੇਗਾ, ਇਕ ਦੀ ਰਾਏ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚਣੀ ਦੇ ਮੀਟਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਣ ਸਕਦੇ।

ਇਕ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਬੈਠਿਆਂ ਇਕ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਿਆ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦਾ ਕਸੂਰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀਣਾ ਵੀ ਵਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਮੌਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਦਾ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੇਹੁਰੇ ‘ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੜਾਵਾਂ ਖੜਕਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ‘ਸੰਤ’ ਉਹ

ਨਾਮਦੇਵ ਹੀ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ, ਉਹਨੂੰ ਦੇਹੁਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਕੌਣ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਕੋਈ ਨਾਂਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।” ਉਸ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਹੀ ਚੱਲ੍ਹਗੀ!”

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਵੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਕੀਰਤਨੀਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜਾਂ ਧੰਨੇ ਭਗਤ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ‘ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ’ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਪਹੁੰਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ’ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ‘ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ’ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਚੁਲੀ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅੰਦਰ ਚੱਲਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਾ ਕਦੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਬੋਲੀ, ਨਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਦਿਆਂ ਮੈਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਵੇਖਣ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਵੀ। ਇਕ ਮੌਕੇ ਮੈਂ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ “ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ?” ਸੈਕਟਰੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਾਲੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੌਕੇ ਵੱਡੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪਿਆਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰੇਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁਧ ਰੱਜ ਕੇ ਭੰਡੀ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਚੋਣ ਮੌਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਏਦਾਂ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਚੋਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਫ਼ਰਾਡ ਜਾਂ ਗਬਨ ਹੋਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇ ਜਾਂਦੇ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਦੁਖੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹੀ ਕਿ “ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ‘ਚ ਚਾਰ ਸੱਜਣ ਬੈਠੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ‘ਸਿੰਘ’ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਲਾਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ‘ਮਿਸਤਰੀ ਸਿੰਘ’ ਹੈ।”

ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਰੰਜ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗੱਲ ਏਥੇ ਮੁਕਾਈ ਕਿ “ਜੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ‘ਮਿਸਤਰੀ ਸਿੱਖ’ ਹੀ ਅਖਵਾਉਣੇ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਚਲਾ ਲਈਏ?”

ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਜਾਪਦੀ, ਪਰ ਸਧਾਰਨ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ, ਗੱਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਕੁਝ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਚੱਲਦੀ ਸਿੱਖੀ ਅੰਦਰਲੇ ਕਈ ਉਹ ਨੁਕਸ ਇਕਦਮ ਬੇਚੈਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਦੂਜੇ ਸੰਤ ਜਾਂ ਭਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਉਥੇ ਵੀ ‘ਉੱਚੀ ਜਾਤ’ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਤੇ ਨੀਵੀਂ ਆਖੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਤ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ, ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਣਾਏ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਅੰਦਰ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਦਾ ਭਰਮ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪਿੱਛੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲਿਆ, ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ‘ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ’ ਨਹੀਂ, ‘ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਰੰਘਰੇਟਾ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ‘ਰੰਘਰੇਟਾ’ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਦੱਸਣਾ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ, ਪਰ ਆਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੰਘਰੇਟਾ ‘ਚੋਂ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਮੈਂ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਸਰਹਿੰਦ) ਦੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਵਿੱਛੜ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨਮ-ਦਾਤੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਸਮੇਤ ਉਦੋਂ ਦੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉਤੇ ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਠੰਢਾ ਬੁਰਜ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ‘ਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢੀ ਥਾਂ ਕੈਦ ਕਰ ਕੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਕੈਦ ਸਨ, ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਨਾਂਅ ਦਾ ਇਕ ਆਦਮੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੰਧ ਟੱਪ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਨਵਾਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਿਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਜਾਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਵਾਬ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਮਹਿਰਾ (ਝਿਊਰ) ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਏਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ 300 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ‘ਭਾਈ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ’ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਮਹਿਰਾ ਲਿਖਣਾ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਵਕਤ ਹੈ ਤਾਂ ‘ਮਹਿਰਾ’ ਹੀ ਸੀ।” ਇਸ ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਨਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਕਦੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਸਕੇ ਹਨ, ਨਾ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹੀ।

ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵੱਸ ਸਕਿਆ,

‘ਜਾਤੀ ਦੈ ਕਿਆ ਹਥਿ, ਸਚੁ ਪਰਖੀਐ।’ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਸਕੀ, ਫੇਰ ਉਹੋ ਕੁਝ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ—

ਜਾਤਿ ਕਾ ਗਰਬੁ ਨਾ ਕਰਿ ਮੂਰਖ ਗਵਾਰਾ॥
ਇਸੁ ਗਰਬਿ ਤੇ ਚਲਹਿ ਬਹੁਤੁ ਵਿਕਾਰਾ॥
ਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ‘ਗਰਬ’ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਵਿਕਾਰ (ਵਿਗਾਤ) ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਵੱਡੀ ਜਾਤ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਕੀਤਾ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸਰਕਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ‘ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਉਣਾ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੈ ਕਿ “ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਉੱਣੇ-ਪੌਣੇ ਨਹੀਂ।”

ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤੇ ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਤੁਰਨ ਤਾਂ ਖਿੜਣ, ਚਿੜਨ ਜਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿਖਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੁੜੱਤਣ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣ ਲੱਗੀ।

ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਨੂਰਮਹਿਲ ਦੀ ਸੀਟ ਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਸਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਆਖ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਿ ਨੂਰਮਹਿਲ ਹਲਕੇ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਯਮਤ ਮਿਤੀ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਚੋਣ ਦੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਪੈਣ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਾਸਰਾਈਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣ ਅੱਗੇ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ‘ਚ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੀ

ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਪੇਚੀਦਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਬਸਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਬਸਪਾ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੋਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਵੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਹੋਈ ਭੰਨਤੋੜ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਜੋਂ ਉਘਾਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵੀਆਨਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਭਾਵੁਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸ ਧਿਰ ਵਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਪਹਿਲੂ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ

ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਕਈ ਦਿਨ ਤਣਾਓ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਹੁੰਦਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਯਕੀਨ ਸਰਕਾਰ ‘ਤੇ ਮੁੜ ਬੱਝੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਹਲਕੇ ਦੇ 1 ਲੱਖ 29 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੋਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੋਟਰ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਦੇ ਇਸ ਵੋਟਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗੇ ਆਇ-ਧਰਮੀ ਵਰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। 2007 ‘ਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 5000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਸਪਾ ਨੂੰ 11069 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਨਵੀਂ ਹਲਕਾਬੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਲਕਾ ਨਕੋਦਰ, ਹਲਕਾ ਫਿਲੌਰ

ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਕੈਂਟ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਲਕਾ ਨੂਰਮਹਿਲ ਦੇ ਚੋਣ ਬੁਝਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਗਭਗ 5700 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਝਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਸਪਾ ਨੂੰ 14000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੋਟ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਹਲਕਾ ਨੂਰਮਹਿਲ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ‘ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਬਸਪਾ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਮਪੁਰੀ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਚੋਣ ਹੁਣ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਵੀ ਸਰਗਰਮ : ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. (ਐਮ.) ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮੈਰੇਚੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਅਜੇ ਮੱਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਆਸੀ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ‘ਚ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਨੂਰਮਹਿਲ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 13 ਜੂਨ, 2009

ਸਾਡੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜ-ਰੋਬਰਟ ਹੈਡਫੋਰਡ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਅਦੇ

ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲੰਘੀ 4 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਦਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਂਦੇ 100 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਵਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਝੁੱਗੀ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਰਣਨੀਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ 33 ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਖੂਬਸੂਰਤੀਕਰਨ ਲਈ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ, ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਤੇ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਵੀ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਮਿਲੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਹੁਮਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸੀਟਾਂ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਕਾਫੀ ਵਧੇਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੁਣ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨ ਵਿਕਾਸ ਆਦਿ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੀ/ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਸਿਰਫ ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ ਸਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਤੀਸ਼ਾ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਰਾਜ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਸਰ ਰਹੀ ਇਸ ਤਿੱਖੀ ਸੂਝ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿੱਬਰੀਆਂ ਟਾਈਟ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵਧੀ ਸਿਰਫ 2 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹਨ। ਇਹ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲ ਮੁੜ ਪਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਟੁੱਟੀ ਹਾਲਤ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਘਬਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਹੋ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਕੱਲਿਆਂ ਬਹੁਮਤ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਧਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਚੰਗੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਂਜ ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਰ੍ਹਾਅਤੀ ਸੰਕੇਤ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੱਖੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਏਨਾ ਸਾਹਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸੌਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲੇ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਗੱਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋੜ ਦਰਮਿਆਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਮਿਸਾਲੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਅਹੁਦੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਈ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਖਾਸੀ ਉਰਜਾ ਜਾਇਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਭੱਲ ਖੱਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਦੂਰ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਇਸ ਤਿਆਗ ਦਾ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਤੰਦਰੁਸਤ ਮਾਹੌਲ ਬਣਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਵਧਣਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਿੱਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗੀ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਝੁੱਗੀਆਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਹ ਗੰਢਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਆਪ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਦੋ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਨਾਂ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਕ ਆਸਟਰੀਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਚਰਚਾ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸੇਕ ਝੱਲਣਾ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਅਸਹਿ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ, ਜਿੰਨੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਓਨੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਤਹਿ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਦੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸੁਹਿਰਦ ਧਿਰ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਹਟਵੀਂ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਲੋਕ ਓਨਾ ਹੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਸਪ੍ਰਸਤੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਸੁਖ-ਆਰਾਮ ਦੇ ਕੇ ਐਸਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਮੋਹ ਜਾਲ ਵਿਚ ਐਸਾ ਫਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਗਭਗ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਆਈ ਤਾਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਅਣਛੁਹਿਆ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਗੋਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਛਾਟੀ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਔਖ ਹੋਣੀ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ 'ਡੰਗ-ਟਪਾਊ' ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੱਭਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਭਾਰਤੀ ਸਨ, ਕਾਫੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਸੰਭਾਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 'ਪੱਕੇ ਵਸਨੀਕ' ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ 'ਕੰਮ-ਵੰਡ' ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨ ਲੈਣ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕੌਣ ਕਹੇ? ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਨੁਵਾਹ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨਰਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਲਾਹਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਰਤਕਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਨਸੇੜੀ ਤੇ ਵਿਹਲੜ ਚੋਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਸਲੀ ਸੋਚ ਨਾਲੋਂ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਾ 'ਆਸਾਨ ਸ਼ਿਕਾਰ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਕਮਾਈ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਉਹ ਬੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ। ਦੂਜਾ ਬੈਂਕ ਸਿਸਟਮ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਸਾਡੇ' ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਿਹਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵਸੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਰੋਲ ਦਾ। ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਵਾਸ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ 'ਪੱਥਕ ਸੋਚ' ਦਾ ਸੂਰਜ ਉੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਜਚਖੇਜ਼ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਨੂੰ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਪਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਿ ਇਥੇ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਜੀ ਰਾਹੀਂ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਜੰਗਲ ਨੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਿਆਂ ਤੇ ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਪੜ੍ਹਨ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸੋਸ਼ਣ ਇਹ "ਆਪਣੇ" ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ-ਪੰਜ ਡਾਲਰ ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਦੇਸੀ ਕਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਹੁਣ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਾ ਕੌਣ ਕਿਸ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਹੈ 'ਖੂਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ'। ਇਹ ਗੱਲ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਪੜ੍ਹਨ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੌਣ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇੰਨੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਗਿਆਸਾ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਨ? ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲਗਭਗ 95 ਫੀਸਦੀ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਸਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਲਈ ਅਜਿਹੇ "ਹੋਣਹਾਰ" ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਸਾਧਨ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਭੇਜਣਾ ਸੀ। ਔਖ ਨਾਲ ਬਾਰੂਵੀਂ ਪਾਸ, ਉੱਨੀ-ਵੀਹ ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਦਿੱਖ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾ ਸਕੇ? ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ ਕੇਸ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਏਜੰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕਾਲਜ

ਜਾਂ ਕਿਹੜਾ ਕੋਰਸ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ 'ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਝੰਜਟ' ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡਾਲਰ ਕਮਾ ਸਕਣ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਮਾਈ 'ਨਸ਼ਿਆਂ' ਅਤੇ 'ਅੱਯਾਸ਼ੀ' ਵਿਚ ਗਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੁੱਕਰੀ ਅਤੇ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਧਰ ਆ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪੱਕੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ 'ਪੱਕੀ ਵਸਨੀਕਤਾ' ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਡਾਲਰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਕਾਰਤਮਕ ਸਮਾਜਿਕ ਰਵੱਈਆ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੁੱਦਾ ਸਿਰਫ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਡਾਲਰ ਕਮਾਉਣ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੁੱਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਸੀ, ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਆ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਮੁੰਡੀਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਆ ਕੇ ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕੰਮ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ, ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬੋਝ ਬਣੀ "ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਰਾਸਤ" ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਸ ਪੁਰਾਤਨ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਣ ਹੀ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਰੌਲਾ ਕਾਹਦਾ?

ਅਗਲਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਈਲੈਂਟਸ ਪਾਸ ਕੁੜੀ ਲਈ 'ਠੇਕਾ ਵਿਆਹ' ਵਾਸਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕੁਝ ਰੁਪਈਆਂ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ 'ਇਸ਼ਟ' ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਬੁਨ ਬੋਲ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਆਸ ਵੀ ਕੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਠੇਕਾ ਵਿਆਹ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਗਰਾਉਂਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਝੰਡੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰੇਕ ਘਰ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ 'ਠੇਕਾ ਵਿਆਹ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਅਗਲੀ ਪੁਸ਼ਟ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੁੜੀਆਂ 'ਠੇਕਾ ਵਿਆਹ' 'ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਧਾਰ ਅਤੇ ਚਾਅ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੁੜੀ ਇਧਰ ਆ ਕੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 'ਵਿਆਹ' ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸਧਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ ਤੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹੀ ਵੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤਰੇਤ ਆਉਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਕਸਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਮਾੜੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਤੋਂ 'ਠੇਕਾ ਵਿਆਹ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਈ ਇਕ ਕੁੜੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ 'ਇਸ਼ਕ' ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਚਲੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਉਹ ਜਾਅਲੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਈ ਸੀ, ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਉਸ ਨਾਲ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਪੈਸੇ ਮੈਂ ਲਾਏ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ। ਗੱਲ ਵਧ ਗਈ, ਆਖਰ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਉਹ ਜਾਅਲੀ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਉਹ ਨਵੇਂ ਆਸ਼ਕ ਨਾਲ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਗੋਰਿਆਂ ਵਲ ਉਂਗਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਠੇਕਾ ਵਿਆਹ ਦਾ ਹੋਰ ਦੁਖਾਂਤਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਪੱਠੇ ਵੱਢਣ ਜੋਗੇ ਮੁੰਡੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਬੱਸ ਪੁੱਛੇ ਨਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਜੋ ਕੇਵਲ ਖਾ-ਪੀ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਤਹਿਜੀਬ ਯਾਫ਼ਤਾ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੀ ਦਿੱਖ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਸਭਿਅਕ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਰਹੀ ਗੱਲ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮਾਂ ਦੀ। ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਪਰ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੋਚ ਸਮਝ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰੀ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਹੋਛੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਮੈਲਬਰਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਮਦਦ ਲਈ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਬੜੀ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਕੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੰਢਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਪਸੰਦ ਆਪੋ ਆਪਣੀ
ਕੋਈ ਪੜ੍ਹੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ,
ਗੁਜ਼ਲਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਕੋਈ ਗਮਗੀਨ ਬਹੁਤੇ।
ਦੇਖ ਮੂਰਤਾਂ ਚਿੱਤ ਪ੍ਰਚਾਉਣ ਵਿਰਲੇ,
ਫਿਲਮੀ ਪੰਨੇ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬਹੁਤੇ।
ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸ-ਮਿਥਿਹਾਸ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪੜ੍ਹਦੇ,
ਸਿਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਬੁੱਧੀ ਮਹੀਨ ਬਹੁਤੇ।
ਸ਼ੀਰੀ, ਭੌਰੇ ਤੇ ਬਸਰੇ ਦੇ ਫੈਨ ਜਿਹੜੇ,
ਪੜ੍ਹਦੇ ਲੇਖਣੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਬਹੁਤੇ।
ਕਈ ਫੇਰਦੇ ਸਫਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਟੇਢੀ,
ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਰਖੀਆਂ ਸਿੱਧਾ ਹਿਸਾਬ ਮੋਟਾ।
ਕੋਈ ਨਾਵਲ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ,
'ਲਿਖਤਮ' ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਦਾ ਏ ਠਾਹ-ਸੋਟਾ।

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤੀਜੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰੀ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ, ਬਲਕਿ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਦਾਅ

ਸ਼ੇਖਰ ਗੁਪਤਾ

‘ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ’ਤੇ ਅਟਲ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਉਹ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਗੇ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ?

ਸਾਡਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1991 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਤਬਦੀਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ 2008 ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੁਣ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ 2020 ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜਵਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 29 ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਉੱਚ, ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅੰਕੜਾ ਸਰਾਪ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ, ਪਰ ਨਾਰਾਜ਼,

ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਿਰਫ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁਖਦ ਹੋਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਡੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੂਝਦੇ ਹਾਂ, ਬਲਕਿ ਨਰਸ, ਵੈਲਡਰ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਸ਼ੀਅਨ, ਪਲੰਬਰ, ਰਾਜਗੀਰ, ਸਿੱਖਿਅਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਲ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ., ਆਈ.ਆਈ.ਐਮ ਅਤੇ ਏਮਸ ਵਰਗੇ ਕਾਲਜ ਹਨ ਪਰ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਵਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਬ੍ਰਾਂਡ ਹੈ, ਜਿਸ ‘ਤੇ ਉਹ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਰਅਸਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਾਨਸਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਵਿਵਿਧਤਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਭਾਵ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਜੋ ਕੁਝ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ ਕਲੋਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮੂਮਨ ਉਹ 70 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਨੁਸ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਕਲੋਨ ਭਰੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ ਹਨ ਜਾਂ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਸੰਮਾਨ, ਸਮਾਨਤਾ, ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਸਮੇਤ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੁਪਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਇੱਕ ਪਾਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਚਿੰਗ ਕਲਾਸ ਬਿਹਾਰ ਦੇ 70 ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ

ਹੁਣ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਉਹ ਮੌਕਾ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਚ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਬੇਹਤਰੀਨ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਅਜਿਹੇ ਮੰਤਰੀ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਨ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿਚ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਤੋਂ ਓਨੀ ਹੀ ਨਾਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ।

ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. - ਜੀ 8000 ਸੀਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1988 ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਉਪਲਬਧੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਲਬਧੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।

ਹੁਣ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਉਹ ਮੌਕਾ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਚ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਬੇਹਤਰੀਨ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਅਜਿਹੇ ਮੰਤਰੀ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਹਨ।

ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਹੋਵੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਵਿਚ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਤੋਂ ਓਨੀ ਹੀ ਨਾਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ।

ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ 1991 ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਦੀਵਾਲੀਏਪਨ ਦੀ ਕਗਾਰ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਸੰਗਤ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ-ਵਿਚਾਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕਰਾਰ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਧਾਰਭੂਤ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਸੰਖਿਆ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਯਥਾਰਥ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ, ਕੋਈ ਮਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਨਾ ਡਾ. ਜੋਸ਼ੀ, ਨਾ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ, ਨਾ ਝੂਠਾ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਨਾ ਖੱਬੇਪੱਖੀ।

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਸਾਖਰਤਾ ਅਭਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸਰਕਾਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਬਿਜਨੈਸਮੈਨਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਦਾਅ ‘ਤੇ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਚੰਗੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਦੋਂ ਕਰਾਂਗੇ? ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਹਰੇਕ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਅਵਸਰ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣਗੇ। ਬਾਕੀ ਉਦਯੋਗ ਵੀ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਊਰਜਾ, ਭਾਰੀ ਉਦਯੋਗ, ਆਵਾਜਾਈ, ਹਵਾਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਦਲਣਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ‘ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਮਲਾ ਨਾਲ ਸੰਭਵ

ਚੇਤਨ ਭਗਤ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਪਣੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦ ਵੀ ਬੈਠਦਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 70 ਸਾਲ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਚਾਕਲੇਟ ਲਈ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਾਪਾ ਯਾਨਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ-ਨਾ ਕੁਝ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ‘ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ ਚਾਹੀਦਾ’ ਕਾਸ਼ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ, ‘ਮੈਂ ਇੰਨੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਵਾਈਆਂ।’ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ, ‘ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।’ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਆਪਣੇ ਲਈ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਜਾਏ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੇ।

ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਚਮੁੱਚ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਉਣ ਵਰਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭੁਲੇ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਇੰਨੇ ਬੁਰੇ ਹਨ ਕਿ ਇਥੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਦੀਵਾਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਿਹੜੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਨੀ ਚੱਕਬੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਰਵਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨਗੇ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਕੀ ਚਿੰਜ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਇੰਨੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ? ਪਰ ਫਿਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਿਸ ਕੰਮ ਦੀ, ਜਦਕਿ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਘਟੀਆ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਫਿਰ ਆਖਰ ਉਹ ਕੀ ਹੈ-ਕੀ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੰਗਲੇ ਦੀ ਇੱਛਾ? ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਦੀ ਇੱਛਾ? ਕਾਲੀ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਵਾਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ? ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਮੰਨ? ਆਖਿਰ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ, ਜਦਕਿ ਜੀਵਨ ਹੀ ਬਹੁਤ ਬੇੜਾ ਜਿਹਾ ਬਾਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਆਖਿਰ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਣਗੇ, ਜਦਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਉਮਰ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਕਠੋਰ ਤੋਂ ਕਠੋਰ ਆਤਮਾਵਾਂ ਵੀ ਅਧਿਆਤਮ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਉਹ ਕੰਮ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਅਮੂਰਤ ਅਦਿਸ਼ ਕਾਮਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਜਿਸ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲੋਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਗੇ। (ਅਮਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਦੇ ਸਾਡਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ।)

ਚਲੋ, ਇਸ ਮਹਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸਣ ਦਿਉ। ਇਹ ਮਹਾਨਤਾ ‘ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ’ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਜਨਮਾਨਸ ‘ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਮਦਰ ਟਰੇਸਾ, ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਦ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਵਿਰਾਸਤ ਛੱਡਕੇ ਗਏ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ

ਅੱਜ ਦੇ ਭਾਰਤ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਮਿਟ ਛਾਪ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ‘ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਖਿਰਕਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਬਾਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਲਗਭਗ ਹਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਉਸ ਪੀੜੀ ‘ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਇਹ ਦੋ ਮੰਤਰਾਲੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਇੱਕ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਫਲ ਬਣਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਟ ਜੋਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਚੀਨ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਬੇੜਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਲਾਇਕ ਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਆਖਰ ਅਸੀਂ ਇਨੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਸੁਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਖਿਰ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਢੇਰਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ? ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ? ਖਰਾਬ ਵਿਵਸਥਾ, ਜੋ ਵੀ ਕਾਰਨ ਹੋਣ, ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ, ਬਲਕਿ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਸਾਖਰਤਾ ਅਭਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸਰਕਾਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਬਿਜਨੈਸਮੈਨਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਦਾਅ ‘ਤੇ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਚੰਗੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਦੋਂ ਕਰਾਂਗੇ? ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਹਰੇਕ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਅਵਸਰ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣਗੇ। ਬਾਕੀ ਉਦਯੋਗ ਵੀ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਊਰਜਾ, ਭਾਰੀ ਉਦਯੋਗ, ਆਵਾਜਾਈ, ਹਵਾਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਦਲਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਸਿਰਫ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਖਿਡੌਣਾ ਨਾ ਸਮਝੋ।

ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲਈ ਗਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋ, ਜਿਹੜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਬੂੜ ਵਿਚ ਦਬ ਗਏ। ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਇੱਕ ਬੰਗਲੇ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਜਾਓ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਲੋ।

ਨਾ ਮੈਂ ਹਾਰਿਆ, ਨਾ ਉਹ ਹਾਰਿਆ!

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਲਾਗੇ ਚਾਹੇ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਹੱਥ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਸਾਰਿਆ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਸਰਦੀ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਅੰਦਰੀਂ ਵੱਡਾ ਘੁੱਕਾ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਬੋਲੀ-ਬੋਲੀ ਕਿਣ-ਮਿਣ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਲੀ ਦੇ ਇਕ ਸਿਰਿਉਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਭੌਂਕਣ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਵਲ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਸੁੱਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਅਣਵੇਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਘੁੱਗ ਵਸਦੇ ਕਸਬੇ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਇਹ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਬਿਸਤਰ 'ਤੇ ਪਏ ਪਏ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈਣ ਲੱਗੇ।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਗਲੀ ਵਲ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਿਆ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਾਢੇ ਨੂੰ ਕੱਸ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਦਿਆਂ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਕੁਝ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਮੰਜੇ ਬੋਲੇ ਪਈ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ- 'ਏਨੀ ਰਾਤ ਗਈ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਐਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਰਾਹੀ ਮੁਸਾਫਿਰ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ!' ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜਣਾ ਬਾਹਰੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣ ਲੱਗਾ। "ਆ ਰਿਹਾ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਸ਼ੋ!" ਭਾਈ ਜੀ ਕੁਝ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਏ ਕਿ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਜਾਗ ਪਿਆ ਏ।

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਰ ਅਕਲੋਂ-ਸੁਕਲੋਂ ਚੋਰ ਬਦਮਾਸ਼ ਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਘੁਸ ਆਇਆ। ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਬੜੇ ਇਤਮਿਨਾਨ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ- "ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖਾ ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਏੀਂ ਤੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ?" ਅੰਦਰ ਆਏ ਡਰੇ ਅਤੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ "ਨਾਂਹ" ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥੇ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ!

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਘਬਰਾਹਟ, ਬੋਝਾ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਇਉਂ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣ। ਅਜਨਬੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਭਾਈ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- "ਮਹਾਂ ਪੁਰਖੋ, ਮੈਂ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਇਜਾਜ਼ਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ? ਇਹ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦਿਆਂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਏ- ਜਿਹ ਦਰ ਆਵਤ ਜਾਤਿਅਹੁ ਹਟਕੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ।

ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ-ਮਾਤਰ ਦਾ ਇੱਥੇ ਹੱਕ ਹੈ

ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਇੱਥੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਨ-ਜਲ ਛਕ ਸਕਦਾ ਹੈ!...ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਫੁਰਮਾਉ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਕੀ ਖ਼ਿਦਮਤ ਕਰਾਂ?"

ਜਾਂਗਲੀਆਂ ਵਰਗੀ ਸੁਕਲ-ਵਕਲ ਵਾਲਾ ਇਹ ਅਤਿਬੀ, ਭਾਈ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰਛਲ, ਨਿਹਕਪਟ ਅਤੇ ਮਾਖਿਉਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਬੇ-ਟੈਮ ਆਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਮੋਹ ਭਰੇ ਵਰਤਾਉ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਛਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਰਾਤ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਥੇ ਕੱਟ ਹੀ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਦੇਵਤਾ ਰੂਪ

ਤਾਂ...।"

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੋਰ 'ਅਸਲੀਅਤ' ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ, ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਵਲ ਝੁਕਦੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਫਿਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦਿਆਂ, ਭਾਈ ਜੀ ਉਸ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ- "ਪੁਰਖਾ, ਤੂੰ ਚੋਰ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਧ ਸੀ, ਜੇ ਵੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਸਰਦਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਹੀ ਸੀ। ਜਦ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰ ਟੱਪ ਕੇ ਅਤਿਬੀ ਬਣ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆ ਗਿਉਂ, ਫਿਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਭਿਆਗਤ ਬਣ ਗਿਉਂ ਸੈਂ।

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਵਾਏ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕਰੜੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ, ਸ਼ਬਦ-ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹੇ। 'ਵਖਤੋਂ ਘੁੱਬੀ ਡੂਮਣੀ ਬੋਲੇ ਆਲ-ਪਤਾਲ' ਵਾਲੀ ਅਖੌਤ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸੀਂ ਮੁੱਢਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਘੁੱਬੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਤੋਂ ਔਖੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੇ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਫਰ ਜਾਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਿਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਲੋਕ-ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਟਾਈਮ ਹੀ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਕਿੱਡੀ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ! ਆਪਣੇ ਸਰੀਰਕ ਚੈਕਅੱਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਡਾਕਟਰਾਂ ਪਾਸ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਘਰ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵਸਤੂ ਰਿਪੇਅਰ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਟੈਂਡਰਡ ਦਾ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਠੇਕਾ! ਉਹ ਅੱਗਿਉਂ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਮਰਜ਼ੀ ਨੀਲੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੈ ਆਵੇ-ਸਭ ਚਲੇਗਾ!

ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਸੱਚੇ-ਸੱਚ ਦੱਸ ਦਿਆਂ?...ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ 'ਗੁਰਮੁਖੋ'- 'ਮਹਾਂਪੁਰਖੋ' ਆਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ...। ਸੇਵਾ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਿਆਂ ਅਜਨਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- "ਬਾਬਾ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਜਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਆਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਪਾਪ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਉ!...ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੋਰੀ-ਚਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਲੁਟੇਰਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਹਿਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਭੱਜ ਪਏ। ਪਰ ਮੈਂ ਮੋੜ-ਘੇੜ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਕਾਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦਾ ਇਧਰ ਆ ਨਿਕਲਿਆ। ਜੇ ਅੱਜ ਆਪ ਜੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਾ ਵਾੜਦੇ, ਤਾਂ ਸਾਇਦ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ...ਮੈਂ ਪਾਪੀ

ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ ਏਂ, ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ-ਗੋਤ-ਕਰਮ ਆਦਿ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਟਹਿਲ ਪਾਣੀ ਪੁੱਛੀ ਏ, ਨਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ? ਮੈਨੂੰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ!"

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਚੋਰ ਨੂੰ, ਹੱਥੀਂ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਰਾੜ੍ਹ ਕੇ, ਸਬਜ਼ੀ-ਭਾਜੀ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਛਕਾਏ। ਸੌਣ ਲਈ ਬਿਸਤਰੇ 'ਚ ਲੇਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰਮ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਛਕਾਇਆ। ਨਿੱਘੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਚ ਪਏ ਅਤਿਬੀ ਨੂੰ ਜਦ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਦੌੜਦਾ ਭੱਜਦਾ ਬੱਕ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਲਿਆ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਘੁੱਟ ਦਿਆਂ! ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਅਤਿਬੀ ਦੀਆਂ ਭੁੱਬਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ! ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ

ਨਿੱਤ ਨੇਮ ਤੋਂ ਵਿਹਲਿਆਂ ਹੋ ਕੇ, ਉਸ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਮਿੱਸਾ-ਪੱਕਾ ਛਾਹ-ਵੇਲਾ ਛਕਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੈ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਮੰਜਲ ਵਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏਂ! ਤਾਂ ਅੱਗਿਉਂ ਉਹ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਹੰਝੂ ਭਰ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "...ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮੰਜਲ ਮਿਲ ਗਈ ਏ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਲਉ ਬਾਬਾ ਜੀ!...ਰਹਿੰਦੇ ਸਵਾਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਪੂਰੇ ਕਰਾਂਗਾ!!!"

ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨਾਲ, ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਚੋਰ ਉੱਚਕਾ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਸੱਜਣ ਨੇ 'ਬਾਰ' ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਗ੍ਰਾਮੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ।

ਸੱਤਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਛਪਦੇ 'ਮਸਤਾਨ' ਨਾਂ ਦੇ ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਇਕ ਅੰਕ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਇਸ ਗਾਥਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ? ਇਹ ਵੀ ਸੁਣ ਲਉ! ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੇ ਹੋਏ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਦੀ 'ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ' ਵਿਚ ਛਪੇ ਹੋਏ ਇਕ ਖ਼ਤ ਬਾਰੇ, ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸੰਪਰਦਾਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸਿੱਤਰ, ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 'ਵਾਕ' ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਏਰੀਏ ਦੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇ 'ਸੁੱਖ ਲਾਹੁਣ' ਲਈ ਕਰਵਾਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਮੌਕੇ, ਪਾਠੀਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਚੋਲ ਬਾਰੇ ਉਹ ਖ਼ਤ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਸਾਰਾ ਕਸੂਰ ਸਿਰਫ ਪਾਠੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੈਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਮੰਦਾ-ਚੰਗਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਥਿਤ 'ਸੁੱਖ ਲਾਹੁਣ ਲਈ' ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਵਾਏ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕਰੜੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ, ਸ਼ਬਦ-ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹੇ। 'ਵਖਤੋਂ ਘੁੱਬੀ ਡੂਮਣੀ ਬੋਲੇ ਆਲ-ਪਤਾਲ' ਵਾਲੀ ਅਖੌਤ ਮੁਤਾਬਕ ਅਸੀਂ ਮੁੱਢਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਘੁੱਬੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਤੋਂ ਔਖੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੇ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਫਰ ਜਾਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਿਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਲੋਕ-ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਟਾਈਮ ਹੀ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਕਿੱਡੀ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ! ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਚੈਕਅੱਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਡਾਕਟਰਾਂ ਪਾਸ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਘਰ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵਸਤੂ ਰਿਪੇਅਰ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਟੈਂਡਰਡ ਦਾ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਠੇਕਾ! ਉਹ ਅੱਗਿਉਂ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਮਰਜ਼ੀ ਨੀਲੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੈ ਆਵੇ-ਸਭ ਚਲੇਗਾ!

ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ, ਬਿਅੰਤ ਐਸੇ ਹਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭੈ-ਅਦਬ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ' ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਵੀ ਜੀਵਨ ਜਿਊਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਬਹੁਤਾਤ ਐਸਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਭੋਲੀਆਂ-ਭਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਜਾਲ 'ਚ ਉਲਝਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਲੈਚੀਆਂ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਦੇਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਪਾਣੀ ਹੀ ਮੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਕੇ ਪਿਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜਾਪਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਘੜਤ 'ਵਿਧੀਆਂ' ਦੱਸੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨੂੰ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚ ਬਦਲ ਕੇ ਬਹੁਤੀ ਬਾਈ 'ਸਥਾਨਕ ਮਿਨੀ ਬਾਬੇ' ਸਜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬਾਨ! ਇਸੇ ਨਿੱਜਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਚੱਲਦਿਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਇੱਟ-ਖੜਕਾ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। 'ਸੂਭ ਅਮਲਾਂ ਬਾਬਹੁੰ ਦੇਨੋਂ ਰੋਈ।' ਦੀ ਤੁਕ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਹਿੰਡ ਪੁਰਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਿਸੇ ਕਾਇਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਓਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉੱਧਰ ਭਾਈ ਜੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ 'ਰਿਜ਼ਰਵ ਫੌਜ' ਵਾਂਗਰ ਆਪਣੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਲਈ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋਣ (ਅਕਸਰ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਐਸੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ!) ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ 'ਨਿਵੈ ਸੁ ਗਉਰਾ ਹੋਇ।' ਵਾਲੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ?-'ਸਾਧ ਚਲਦੇ ਭਲੇ, ਨਗਰੀ ਵਸਦੀ ਭਲੀ' ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਲੋਕ ਕਿੱਧਰ ਚਲੇ ਗਏ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ 'ਨਗਰੀ ਜਾਏ ਜਹੰਨਮ ਵਿਚ, 'ਹਮ' ਨਹੀਂ ਜਾਏਗੇ!'

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ ਵਿਚ ਖਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਦੋ ਪਾਠੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਢੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਕੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਪਾਠ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਆਪ ਪਾਠ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਸੁੱਖ-ਸੁੱਖਣੀਆਂ' ਫਿਰ 'ਸੁੱਖ ਲਾਹੁਣ' ਲਈ ਅਖੰਡ ਪਾਠ 'ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ' ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ 'ਵਿਧਾਨ'- ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਣੇ ਹਨ?

ਅਖੇ, ਕਿਸੇ ਕੱਚੇ-ਪਿਲੇ ਨੇ ਤੱਤਿ-ਵੇਤੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅੱਜ ਕਲ ਪੈਂਚਕਾ ਉੱਤਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਭਲਾ? ਅੱਗਿਉਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਉੱਤਰਨਗੀਆਂ ਕਿੰਦਾਂ, ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਪੈਂਚਕਾ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ!"

ਗਰਾਊਂਡ ਦੁਆਲੇ ਸੈਰ ਦੇ ਮਿੱਥੇ ਹੋਏ ਚਾਰ ਚੱਕਰ ਸਾਡੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਸਾਡੀ ਬਹਿਸ ਨਿਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ, ਚੌਂਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਡੀ. ਲਿੱਟ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ 'ਤੇਗ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਕਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ।

ਹਾਂ, ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਚਲਦਾ ਹੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ (ਅਮਰੀਕਾ) ਦੋ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ, ਪਿਛਲੇ ਚੌਂਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਹੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਤਾਂ ਹੋਣ! ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇਗਾ? ਜੀ ਨਹੀਂ! ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ 'ਜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ 'ਪੂਰਨ ਵਿਧੀ' ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ 'ਲੱਗਦਾ' ਹੈ।'

ਲੱਗਦਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਲੜੇ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਜੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਸ 'ਚ ਲੜਦੇ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਸਮਝੇ ਧਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ 'ਚ ਨਾ ਮੈਂ ਹਾਰਿਆ ਨਾ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ!

ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਕਦੇ ਨੀ ਮਰਦੇ, ਜਦੋਂ ਮਰਿਆ ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਮਰੂ

ਤਰਕ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਵਿੱਦਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਰੱਬ ਵਰਗੇ 'ਗੋਰਖ ਪੰਥੇ' ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਕ ਫਿਲਾਸਫਰ ਨੂੰ ਚਾਅ ਕੁੱਦਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਰਕਸ਼ਾਸਤਰੀ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਉਸ ਨੇ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਤਾਲੀਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਦਿਵਾਈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਸਿਰਕੱਢ ਤਰਕ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਪਸ 'ਚ ਖੜਕ ਪਈ ਤਾਂ ਪਿਓ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਣੀ-ਗਿਆਨੀ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਜਾਹ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਹੀ ਨਹੀਂ।"

ਬੈਰ, ਤਰਕ ਦੀ ਇਕ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਵਾਕ 'ਰੋਸ ਨਾ ਕੀਜੈ, ਉੱਤਰ ਦੀਜੈ' ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤਰਕ ਜਾਂ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਰੱਖੋ, ਐਵੇਂ ਅਗਲੇ ਦੇ ਗਲ ਨਾ ਪਵੇ। ਪਰ ਅਕਸਰ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਲੋਕ

ਅਕਸਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਹਿਮਕਾਨਾ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਐਵੇਂ ਫਜੂਲ ਜਿਹੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਉਂ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਨੇ

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ

ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਮਰਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਘੜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ - ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਢਾਹਸ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਮਰਦਾ ਤਾਂ ਜਿਸਮ ਹੈ, ਜਿਸਮ ਦਾ ਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਪਾਣੀ ਭਿਉਂ ਸਕੇ ਤੇ ਨਾ ਅੱਗ ਸਾੜ ਸਕੇ। ਸੋ ਇਹਨੂੰ ਮੌਤ ਬੋਝਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਹਿਕਰਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈ ਜਾਨ, ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਰ ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਜ਼ਰਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ। ਸਮੇਸੇ-ਪਕੌੜੇ ਵਗੈਰਾ ਖਾਣੇ ਛੱਡੋ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਿਆ।"

"ਲੈ, ਜਿਹੜੇ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਮਰਦੇ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਹੈ ਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ, ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਮਰੀਏ। ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ, ਜਦੋਂ ਮਰੂ, ਭੁੱਖਾ ਮਰੂ"

ਉਸ ਭੱਦਰ-ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਲਜ-ਵਰੇਸ ਦਾ ਇਕ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ-ਨੁਮਾ ਸਾਥੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਐਵੇਂ ਭੱਦੇ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਰੂਮ ਚੱਪਲ ਪਾਈ ਹੋਈ। ਵਾਲ ਵੀ ਐਵੇਂ ਖਿੱਡੇ-ਪੁੱਡੇ ਜਿਹੇ ਅਤੇ ਸ਼ੇਵ ਵਧੀ ਹੋਈ।

"ਯਾਰ ਆਹ ਕੀ ਜਲੂਸ ਕਢਾਇਐ ਹੈਅ! ਲੱਗਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋਵੇ। ਖੈਰ ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਹੈ?" ਅਸੀਂ ਦੋਸਤਾਨਾ ਬੇ-ਤਕੱਲਫੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮੂਰਖਤਾ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਨਾਬ ਅੱਗੋਂ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਗਾਲਿਬ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਅਖੇ, ਬਨਾ ਕਰ ਫਕੀਰੋਂ ਕਾ ਹਮ ਭੋਸ 'ਗਾਲਿਬ', ਤਮਾਸ਼ਾ-ਏ-ਅਹਿਲ-ਏ-ਕਰਮ ਦੇਖਤੇ ਹੈ।

ਮਨ 'ਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਇਹਨੂੰ ਕਹਾਂ ਕਿ 'ਭਲਿਆ ਮਾਣਸ', ਤਮਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਖੁਦ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦੈਂ, ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕੀ ਸੁਆਹ ਦੇਖੇਗਾ। ਪਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ 'ਚ ਈ ਭਲੀ ਸਮਝੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੱਤਿਆਨਾਸ-ਜਨਮੇਜਾ ਜੌਹਲ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਿਸ ਕਦਰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਵੱਲ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਚੌੜੇ ਚੱਕਲੇ ਸੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਚੇਂ ਲੰਮੇ ਕੱਦਾਂ ਵਾਲੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸੀ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀਰ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ

ਉਥੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਤਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਇੰਨਾ ਗੰਧਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਸਰ, ਹੈਪਟਾਈਟਸ ਬੀ ਜਿਹੀਆਂ ਘਾਤਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਕਣਕ, ਝੋਨੇ ਦੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੀ ਦੀਵਾਲਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਵੀ। ਸ੍ਰੀ ਜੌਹਲ ਨੇ

ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਰਸਾ ਲਾਪੁਵਾਹੀ ਦੀ ਭੇਟ ਹੋ ਕੇ ਅਲੋਪ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਤਬਦੀਲੀ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਬਰਕਰਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਰਸਾਇਣਕ ਰੰਗਾਂ ਪਿਛੇ ਕਮਲੇ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ

ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਕ ਫੋਟੋ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਡਾਟ ਕਾਮ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜੌਹਲ ਦਾ ਇਕ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸਾਬਕਾ

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ

ਫਰੀਮਾਟ: ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਫਰੀਮਾਟ ਵਲੋਂ 'ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 2009' 26 ਸਤੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ

ਕੈਲਸਟੇਟ, ਹੇਵਰਡ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 2005 ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਵਿਚ ਕਲੱਬ ਨੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਲੱਬ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਗਰਦਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਓਲੰਪਿਅਨ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਡੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜਨਗੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ 2005 ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸਮੂਹ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਇਹ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਕਲੱਬਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਲੱਬਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਕਬੱਡੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਖਿਡਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਲੱਬ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਫੋਨ 831-247-4637 ਜਾਂ ਕੋਚ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਫੋਨ 510-487-3731 ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸ੍ਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਜੌਹਲ (ਬੈਠਿਆਂ ਵਿਚ ਸੱਜਿਓਂ ਤੀਜੇ) ਨਾਲ

ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 'ਤੇ ਆਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਸ੍ਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਡਾਟ ਕਾਮ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਇਕ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਜੌਹਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਈ ਤਬਾ ਕਬਿਤ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਅੰਨੇਵਾਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨੇ ਜਿਥੇ ਹਵਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਮਥਿਆਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ।

ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੁਲ ਰਹੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਸ੍ਰੀ ਜੌਹਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਸਲ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅਸਲ

ਪਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕੁਦਰਤੀ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਜੌਹਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੈਸੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਚੰਦੇ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਜੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰਾ ਸਫਲ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਜੌਹਲ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਰੰਧਾਵਾ, ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਦੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ.ਸੀ., ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ, ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਇੰਦਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

We Will Beat Any Deal

Hotel POS System

On a Discounted Rate for Credit Card and ATM Processings Best Deal for all Business Owners Save Money

Wright Express
Voyager
Fuelman
Fleetscards

**Credit Card
Loans
ATM
INSURANCE
Check Guaranteed
Credit Card Advance Funding**

Need Financing?
We do Financing for Hotel/Motels, Gas Stations, and other Commercial Properties

Call Mr. Amrit Patel
ATM Credit Card Services
1-877-ATM-0003

Taste of India
Authentic Indian Cuisine
Indo-Chinese & Pakistan Cuisine

**ਬਿਹਤਰੀਨ
ਲੱਚ ਬਢੇ**

\$8.99 MON-Fri
\$10.99 Sat & Sun
22 Items!!!

**ਜ਼ਾਇਕੇਦਾਰ ਤੰਦੂਰੀ
ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਲੁਤਫ**

**ਅਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਕੇਟਰ
ਕਰਦੇ ਹਾਂ**

761 E 81st. Ave
Merrillville, IN 46410
Tel: 219-755-4634
Fax: 219-755-4638
Www.tasteofindia.in.com

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਈ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ ਸੰਪੂਰਨ ਗੁਰ ਸਿੱਖ, ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਚੰਗੇ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਤ ਪਾਤ ਅਤੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਜਿਹੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ ਉੱਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਤ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੰਤ

ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 59ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਇਕ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਆਏ ਸ. ਲਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੇਰਾ ਮੁਰਾਲਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਹੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਤ ਪਾਤ, ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ, ਦਾਜ-ਦਹੇਜ ਜਿਹੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ

ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ 1926 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਦਿਲ ਲਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਕਪੂਰ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੁਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਣ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੇ

ਮੁਖੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਅਤਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ਼ਾ ਕਿਰਨ ਅਤਰੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮਾਜ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਰੋਲ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 18 ਉੱਤੇ)

ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਅੱਗੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਲੀਨਾਏ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਉਤੇ ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੇ ਬਾਹਰ 5 ਜੂਨ

ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਘਟ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਫੀ ਭਰਵੀਂ ਰਹੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇਕਾਈ ਦੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਅੱਗੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰੋਸ ਭਰਿਆ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜੋ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ 24 ਸਾਲ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਇਹ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ

ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਰੋਸ ਪੱਤਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

Welcoming New Patients

Dr. Kushleen Dhillon
Internal Medicine
Fluent In: Hindi, Urdu, Punjabi

Dr. Mary George
Internal Medicine
Fluent In: Malayalam

Committed To Caring For You
Our goal is to both meet and exceed your expectations of us. We know that the more you know, the better you will feel. We consider you a partner in your medical care. When you are well informed, and communicate openly with your physician, you can help make your care as effective as possible.

Language Solutions
Our doctors and staff bring with them diversity, culture and language services:

- Dr. George - Malayalam
- Dr. Dhillon - Hindi, Urdu, Punjabi
- The Staff - providing Spanish language services in order to provide clear and understanding communications.

Health Screenings, Consulting and Services:

- Male and Female Wellness Exams
- Pap Smears
- Cholesterol Screenings
- Diabetes
- High Blood Pressure

We are extending our services by extending our evening hours and now open weekends.

KGD Internal Medicine is conveniently located at 864 Stearns Road, Suite 103, Bartlett, IL 60103. For more information, call 630-213-3232 or visit www.KGDim.com

ShermanHealth
ALWAYS LEADING THE WAY

ConocoPhillips

ਅਸੀਂ ਕੋਨੋਕੋ ਫਿਲਿਪਸ ਗੈਸ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਨੋਕੋ ਫਿਲਿਪਸ ਦੀ ਗੈਸ ਕਿਉਂ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ: 847-361-7274

ਸਾਡੇ ਪਾਸ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਮਹੀਨਾ ਇਨਸਾਈਡ ਗਰੈਂਸਰੀ ਅਤੇ ਡੇਢ ਲੱਖ ਗੈਲਨ ਤੱਕ ਗੈਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਊ ਹਨ। ਕਾਲ ਕਰੋ: 847-361-7274

ਸੰਧੂ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਇੰਕ.

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ

ਇੰਡੀਆਨਾ, ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰਮੂਲਾ (ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ) ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਮਿਆਣੀ ਵਾਂਗ ਇਕ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਉਣ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਕਿਧਰੇ ਸਮੇਸੇ ਤੇ ਚਾਟ ਵਰਤਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿਧਰੇ ਗਰਮ ਗਰਮ ਟਿੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਪਕੌੜੇ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਧਰੇ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਜਲੇਬ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੇਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਮਿਆਣੀ ਵਾਂਗ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹਦਵਾਣੇ ਅਤੇ ਖਰਬੂਜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਸੰਗਤਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਘਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਟੇਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੋਲੀਆ ਨੇ ਸਮੇਸਿਆਂ ਅਤੇ ਚਾਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਅਤੇ ਪਾਲ ਖਲੀਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਪਾਲ ਖਲੀਲ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ, ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ, ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲਾਂ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਭੀਵਾਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਂਡੀ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੋਲੀਆ ਅਤੇ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਭਾਮੂ ਨੇ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਲੈਨਸਿੰਗ ਤੋਂ ਲਾਡੀ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਤੋਂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਕੈਲਮਜੂ ਤੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਤੋਂ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਸਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਸਾਬੀ ਪੁੰਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੁਮਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਨਾਈਲਜ਼ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਬਿਗ ਸਿਨੇਮਾ ਥੀਏਟਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਚਾਲੂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਐਡਲੈਬਜ਼ ਫਿਲਮ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਇੱਕ ਨੇ ਇਥੇ ਨਾਈਲਜ਼ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਰੈਂਡ ਨਾਂ 'ਬਿਗ ਸਿਨੇਮਾਸ' ਤਹਿਤ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸਿਨੇਮਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਨਾਈਲਜ਼ ਤੇ ਲਿੰਕਨਵੁੱਡ

ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿ ਬਿਗ ਸਿਨੇਮਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਡਿਜੀਟਲ 2-ਕੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਸ਼ਨ, ਅਸਲੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਸਟਾਈਲ ਸੀਟਾਂ, 24 ਇੰਚ ਉੱਚੀ ਬੈਕ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਦੇਦਾਰ ਸੀਟਾਂ ਜੋ ਕਿ ਅੱਗੇ

ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ। ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ਗੀ ਟਿਕਟਾਂ ਬੁੱਕ ਕਰਨ, ਵਿੱਲ ਕਾਲ ਅਤੇ ਕਸਟਮਰ ਰਿਵਾਰਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਥੀਏਟਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮਾਗਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਥਡੇ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਾਲਗਿਰਹ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ,

ਕਿ ਰਿਲਾਇੰਸ ਦੇ ਅਨਿਲ ਧੀਰੂਭਾਈ ਅੰਬਾਨੀ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ। ਐਡਲੈਬਜ਼ ਫਿਲਮ ਲਿਮਟਿਡ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ 430 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਮ

ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਮੋਅਰਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਲ 1300 ਸੀਟਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਨਵਾਂ ਥੀਏਟਰ ਗੋਲਡ ਗਲੈਨ ਸਪ੍ਰਿੰਗ ਸੈਂਟਰ (9180 ਗੋਲਡ ਰੋਡ, ਨਾਈਲਜ਼) 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਨੇਮਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਪਿਛੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨਾਲ ਝੂਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਡੋਲਬੀ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਊਂਡ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਵੱਡੀਆਂ ਸਕਰੀਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਿਲਮ ਵੇਖਦਿਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀਨਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਨੈਕਸ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੇ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਇਸ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਐਬਨੀ ਲੈਂਜ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁਕੰਮਲ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਬਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ 2 ਵਜੇ

ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥੀਏਟਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ, ਮਲਿਆਲਮ, ਕੰਨੜ, ਬੰਗਾਲੀ, ਮਰਾਠੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਕੋਰਿਆਈ, ਚੀਨੀ, ਪੋਲਿਸ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਵੀ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਐਡਲੈਬਜ਼ ਫਿਲਮਸ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਇੱਕ ਐਡਲੈਬਜ਼ ਫਿਲਮ ਲਿਮਟਿਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ

ਥੀਏਟਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਡਲੈਬਜ਼ ਦਾ ਲੰਦਨ, ਨਿਊਯਾਰਕ, ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.bigcinemas.com 'ਤੇ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਐਡਲੈਬਜ਼ ਪਿਛੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪਟੇਲ ਬੁਦਰਜ਼ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਲ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਬਾਬੂ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਭਾਵੇਸ਼ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹਨ।

ਕਰਾਉਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ 'ਚ ਸੰਤ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਮੇਲਾ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ

ਹਿੰਦੁਸਟਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ

ਹਿੰਦੁਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਆਫ ਹਿੰਦੁਸਟਨ (ਬਰੀਨ) ਵਿਖੇ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ 1984 ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਚਮਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਐਸੇ ਇਸ਼ਰਿਤ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪਨੀਰੀ ਅੱਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ

ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਦੀ 25ਵੀਂ ਦੁਬਦਾਈ ਯਾਦ ਮੌਕੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ

ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਪਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ 'ਕੌਮੀ ਦਰਦ' ਰਾਹੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ। ਸ. ਧਿਆਨ

ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਸੂਚੀ ਹੋਈ ਜਾਰੀ

ਨਿਊਯਾਰਕ : ਇਕ ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ ਅਧੀਨ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਖੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਗੈਰ-ਫੌਜੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ।

ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਲੰਘੀ 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਆਨ ਲਾਈਨ ਨਿਊਜ਼ ਲੈਟਰ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ 266 ਸਫਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਖਬਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਨਾਲ ਹੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ

ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦੌਰ ਚਲ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਜਨਤਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲੰਘੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਹੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਹਟਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਨ ਐਮ. ਡਿਊਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਸਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਿਜੀ ਗਰੁੱਪ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡੇਵਿਡ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੋਰਾਂ ਜਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਖਬਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਉਰਜਾ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਅਮਰੀਕਾ ਖੁਦ 'ਤੇ ਔਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸੋਧ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ 5 ਮਈ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਛਪਾਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਮੁਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਛਪਾਈ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੇ ਆਮ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਹਟਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਉਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਅਮੈਰਿਕਾ ਅਤੇ ਸ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਬੀਰਚਰਸ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਤਸੱਦਦਾਂ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਸ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਸਿਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਭਾਈ ਮਹੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੇ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਤੇ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਦਾ ਅਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਖੂਨਦਾਨ ਕੀਤਾ।

ਪਾਕਿ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸਰਗਰਮ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਬਾਂਭਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਪੈਂਟਾਗਨ ਦੇ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਾਥੀ ਸਾਬਕਾ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਬੁਸ਼ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਰੱਖੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਮਦਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਪੈਂਟਾਗਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਪੈਸਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁਧ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆ। ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਪਾਕਿ ਨੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਯੰਤਰ ਖਰੀਦੇ। ਸਾਬਕਾ ਬੁਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ 1.9 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਬਲਕਿ ਇਕ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਲਗਭਗ 5 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਪੈਂਟਾਗਨ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਖੁਫੀਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਲ ਕਾਇਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਫੌਜੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਫਰੋਖਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੇ ਅੱਠ ਪੀ-3 ਸੀ. ਓਰੀਅਨ ਸਮੁੰਦਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 47 ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਪਾਕਿ ਨੇ 5,250 ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 18 ਕਰੋੜ 60 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 16 ਕਰੋੜ 30 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ 5600 ਫੌਜੀ ਰੇਡੀਓ ਸੈਟ, 10 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ 6 ਨਿਗਰਾਨੀ ਰਡਾਰ ਐਨ. / ਟੀ.ਪੀ.ਐਸ.-77 ਤੇ 60 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ 130 ਈ. ਯਾਤਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦੇ ਗਏ। ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੇ 18 ਨਵੇਂ ਐਫ-16 ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 1 ਅਰਬ 43 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਫ-16 ਜੰਗੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲਈ 6 ਕਰੋੜ 29 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ।

ਪਾਕਿ ਦੀ ਇਕ ਮਸਜਿਦ 'ਚ ਧਮਾਕੇ ਦੌਰਾਨ 40 ਮੌਤਾਂ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਇਕ ਮਸਜਿਦ 'ਚ ਲੰਬੀ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 40 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਧਮਾਕਾ ਅਪਰ ਦੀਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰੀ ਸ਼ਰਕੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਹੋਇਆ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਹਮਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸਜਿਦ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਪਰ ਦੀਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਵਾਤ ਘਾਟੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਫੌਜ ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਫੌਜ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ 9ਵਾਂ ਹਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ 1300 ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਤੇ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੌਜੀ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਏ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ 1300 ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਤੇ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੌਜੀ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਭਾਰਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ-ਚਿੰਦਬਰਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਭਾਰਤ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਭਰੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਨ।

ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਲਾਹ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਜਦਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਆਮ ਸਲਾਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਇਸ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਪੀ. ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਲਾਹ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਦੀ ਇਸ ਸਲਾਹ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ

ਪੀ. ਚਿੰਦੇਬਰਮ

ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ

ਹੈ। ਉੱਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸਬੰਧੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਇਸ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੈਲਾਨੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਸਲਾਹ ਕਿਉਂ ਜਾਰੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਇਕ ਫੌਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਮਿਸ਼ਨ ਇਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ 'ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਖਤਰਾ ਹੈ।” ਇਸ

ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਬਤ ਕੁਝ ਖਾਸ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਨੇ ਇਸ ਤਾਕੀਦ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਭਾਰਤ ਇਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੈਲਾਨੀ ਭਾਰਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਾਂ।” ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਅਸੀਂ ਝਟਪਟ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਅੱਪੜੀਏ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।”

ਲੋਕਾਂ ਨੇ 13 ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ 'ਤਾ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰੀ-ਪੱਛਮੀ ਦੀਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਮਸਜਿਦ 'ਤੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 13 ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲਸ਼ਕਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨੀ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਸਮੇਤ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 6 ਪਿੰਡਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ 13 ਤਾਲਿਬਾਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਟਿਕਾਣੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਲਸ਼ਕਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ 'ਜਾਗ ਉਠਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਵਰਗੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਗਏ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੌਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ

ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੌਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰੋਇ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੌਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

PUNJAB AUTO WERKS Akai Transport Corp

1930 W. Hubbard St., Chicago, IL

For Excellent Auto Body Work, Taxi Cab
Leasing, 24 Hours Towing, Complete Auto
Repair of Domestic & Foreign Cars

ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਇੰਪੋਰਟਡ ਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਰਿਪੇਅਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਅਤੇ ਵਾਜਬ
ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਟੈਕਸੀ ਕੈਬ ਵੀ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Call
Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhattal
Sukhraj Singh Takhar

Tel. 312-243-3344, 312-243-2255

Fax: 312-243-2277

ਕਾਹਿਰਾ: ਭਾਸ਼ਨ ਦੀ ਧੂੜ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਾਹਿਰਾ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਤਣਾਅ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀਗਤ ਬਹਿਸਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਨੀਜੀ ਅਕਸ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੜਾਈਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਉਪ ਨਿਵੇਸ਼ਵਾਦ ਕਾਰਨ ਵਧਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੰਡੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇ ਬਗ਼ੈਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਕਾਰਨ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਕਈ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪਰ ਤਾਕਤਵਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਪਸਰੇ ਇਸ ਤਣਾਅ ਦਾ ਹਿੱਸਕ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਸਬੰਧ ਸਾਡੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤਾਕਤ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਫਰਤ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਦੇ ਹਨ, ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਉਗਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਮਨ-ਮੁਟਾਵ ਦੇ ਇਸ ਚੱਕਰ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਥੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਰਸਤਾ ਤਲਾਸ਼ਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਿਹੜੀ ਪਰਸਪਰ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਤਣਾਅ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਭਾਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੱਤ ਵੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸਾਈ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕੀਨਿਆਈ ਪਰਿਵਾਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਦੇ ਕਈ ਸਾਲ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ, ਜਿਥੇ ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਅਜਾਨ ਸੁਣਦਾ ਸਾਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕਰੀਬ 70 ਲੱਖ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ

ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 1200 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸਜਿਦਾਂ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਕ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅੰਕਾਰਾ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਸਲਾਮ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਪਰ ਹਿੱਸਕ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਲੜਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਫਿਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਅਲਕਾਇਦਾ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਲੋਕ 9/11 ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਿਅੰਤਰਿਤ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ

ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਔਰਤਾਂ, ਮਰਦ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਲਕਾਇਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਸਾਡੀ ਉਥੇ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆਉਣਾ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਤਕਲੀਫਦੇਹ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਸੌਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਰੇਕ ਸੈਨਿਕ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਲਿਆਉਣ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਬਸ਼ਰਤ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਪੱਕੇ ਹੋ ਜਾਈਏ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਵਚਬੱਧ ਹੋਣ। ਹਾਲੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੁਸਲਿਮ ਹੀ ਬਣੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਫੌਜੀ

ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਥਾਪਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 2.8 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਜੰਗ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਇਰਾਕੀ ਲੋਕ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਬੇਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀ ਸਕਣਗੇ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਨਾ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ। ਇਰਾਕ ਸੁਤੰਤਰ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2012 ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਰਾਕ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਫੌਜੀ ਵਾਪਸ ਸੱਦ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹਨ।

ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਟੁੱਟ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 60 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਵੈਸਟ ਬੈਂਕ, ਗਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਛੱਡਣੀ ਪਏਗੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ, ਉਥੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਣ

ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਜੀਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਿਆਗਣਾ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੌੜ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰ 'ਤੇ ਬੇਪੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਾਂ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਮਾਂ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਦੂਰ ਧੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਈਏ ਜਾਂ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੱਭਣ ਵਿਚ।

ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਆਸਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਕਣ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਸਾਨ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਚੁਣਨਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਧਰਮ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਸੱਚ ਛਿਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਜਿਹੜਾ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਗੋਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸਾਈ, ਮੁਸਲਿਮ ਜਾਂ ਯਹੂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿਹੜਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧੜਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ ਜਰਨਲ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ : 'ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਬੁਸ਼' ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ : ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਦੇ ਨਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਰਲਿਆ-ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਕ ਤਬਕੇ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ "ਧੌਂਸ ਦੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ" ਬਾਅਦ ਇਕ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

'ਦਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਧੌਂਸ ਅਤੇ ਧੱਕਤਪੂਣੇ ਦੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖਲੋ ਗਏ ਸਨ, ਬਾਅਦ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਮੰਨਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਪਾਉਣੀ ਪਈ ਹੈ।"

ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਜਦੋਂ 11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬੁਸ਼ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਖਿੜ ਚੜ੍ਹਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇਥੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਇਕ ਡਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਾਰੂ ਮੁਲਕ

ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਦੁਨੀਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਚੋਣ ਬੋਧਣ ਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਲੰਘੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਹਿਰਾ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ।" ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਕਾਹਿਰਾ ਦਫਤਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਕਾਟ ਮੈਕਲਿਓਡ ਨੇ ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਆਗੂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਕਰੀਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਮੁੱਚੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ ਜਰਨਲ' ਨੇ ਸਿਰਲੇਖ 'ਬਰਾਕ ਹੁਸੈਨ ਬੁਸ਼' ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਪਰੋ ਕੇ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਓਬਾਮਾ ਵਲੋਂ ਇਰਾਕ ਦੀ ਜੰਗ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਵਜੋਂ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਬੁਸ਼ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

CUSTOM CARPENTRY

ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਘਰ, ਰੂਮ ਅਡੀਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਕਿਚਨ, ਨਵੇਂ ਵਾਸ਼ਰੂਮ, ਸਾਈਡਿੰਗ ਤੇ ਰੀਕਰੀਏਸ਼ਨ ਰੂਮ, ਨਵੀਂ ਡੈਕੋਰੇਸ਼ਨ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਲੇਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

GIAN SINGH SEEHRA

Ph: 630-841-6537

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ

Loose Weight Feel Great!

*Natural *Guaranteed *Doctor Recommended

ਮੋਟਾਪਾ

ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ

ਕੁਦਰਤੀ ਹਰਬਲ Products ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ Side Benefits ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘਟਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

IQBAL KAUR

Ph: 708-444-0554

ਕਿਉਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ

— ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ
ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਦੌਰ ਤਕਰੀਬਨ ਓਨਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸਿੱਖਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਮਕਬੂਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੋਤੀ ਬਹੁਤ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਛਾਇਆ ਹੈ। ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਖਰਚ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਲਾ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਇੰਨਾ ਖਰਚਾ ਕਰਕੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ?

ਵਿਦਿਆ ਕੰਸਲਟੈਂਟ ਡਾ. ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਆਚਾਰਿਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ 12 ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ 75 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੰਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। 60 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨੰਬਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ 12ਵੀਂ ਵਿਚੋਂ 50 ਤੋਂ 70 ਫੀਸਦੀ ਨੰਬਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਚੰਗੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਕੱਲੇ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਬੋਰਡ ਵਿਚੋਂ 12ਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ 5 ਲੱਖ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 90 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜਦੋਂਕਿ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਵਰਗੀਆਂ ਵਧੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ 3-4 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀਟਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਨਵੇਂ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਧ ਕੇ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੰਟਰ ਵਿਚ 50 ਤੋਂ 70 ਫੀਸਦੀ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੰਗੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲ ਰੁੱਖ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਇਕੋ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਵਸਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਤੋਂ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਪਰਤੀ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨਾ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਫਰਕ ਹੈ।

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬੋਤੀ ਲੋਕ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਧੀਆ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਲ ਰੁਖ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿਦਿਆ ਸੈਂਟਰ ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਿਉਰੀ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੁਪਰ ਸਪੈਸ਼ਲਾਈਜ਼ਡ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਰਸਤਾ ਲੁਭਾਵਣਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ੋਖਮ ਭਰਿਆ ਵੀ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆ ਜ਼ਰੀਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਰਥਿਕ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਫਸਣ ਦਾ ਵੀ ਡਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ। ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਅੰਦਰ ਖਲਬਲੀ

— ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ :

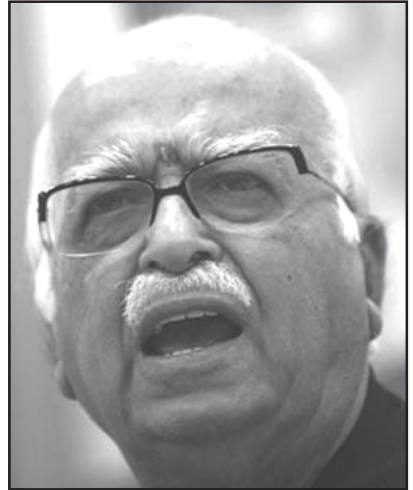
ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤਕੜੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਕੁਲਕਰਣੀ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ 'ਤਹਿਲਕਾ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤਹਿਲਕਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਕੁਲਕਰਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਡਵਾਨੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਲਾਚਾਰ ਦਿਸੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਉਪਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਮਾਂਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਕੁਲਕਰਣੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਕੁਲਕਰਣੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਹੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉੱਚ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ "ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਉਧਰ ਨਾਰਾਜ਼ ਸ਼੍ਰੀ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਲਕਰਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ

ਹੈ। ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਨਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੁਲਕਰਣੀ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਹਿਮਤ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਕਰਣੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲਕਰਣੀ ਸਾਧਾਰਨ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੇ ਐਨ ਉਸ

ਮੌਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣਾ ਆਧੁਨਿਕ ਅਕਸ ਬਣਾਉਣ ਵਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਲਕਰਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲਕਰਣੀ ਨੇ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਲਕਰਣੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਹੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਬੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕੁਲਕਰਣੀ ਨੇ ਤਹਿਲਕਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਮਗਰੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਫਿਰ ਧੁਖਣ ਲੱਗੀ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ : ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸ਼ੋਪੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੰਘੀ 8 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜਨ ਲਈ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਥੋਂ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਿੰਜੌਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਥਰਾਅ ਕਰ ਰਹੇ ਹਜ਼ੂਮ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਅਤੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਬੇਅਸਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੁਸੀਬਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਇਹ ਲੋਕ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਕਬਿਤ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ

ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿੰਸਕ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਪਥਰਾਅ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦਾ ਇਕ ਵਾਹਨ ਪਥਰਾਅ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਜਵਾਨ ਨੇ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਧਰ ਸ਼ੋਪੀਆਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੁਰੀਅਤ ਵਲੋਂ 'ਸ਼ੋਪੀਆ ਚਲੋ' ਦੇ ਸੱਦੇ ਕਾਰਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਕਰਫਿਊ ਵਰਗੀ ਰਹੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਠਵੇਂ ਦਿਨ ਵੀ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਰਿਹਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਰੀਅਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂ ਸਈਦ ਅਲੀ ਸ਼ਾਹ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਸੁਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ 'ਸ਼ੋਪੀਆ ਚਲੋ' ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਲਾਨੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕਰੀਬੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨਿਚਰਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦਕਿ ਹੁਰੀਅਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਧੜੇ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੀਰਵਾਇਜ਼ ਉਮਰ ਫਾਰੂਕ ਅਤੇ ਜੇ.ਕੇ.ਐਲ.ਐਫ. ਦੇ ਮੁਹੰਮਦ ਯਾਸੀਨ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਸੀਆ (17) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਨਾਣ ਨੀਲੋਫਰ (22) ਇਕ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

NirpalKaur.com

ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ

A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD

ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ
ਖਿੱਚੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ

VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM
HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੌਣਕ ਮੇਲਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ
ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

www.Raunkmela.com

Enjoy Live Radio Show

Every Sun: 9am-9.30am

(Central Time)

on 1590AM

or on Internet.

Since 1983

ਮੇਜ਼ਬਾਨ: ਪੰਮੀ ਗਿਲ

Gas Stations, Liquor Stores, Motels For Sale in Northern Nevada

Hot Listings

1. C-Store/Gas Stn. Reno NV, Asking price \$275,000 Business only. Monthly Gross Profit \$24,000, Lease Rent \$4500 P.M.
2. Port of Subs: Grass Valley CA, Asking Price \$240,000, Monthly Gross Revenue \$33,000+Lease Rent \$3000 P.M.
3. Discount Gas and Liquor Store, Reno NV, Asking Price 1.7 Million with Real Estate. Monthly Gross Profit \$27,000
4. 58 Units Motel in Modesto, CA, on leased land. Lease payment \$ 3200 P.M., Asking Price \$625,000
5. Gas/Stn C-Store: Reno, NV, With Real Estate. Asking \$1.7 Million, Built in 2000, on .77 Acre Lot Auto, Car wash 6 MPD's. Very Busy Location.
6. Gas/Stn. C-Store on HWY 50 Near Placerville, CA, Asking 1.7 Million, Build on .77 Acre Lot. Adjacent 1.05 Acre Commercial Lot is Included in price. Inside Sale \$55000+approximatly and pumping 60,000 gallons.

For More Information on the above listings and for Motels and Shopping Centers in other states Call Sukhdev S. Hundal

Specialist in Gas Station, Liquor
Store, Motels and Other
Commercial Properties

Tel: 775-624-1315

Fax: 775-824-3660

E-mail: SDHUNDAL@sbcglobal.net

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਲੋਂ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਕੈਨਬਰਾ (ਅਸਟ੍ਰੇਲੀਆ) : ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਡਿਪਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੂਲੀਆ ਗਿਲਾਰਡ ਨੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ।

ਚੈਨਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੂਤਰਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਕ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਛਿੱਟਪੁਟ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਏ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਂ ਹਵਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਇਧਰ ਵੀ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਡਰ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਿਡਨੀ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗੋਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਮੁੜ ਇਕ ਵੱਡੀ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੈਲਬੌਰਨ ਨੇੜੇ ਸਪਰਿੰਗ ਵੇਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜੀ ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ।

ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਉਧਰ ਸਿਡਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਰਤੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਫਾਲਤੂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ

ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਗਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹਮਲਾ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਧਰੇ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਰਿਆਣਾ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਖੋਹ ਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਵਾਪਸ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਕਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਥੀ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬੀਤੀ 9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੈਂਟ ਅਲਬੰਸ ਨਾਂ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਘਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸਟੀਲ ਦੀ ਰਾਡ ਮਾਰੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ 8 ਟਾਂਕੇ ਲਗਾਉਣੇ ਪਏ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ

ਮੈਲਬੌਰਨ : ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਘੀ 3 ਜੂਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਖਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਅੰਡੇ ਵੀ ਸੁੱਟੇ ਗਏ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ

ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਕੁੱਟਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਲੜਕੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਅੱਪੜੀ। ਆਰ.ਐਮ.ਆਈ.ਟੀ. ਵਿਚ

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਸਿਡਨੀ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ।

ਉਤੇ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟਸ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਬਾਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ। ਮੈਲਬੌਰਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੇਂਟ ਐਲਬਨਜ਼ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌ ਤੋਂ ਡੇਢ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਤੀ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਪਰ ਆਖਰੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਆਉਣ ਤਕ ਠੀਕਰੀ ਪਹਿਰਾ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਠੀਕਰੀ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੈਰੀ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ, “ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਸਲੀ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਲੁੱਟ, ਖੋਹ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਾਂ।”

ਗੈਰੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ, “ਅਸੀਂ ਭੱਜਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਹੈ।” ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ 21 ਸਾਲਾ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 18 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਘਰ ਮੁੜਦਿਆਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।

ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 20 ਸਾਲਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤੜਕੇ ਇਕ ਵਜ ਕੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਚਾਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰ ਬੇਸ ਬੈਟ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜੇ, ਪਰ ਉਹ ਭੱਜਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਉਧਰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ 17 ਸਾਲਾ ਲੜਕੇ ਦੀ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰ ਕਾਰਨ ਭੈਅ-ਭੀਤ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਲਬੌਰਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਗੱਰਵ ਖੋਖਰ ਵਾਸੀ ਜਮਾਲਪੁਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚਲੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿਚ ਡਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਨਜ਼ਰ

- ਅਪ੍ਰੈਲ 2008 :** ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।
- 9 ਮਈ 2009 :** 21 ਸਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੌਰਵ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਮਾਰਕੁੱਟਾ।
- 20 ਮਈ 2009 :** ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।
- 24 ਮਈ 2009 :** ਸ਼ਰਵਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ 3 ਦੋਸਤਾਂ 'ਤੇ ਪੇਚਕਸ ਨਾਲ ਹਮਲਾ।
- 25 ਮਈ 2009 :** ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਚਾਕੂ ਮਾਰਿਆ।
- 30 ਮਈ 2009 :** ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਸ਼ੀਸ਼ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ।
- 2 ਜੂਨ 2009 :** ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਮਾਰਕੁੱਟਾ।
- 5 ਜੂਨ 2009 :** ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਨੂੰ ਮੈਲਬੌਰਨ ਵਿਚ ਕੁੱਟਿਆ।
- 7 ਜੂਨ 2009 :** ਵਿਕ੍ਰਾਂਤ ਰਾਜੇਸ਼ ਰਤਨ ਦੀ ਕਾਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਮਦਨ

ਜਲੰਧਰ : ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਲੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਭਾਰੀ ਫੀਸਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਪੂਰਥਲਾ, ਜਲੰਧਰ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਚਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਨ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਂ ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਸੌ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 'ਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 2 ਲੱਖ 78 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਹਰ ਸਾਲਾਨਾ ਫੀਸ ਭਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਹਰ ਸਾਲ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣੀ ਵੀ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਭੇਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਜਾਣ ਲਈ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਤਕੜੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਜੋਂ ਜਲੰਧਰ

ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀ.ਐਨ. ਓਰਵਸੀਜ਼ ਦੇ ਐਮ.ਡੀ. ਕੇ.ਕੇ. ਭੁੱਬਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਹੁਣਚਾਰੀ ਤੇ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੋਰਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਘੱਟ ਤੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਥੇ ਕੋਰਸ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁੰਡੇ ਟੈਕਸੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੋਟਲਾਂ ਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ 'ਚ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਈਲੈਟਸ ਕਰਨ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਜਾਣ ਲਈ ਲੱਗੀ ਹੋੜ 'ਚ ਹੋਰ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਆਮ ਹੀ ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛੱਪ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਆਈਲੈਟਸ ਪਾਸ ਕੁੜੀ ਜਾਂ ਮੁੰਡਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਿਰਫ਼ ਆਈਲੈਟਸ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਈਲੈਟਸ ਪਾਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈਲੈਟਸ ਪਾਸ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪੇਪਰ ਮੈਰਿਜ ਜਾਂ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਚੇਚੀ

ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸਮੇਤ ਯੂ.ਕੇ., ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਸਪੇਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਭੇਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿ

ਉਹ ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ 5 ਹਜ਼ਾਰ

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਲੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Wanted Owner Operators

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ ਹੈ

- ✓ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਰ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਹਰ ਸਟੇਟ ਲਈ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਲੋਡ ਉਪਲਬਧ।
- ✓ ਅਸਲੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਪੇਪਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨਾ ਦੇਰੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ।
- ✓ ਟੀਮ ਨੂੰ ਤਰਜ਼ੀਹ।
- ✓ ਡਿਸਪੈਚ 24 ਘੰਟੇ ਉਪਲਬਧ।

ਯੂਨੀਅਨ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਇੰਕ
PO Box # 797
Union City, CA 94587
Ph: 510-324-2700
Fax: 510-324-1432

ਵਧੀਆ ਪੈਸੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਸੁੱਖ ਸੰਧੂ ਸੈਲ: 510-673-4537
ਹਰਜੋਗ ਪੂਨੀਆ ਸੈਲ: 510-714-6039

sukhjinder82@hotmail.com

ਬੁੱਢੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੁਰ ਕੁਰੇ

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ‘ਤੇ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਦਾਚਿਤ ਉਸਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਦਮੀ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਉੱਜ ਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋ ਕੇ ਹਟੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 22 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵਧ ਮੈਂਬਰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਯਾਨਿ ਕਿ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹਨ। ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਬਵੀ ਜੀਭੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਈ ਅੰਡਰ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਪੰਚ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੋ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਘਰ ‘ਚ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈ ਪਰ ਰੋਟੀਆਂ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੋਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਰਾ, ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਪਿਉ ਪੁੱਤਰ ਦੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਕੋਠੇ ‘ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਕੋ ਚੁਬਾਰੇ ‘ਤੇ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਲੱਗੇ ਵੀ ਦਿਖਦੇ ਹਨ। ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜੋਰ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹੋ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ? ਇਸੇ ਲਈ ਕਈ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਸੀਮੀਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡ ਇਸ ਕਰਕੇ ਫਾਡੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਹੇਠ ਕਈ ਮਹਿਕਮੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਅਮਲ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਮਹਿਕਮੇ ਕਿਸ ਕਦਰ ਹਾਸੇ-ਹੀਣਾ ਬਣੇ, ਇਸੇ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲੈ ਚਲਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਮਾਲਵੇ ‘ਚ ਹੈ ਤਾਂ ਪੱਤੀਆਂ ‘ਚ ਵੰਡਿਆ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆਂ-ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ, ਪਰ ਔਰਤਾਂ ‘ਤੇ ਰਾਖਵੇਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਹੇਠ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹਾਸਲ ਧਾਫਲ ‘ਚ ਉਲਝ ਗਿਆ। ਸੰਤੂ ਅਮਲੀ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਕੋਰੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਭਾਰੀ ਵੇਟਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੁਖੀ ਯਾਨਿ ਕਿ ਸਰਪੰਚਣੀ ਬਣ ਗਈ। ਸੰਤੂ ਵਿਚਾਰਾ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦਾ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਦਾ ਇਕੋ ਜੁਆਕ ਕਮਲਾ-ਬਾਜਾ ਸੀ। ਵਿਚਾਰੀ ਤੋਂ ਚਾਅ ਨਾ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਏਥੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੁਖੀ ਬਣ ਗਈ ਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸੰਤੂ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਆ। ਤੇਰੇ ਅੰਡਰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹਿਕਮੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਨੇ।

...ਤੇ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਦੀ ਧੌਣ ਤਾਂ ਹੋਰ ਮਾਹਾਂ ਦੇ ਆਣੇ ਵਾਂਗ ਆਕੜ ਗਈ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੰਤੂ ਦੇ ਬੋਲੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਧਰਮ ਸਿਹੂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਚੱਲ ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲਾਂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਦਾ ਮਹਿਕਮੇ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿੱਧੇ ਅੰਡਰ ਕਰਤੇ ਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੈਕ ਤਾਂ ਕਰੀਏ। ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਧਰਮ ਸਿਹੂ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਖੀਵਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰੇ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਆਲੀ ਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤੇ ਧਰਮ ਸਿਹੂ ਨੇ ਟੁੱਟੇ ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਬਿਠਾਈ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਧੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ।

ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਨੇ ਮੇਜ ‘ਤੇ ਪਏ ਰਜਿਸਟਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਧਰਮ ਸਿਹੂ ਵਲ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਵੇ ਹੈਡਮਾਸਟਰਾ ਇਹ ਏਨੇ ਨਾਂ,

ਜੁਮਾਨਾ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਬਦਲ ਜਾਵੇ ਪਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲਣਾ ਔਖਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੈ। ਆਟਾ ਬਿਗੜ ਕੇ ਡਬਲਰੋਟੀ ਬਣਦੀ ਐ ਤੇ ਦੁੱਧ ਬਿਗੜ ਕੇ ਪਨੀਰ ਬਣਦੈ ਤੇ ਬੰਦਾ ਕਈ ਵਾਰ...ਉਹ ਬਣਦੈ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਐ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਹੁੰਦੀ ਈ ਨਹੀਂ। ਬੇਈਮਾਨ ਉਹ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਨਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ। ਨੀਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠੇ ਲੋਕ ਉੱਚੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਵਲ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਤ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਰਤ ਘੱਟ ਹੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੰਧਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਫਾਵੇਂ ਟੇਡੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਠੱਗ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋਣਾ ਕਦੇ ਅਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵਰਨਾ ਨਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ‘ਮੂੰਗ ਟੇਕ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦੀਆਂ ਨਾ ਲਾਲੂ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਰਾਬੜੀ ਦੇਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ। ਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਸਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਲਾਲੂ ਦੇ ਨੌ-ਗਿਆਰਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਤਾਂ ਕੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵੀ ਕੱਈ ਨੀ ਮਾਰਦਾ। ਪਹਾੜ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਭਾਬੀ ਕੱਬੀ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਨਨਾਣ ਉਹਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦੀ ਚੱਟਦੀ ਆ ਤਾਂ ਮੇਮ ਹੋਈ ਭਾਬੀ ਹੀ ਆਖਦੀ ਐ ‘ਨੀ ਉੱਠ ਵੇਖ ਨਨਾਣੇ ਕੌਣ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਆਇਆ...? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ‘ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖਿਐ...’ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਧੰਨ ਨੇ, ਪਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਕਿੱਕਰ ਤੋਂ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ ਵਾਲੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰੀ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰਵੀਂ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਐ...’

ਸਕੂਲ ‘ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਮਾਸਟਰ-ਮਾਸਟਰਨੀਆਂ, ਬਾਕੀ ਵੜਦੇ ਨੀ ਸਕੂਲ?’

‘ਸਰਪੰਚਣੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਇਹ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦਾ ਨੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਆ।’ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੋਲਿਆ।

‘ਚੱਲ ਉਹ ਵੀ ਕੱਢ ਵੇਖ ਲੈਨੇ ਆ। ਨਾਲੇ ਸੁਣ ਜੁਆਕ ਬੱਕਰੀਆਂ-ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਇਜੜ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ। ਨਾਲੇ ਤੂੰ ਵੀ ਟਾਈਮ ਸਿਰ ਆਇਆ-ਜਾਇਆ ਕਰ। ਨਾਲੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣੈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਡਰ ਆ ਗਿਆ।’

‘ਨਾਲੇ ਜੁਆਕ ਆਹਦੇ ਸੀ ਮਾਸਟਰਨੀ ਚੰਨਣ ਕੌਰ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਨੀ ਆਉਂਦੀ ਸਕੂਲੇ।’ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੇ ਹੋਰ ਆਰ ਲਾਂਤੀ।

‘ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਆ ਉਹ ਹੈਡਮਾਸਟਰਾ?’

‘ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸੂਤਾ ਛੁੱਟੀ ‘ਤੇ ਆ ਯਾਨਿ ਕਿ ਮੈਟਰਨਟੀ ਲੀਵ।’

‘ਨਾ ਬਿਮਾਰ ਨਾ ਠਮਾਰ। ਨਾ ਜਰੂਰੀ ਕੰਮ। ਇਹ ਪ੍ਰਸੂਤਾ ਛੁੱਟੀ ਕਿਹੜੀ ਹੋਈ?’

‘ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬੱਚਾ ਜੰਮਣ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲਦੀ ਆ।’

‘ਨਾ ਗੱਲ ਸੁਣ ਹੈਡਮਾਸਟਰਾ।’

‘ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਹਿ’ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੇ ਟੋਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

‘ਕੁਝ ਹੋਵੇ, ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਡਰ। ਨਾ ਹੈਡਮਾਸਟਰਾ ਮੈਂ ਨਿਆਣੇ ਨੀ ਜੰਮੇ। ਪੂਰੇ ਨੌਂ। ਸੰਤੂ ਆਹੰਦਾ ਸੀ ਬੀਕਾਨੇਰ ਮੁਰੱਬਾ ਲੈਣਾ। ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਬਚਿਆ ਇਕੋ ਹੈ, ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ ਚਰਨਾ। ਚੱਲ ਐਂ ਦੱਸ ਛਿਲਾ ਤਾਂ ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਮੈਂ ਤੀਵੀਂ ਮਾੜੀ ਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਏਨੇ ਕੁ ਟੈਮ ‘ਚ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕਾਹਦੇ?’

‘ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਲ ਆ।’

‘ਰੂਲ ਹੁਣ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਦੇ ਹੱਥ ‘ਚ ਐ। ਇਹ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਉਹਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਮਿਲਣੀ ਐ?’

‘ਬਿਲਕੁਲ।’

‘ਹਾਏ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਪਤਾਸੇ।

ਨਾਲੇ ਪੁੰਨ ਨਾਲੇ ਫਲੀਆਂ। ਨਾਲ ਗੁੜ ਗੁੜ ਨਾਲੇ ਗੈਂ ਗੈਂ, ਨਾਲੇ ਵਿਹਲੀ ਨਾਲੇ ਪੇਸੇ। ਲਾ ‘ਤਾ ਧਨ ਨੂੰ ਖੋਰਾ, ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਖਜ਼ਾਨਾ। ਐਂ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲੂ ਪੰਜਾਬ। ਹੈਡਮਾਸਟਰਾ ਚੰਨਣ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਸਵੇਰੇ ਸਕੂਲੇ ਆਵੇ। ਇਹ ਹੁਣ ਨਿਆਣੇ ਜੰਮਣ-ਜੰਮਣ ਆਲੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕਰਤੀਆਂ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਨੇ ਬੰਦ।’

...ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ‘ਤੇ ‘ਗੂਠਾ ਲਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ ਧਰਮ ਸਿਹੂ ਦੇ ਬੰਬੂ ਕਾਟ ‘ਤੇ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਅਗਲੇ ਮਹਕਿਮੇ ਚੈਕ ਕਰਨ ਲਈ।

ਪਿੰਡ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਪੱਤੀ ‘ਤੇ ਦਿਸ ਪਈ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ।

‘ਲੰਬੜਦਾਰਾ ਰੋਕੀਂ ਕੇਰਾਂ। ਆਹ ਸਲੋਤਰ ਖਾਨਾ ਕੀ?’

‘ਆਹੋ।’

‘ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਡਰ ਈ ਐ।’

‘ਆਹੋ।’

‘ਪਾਦੇ ਗੇਅਰ ਇਧਰ ਨੂੰ।’

...ਤੇ ਮੂਹਰੇ ਲੰਗੇ ਡੰਗ ਵੜਨ ਵਾਲਾ ਮਿਲ ਪਿਆ ਡੰਗਰ ਡਾਕਟਰ।

‘ਸਾ...ਸਰੀ ਕਾਲ ‘ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਈ ਪੈ ਗਈ ਅਤੁਰ ਕੌਰ।’ ਨਾ ਗੱਲ ਸੁਣ ਸਲੋਤਰੀਆ! ਤੈਂ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਕੀ ਖਰੂਦ ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਕੱਢ ਦਉਂ ਵੱਟ। ਜਿਹੜੇ ਵੜੇਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਭੇਜਦੀ ਆ ਉਹ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਆ?’

‘ਮੈਂ ਖਾ ਲੈਨੈ।’ ਵਿਅੰਗਮਈ ਅੰਦਾਜ਼ ‘ਚ ਡਾਕਟਰ ਬੋਲਿਆ।

‘ਤੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਐਂ ਜਿਹੜਾ ਵੜੇਵੇਂ ਖਾ ਲੈਨੈ? ਤੂੰ ਆ ਗਿਐਂ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਡਰ। ਤੱਕਲੇ ‘ਚ ਵਲੂ ਰਹਿ ਜੂ, ਤੇਰੇ ‘ਚ ਨੀ ਛੱਡਦੀ? ਤੂੰ ਐਂ ਦੱਸ ਕੱਟੀਆਂ ਆਲੇ ਟੀਕੇ ਤੂੰ ਬਾਹਰ ਵੇਚ ਆਉਨੈ, ਤੇ ਕੱਟਿਆਂ ਆਲੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈ ਜਾਨੈਂ। ਬੰਦਾ ਬਣਨਾ ਕਿ ਨਹੀਂ?’

‘ਸਰਪੰਚਣੀਏ ਇਹ ਟੀਕੇ ‘ਤੇ ਨੀ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਕੱਟਾ ਹੋਉ ਕਿ ਕੱਟੀ?’

‘ਇਹ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਐਂ। ਕਹਿ ਕੇ ਲਿਖਾ ਦਉਂ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ।’

‘ਤੇਰੀ ਮੱਝ ਦੇ ਸਿੰਗ ‘ਚ ਕੀੜੇ ਹਟ ਗੇ?’

‘ਬੰਦੇ ਦਾ ਬੀਅ ਬਣ ਕੇ ਲੀਹ ‘ਤੇ ਆ ਜਾ।

ਗਊਆਂ-ਮੱਝਾਂ ਦਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਸੂਆ ਚਲਦਾ? ਸਭ ਤੇਰੀ ਕਾਰਸ਼ਤਾਨੀ ਆਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚਣੀ। ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਆ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। ਜੇ ਚਾਹਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਸੰਸੈਂਡ (ਸਸਪੈਂਡ) ਕਰਾ ਦਉਂ।’

‘ਖਿਆਲ ਰੱਖਾਂਗੇ ਹੁਣ ਸਰਪੰਚਣੀਏ।’

‘ਚੱਲ ਵੇ ਲੰਬੜਦਾਰਾ। ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਕੀਹਦੀ ਵਾਰੀ ਐ?’

‘ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਤਾਂ ਚੈਕ ਕਰ ਲਿਆ। ਆਹ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਆ ਗਿਆ।’

‘ਰੋਕ ਕੱਢਦੀ ਆਂ ਇਹਦੇ ਵੀ ਵੱਟ। ਖੇਹ ਪੈਣਾ ਜੈਲਾ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਈ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੱਜਦੀ।’

...ਤੇ ਪੈ ਗਈ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਖੁਰ ਚੁੱਕ ਕੇ।

‘ਡਾਕਦਾਰਾ ਹਜਿਸਟਰ (ਰਜਿਸਟਰ) ਕੱਢ ਤੇ ਦਿਖਾ ਦੁਆਈਆਂ ਮੈਨੂੰ। ਔਧਾ ਪਿੰਡ ਮੱਛਰ

ਦਾ ਡੰਗਿਆ ਮਲੇਰੀਏ ‘ਚ ਫਸਿਆ ਪਿਐ ਤੇ ਤੂੰ ਨੀ ਦੇਂਦਾ ਦੁਆਈ। ਕਰਦੀ ਆਂ ਤੇਰੀ ਉੱਪਰ ਸਿੱਧੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ, ਭੇਜਦੀ ਆਂ ਤੈਨੂੰ ਰਿਹਾਣੇ (ਹਰਿਆਣੇ)।’

‘ਅਤੁਰ ਕੁਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਹੁਣ ਇਥੇ ਰਹਿਣੇ ਆਂ। ਹਰਿਆਣਾ ਹੋਰ ਆ।’

‘ਚੱਲ ਇਹਦੀ ਫੂਕ ਤਾਂ ਕੱਢਣ ਦੇ! ਦੁਆਈਆਂ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਐ ਦੱਸੀ?’

‘ਬਥੇਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਪਰ ਭੇਜਦੇ ਈ ਨਹੀਂ?’

‘ਅਹੁ ਦੇਖ ਤੇਰੀ’ ਲਮਾਰੀ (ਅਲਮਾਰੀ) ਭਰੀ ਪਈ ਐ।’

‘ਇਹ ਤਾਂ ਜਖਮਾਂ ‘ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਨੇ।’

‘ਇਹੀ ਇਕ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ। ਲੋਕ ਇਹ ਤਾਂ ਨੀ ਕਹਿਣਗੇ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਨੂੰ। ਮੇਰਾ ਵੀ ਖਸਮਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਸਿਰ ਦੁਖਦੈ, ਦੇ ਕੱਈ ਗੋਲੀ।’

‘ਤੂੰ ਵੀਂ ਫਿਰ ਇਕ ਪੱਟੀ ਲੈ ਜਾ!’

‘ਮਸ਼ਕੂਲੇ ਕਰਦੈਂ ਡਾਕਟਰਾ। ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਨੀ ਹੁੱਡ ਐਂ, ਜਿੰਦਣ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਿਆ ਫੋਹ ਸਿਟੂੰ।’

‘ਸਰਪੰਚਣੀਏ ਨੇਰੂ ਹੋ ਗਿਐ। ਮੈਂ ਸਵੇਰ ਦਾ ਦਸਾਂ ਦਾ ਕੱਪ ਭੁੱਕੀ ਦਾ ਖਰੀਦੀ ਫਿਰਦੈ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹੋ ਲੈਣ ਦੇ ਕੰਡੇ ‘ਚ।’

‘ਖਲੇ ਜਾ, ਖਲੇ ਜਾ ਲੰਬੜਦਾਰਾ। ਆਹ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਈ ਨੀ। ਲਾਲ ਵਰਦੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਠੇਰੇ।’

‘ਕੀ?’

‘ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ।’

‘ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਲੈਨੀਆਂ ਸਾਰ। ਮੇਰਾ ਸੰਤੂ ਪੁਲਸ ਦੀ ਕੁੱਟ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।’

‘ਬੜਾ ਕੱਬਾ ਐ ਬਾਣੇਦਾਰਾ।’

‘ਕੱਬੇ ਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੱਢ ਦਉਂ ਕੁੱਬ। ਚੱਲ ਤਾਂ ਸਹੀ।’

(ਹੌਲਦਾਰ ਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦਾ ਖੁਸਰ-ਮੁਸਰ)

‘ਮੁਨਸ਼ੀ ਆ ਬੁੱਢ-ਬਲੇਡ ਜਿਹੀ ਕੌਣ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਐ?’

‘ਪਛਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ। ਪਿੰਡ ਕਿਹੜਾ ਛੋਟਾ।’

ਗੱਲੀਂ-ਬਾਤੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਫੋਨ: 925-752-8025

‘ਨਾਲ ਕੌਣ ਆਂ?’
‘ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਲਾ ਭੁੱਕੀ ਦਾ ਭੰਨਿਆ ਦੱਲਾ ਲੰਬੜਦਾਰ ਆ ਧਰਮ ਸਿਹੂ।’

‘ਰੰਨ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਟਿਕਾਈ ਫਿਰਦੈ? ਇਹ ਬੁੜੀਏ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕਿਐ?’

‘ਮੂੰਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਬੋਲੀਂ ਬਾਣੇਦਾਰਾ। ਮੈਂ ਸਰਪੰਚਣੀ ਆਂ ਪਿੰਡ ਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਮੂੰਹ ਚੱਕੀਂ ਦੱਸਦੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਨਾ ਚੁਕਾਈਆਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਆਖੂ ਅਤੁਰ ਕੌਰ?’

‘ਇਹ ਚੱਕੀ ਆ ਬੀਬੀ। ਮੂੰਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ।’

‘ਤੇਰਾ ਤੌੜੇ ਜਿੱਡਾ ਸਿਰ ਤੇ ਲਾਲੇ ਪਸ਼ੌਰੀ ਜਿੱਡਾ ਢਿੱਡ। ਇਹ ਵੇਖੀਂ ਹੁਣ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤੀ ਵਾਂਗੂ ਸੁੱਕੀ ਰੋਟੀ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਆਖੀ।’

‘ਬੀਬੀ ਹਵਾਲਾਤ ਦੇਖੀ ਕਦੇ?’

‘ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਪੰਚਣੀ ਆਂ। ਬੋਝਾ ਮਹਿਕਮਾ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੰਡਰ ਐ।’

(ਹਸਦਿਆਂ) ‘ਸਰਪੰਚਣੀਏ ਤੈਨੂੰ ਹਾਲੇ ਇਹੀ ਨੀ ਪਤੈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਕਮਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਡਰ ਨੂੰ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਐ।’

ਇਹ ਡੱਬ-ਖੜਬੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਸਾਢੇ ਨਾਲ ਨੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ?’ (ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਕੰਨ ਭਰੇ।)

‘ਉਏ ਲੰਬੜਦਾਰਾ ਕੀ ਐ ਤੇਰੇ ਸਾਢੇ ਲੜ?’

‘ਜਨਾਬ ਦਸਾਂ ਦਾ ਕੱਪ ਭੁੱਕੀ ਦਾ ਲਿਆ ਸੀ।’

‘ਸਾਹਿਬ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਓ ਬੋਤਾ ਰੇਲ ‘ਤੇ। ਸਾਲਾ ਸਰਪੰਚਣੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ...ਬਣਿਆ ਫਿਰਦੈ।’ (ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਲਾਈ ਅੱਗ)

‘ਮੁਨਸ਼ੀ ਕੱਟ ਓ ਪਰਚਾ। ਵੇਖਦੇ ਆਂ ਕਿਹੜੀ ਸਰਪੰਚਣੀ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਅਧਿਕਾਰ।’

ਤੇ ਚੌਂਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭੁੱਕੀ ਦਾ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਵਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਕਰਦੀ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਛੇਆਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਈ ਤੇ ਨਾ ਬਾਸ ਰਿਹਾ ਨਾ ਬੰਸਰੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰੀ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਧਰਮ ਸਿਹੂ ਦੀ ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਮਾੜੀ ਟਿਊਬ ਵਾਂਗ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤੀ।

ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਨਾਲ ਨਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦੈ ਨਾ ਢਿੱਡ ਭਰਦੈ। ਭੰਡ ਦੇ ਹੱਥ ਵਾਜਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਸੰਤ ਤੇ ਭੈਰਵੀ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪਵੇ, ਤੇ ਬੁੱਢੀ ਹੋਈ ਅਤੁਰ ਕੌਰ ਹੁਣ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ‘ਚ ਘੁੰਮਦੀ ਐ।

ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਪੁਕਾਰ

ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਵਲ
ਨੰਗੇਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਜਦਾ ਨਹੀਂ
ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਟਕ
ਹਵਸ ਤੋਂ ਭੱਜਦਾ ਨਹੀਂ
ਮੈਂ ਇਹ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਲਈ
ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਧੌਣ ਸੁੱਟੀ ਆ ਖਲੋਂਦਾ ਹਾਂ
ਤੇ
ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ, ਅੰਨਾ ਸਾਹਿਤ
ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ
ਅਚਲਦੇ
ਮੇਰੇ ਗਲੇ ‘ਚ ਅਟਕੀ
ਚੀਖ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ
ਮੇਰੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ
ਇਕ ਪੁਕਾਰ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਮੇਰੀਆਂ ਝੁਕੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਤੋਂ
ਮੇਰੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣ ਦਾ
ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਲਿਆ ਕਰੋ
ਐਵੇਂ ਨਾ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ
ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਿਆ ਕਰੋ
ਤੁਹਾਡੀ ਕਵਿਤਾ ਹਿਰਨਾਂ ਦੀਆਂ
ਚੁੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਭਰਦੀ
ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਮ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀਆਂ
ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ
ਤੁਹਾਡੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ
ਹੁਸਨ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ
ਤੁਹਾਡੀ ਗਜ਼ਲ
ਇਸ਼ਕੇ ਇਬਾਦਤ ਨਹੀਂ
ਤੁਹਾਡੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਚ
ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੜਦਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਲੇਖਾਂ ‘ਚ
ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਖੂਹ ਨਹੀਂ ਗਿੜਦਾ

ਉਸ ਕਲਮ ਲਈ;
ਜੋ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ
ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇ
ਮੇਰੇ ਭਾਵ ਸੰਕਟ ਦਾ
ਹੱਲ ਕਰੇ
ਵਾਰਸ ਦੀ ਵਾਰਸ ਬਣੇ
ਟੁੱਟੇ ਦਿਲਾਂ ਲਈ
ਢਾਹਸ ਬਣੇ
ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਾ
ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ
ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ
ਤੇ
ਮੈਂ ਮੁੜ ਬਣ ਜਾਵਾਂ
ਮਾਣ ਮੱਤਾ ਸਾਹਿਤ।
-ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ
ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ

ਇਹ ਕੇਹਾ ਤੇਰਾ ਸੁਰਗ ਵੇ ਢੋਲਾ, ਵਗਣ ਪੌਣਾਂ ਤੱਤੀਆਂ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

ਅੱਜ ਦੇ ‘ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ’ ਕਾਲਮ ‘ਚ ਮੈਂ ਜਿਸ ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਸ਼ੈਰੀ ਸੰਧੂ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਨਮੀਤ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੀ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਕੀਤੀ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਕ ਕਾਲਜ ‘ਚੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੀ-ਜਵਾਈ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ-ਨੂੰਹ ਨਿਊਯਾਰਕ ਲਾਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

“ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼” ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਟਰਨੈਟ ‘ਤੇ ਰਮਣੀਕ ਅਤੇ ਹਰਮੀਤ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਜਾਣੂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਇਹ ਫੋਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਹੱਥਲਾ ਲੇਖ ਮੈਂ ਸ਼ੈਰੀ ਅਤੇ ਮਨਮੀਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿੱਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਅਤੇ ਸ਼ੈਰੀ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਕੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਵੀ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਉਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਲਾਸ ਫੈਲੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਪਰ ਕਾਲਜ ਫੈਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਆਰਟਸ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਨੌਨ ਮੈਡੀਕਲ। ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਉਹ ਡਕਸ਼ਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਲਜ ‘ਚ ਉਸਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ‘ਤੇ ਸਾਫ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਬੋਝਿਕ ਬੋਲ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗਾਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ‘ਚ ਆ ਕੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਾਲਵੇ ‘ਚ ਲੋਕ ਬਟਨ ਨੂੰ ‘ਗਦਾਮ’ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ‘ਜਮ੍ਹਾਂ’ ਈ ਠੀਕ ਐ’ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਕਲਾਸ ਨੋਟਸ ਵੀ ਨੇਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਲਿਖਦੇ, ਉਦੋਂ ਸ਼ੈਰੀ ਨੇਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਡਾਇਰੀ ਲਿਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਡਾਇਰੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਢੰਗ ਬੜਾ ਬੇਤਰਤੀਬਾ ਅਤੇ ਕੁਚੱਜਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਲਾਅਨ ‘ਚ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਰਾਖ ਕੀਤਾ। ਡਾਇਰੀਆਂ ਬਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਂ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੁੜਬੁੜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ “writing a diary is not only a habit, but a bad habit.”

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ‘ਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿਭਾਗੀ ਅਤੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਈ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁਦਰਤੀ ਮੈਨੂੰ ਕਮਰਾ ਵੀ ਉਸ ਵਾਲੇ ਹੋਸਟਲ ‘ਚ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਵਾਰਡਨ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਰੂਟੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਸਵੇਰ ਦਾ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕਾਫੀ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਮਾਰਕਿਟ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕੱਠੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚਲੇ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਚੱਲੀ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦੀਆਂ ਸੀਸੇ ਦੇ ਫਰੇਮ ‘ਚ ਜੜੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ‘ਕੰਗਾਲੀ ਦਾ ਫਲਸਫਾ’, ‘ਮਾਂ’, ‘ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਆਪਾ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ’ ਅਤੇ ਮਾਓ ਦੀ ‘ਲੈਕਚਰਜ਼ ਆਨ ਯੂਨਾਨ ਫੋਰਮ’ ਵਰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਸਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ‘ਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਸਨ। ਉਹ ਮੌਕਾ ਲੱਗਣ ‘ਤੇ ਬੁਰਜ਼ੁਆਜ਼ੀ ਅਤੇ ਨਿਕ-ਬੁਰਜ਼ੁਆਜ਼ੀ ਦੇ ਖਾਸੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਲੈਕਚਰ ਝਾੜ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦਾ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ

ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾੜੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਜਮਾਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦਾ ਪ੍ਰੋ. ਤਰਸੇਮ ਬਾਹੀਆ, ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ 15 ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕਾਲਜ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੈਰੀ ਬੜੀ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਖੌਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਅਸਲ ‘ਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ‘ਚ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੈਰੀ ਹੁਰੀਂ 8-10 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਮੁਕਤਸਰ ਵਾਲਾ ਭਗਵਾਨ ਜੋਸ਼, ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਦਿ। ਇਹ ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਜਾਂ ਬਹਿਸ-ਮੁਬਾਸਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ‘ਚ ਐਨ.ਐਸ.ਯੂ.ਆਈ. ਦਾ ਹੀ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

“ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼” ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਟਰਨੈਟ ‘ਤੇ ਰਮਣੀਕ ਅਤੇ ਹਰਮੀਤ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਜਾਣੂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਇਹ ਫੋਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਹੱਥਲਾ ਲੇਖ ਮੈਂ ਸ਼ੈਰੀ ਅਤੇ ਮਨਮੀਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿੱਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੇ ਆਨਰਜ਼ ਸਕੂਲ ਦੀ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਕਰ ਰਹੀ ਭੋਲੀ ਭਾਲੀ ਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੁਖਸੀਮਤ ਵਾਲੀ ਮਨਮੀਤ ਚਾਵਲਾ ਨਾਲ ਸ਼ੈਰੀ ਦੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋ ਗਈ। ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਹੀ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਮਾਰਕਿਟ ਜਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਹਾਲ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਰੋਟੀ ਵੀ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਬਜਾਏ 15 ਸੈਕਟਰ ‘ਚੋਂ ਖਾ ਆਉਂਦਾ। ਗਾਲਿਬ ਅਤੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਲੋਕ ਗੀਤ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੇਜ਼ ਦੀ ਢੋਲਕ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ‘ਚ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ‘ਚ ਉਸ ਨੇ ਗਾਲਿਬ ਦੀਆਂ ਦੋ ਗੁਜ਼ਲਾਂ ਗਾਈਆਂ ਤੇ ਆਖੀਰ ‘ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੀਤ—

“ਇਹ ਕੇਹਾ ਤੇਰਾ ਸੁਰਗ ਵੇ ਢੋਲਾ, ਵਗਣ ਪੌਣਾਂ ਤੱਤੀਆਂ,

ਚੱਲ ਮੁੜ ਸਿਆਲੀ ਚੱਲੀਏ, ਕਾਹਨੂੰ ਝੱਲੇਂ ਪੱਖੀਆਂ।”

ਸ਼ੈਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗਾਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰ ਰਹੀ ਰੂਸੀ ਕੁੜੀ ਲੁਧਮਿਲਾ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਪਣੇ ਜਮਾਤੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਹਮਦਰਦ ਨਾਲ ਫਿਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ‘ਜੁੱਤੀ ਕਸੂਰੀ ਪੈਰੀ ਨਾ ਪੂਰੀ’ ਬੜੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਸ਼ੈਰੀ ਕੋਲ ਆਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗੀਤ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਫਿਰ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ੈਰੀ ਬੁਰਜ਼ੁਆ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਕਾਰਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ‘ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮਨਮੀਤ ਚਾਵਲਾ ਦਾ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ‘ਚ ਸਿਰਫ 66 ਨੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਕਾਲਜ ‘ਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਹ ਮਨਮੀਤ ਚਾਵਲਾ ਤੋਂ ਮਨਮੀਤ ਸੰਧੂ ਬਣ ਗਈ। ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ 7-8 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ‘ਚ ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਮਨਮੀਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਸ਼ੈਰੀ ਨੇ ਵੀ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਟੂਰ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਮਨਮੀਤ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਕ ਨਾਸਤਿਕ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ‘ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਇਹ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਵੀ ਤੋਬਾ ਕਰ ਆਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਟੂਰ ‘ਤੇ ਭਗਵੇਂ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ

ਸ਼ੈਰੀ ਦੀ ਜਿਦ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਮਨਮੀਤ ਤੇ ਬੱਚੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਲ ਚੱਲ ਪਏ ਤੇ ਸ਼ੈਰੀ ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਡੈਡੀ ਮੰਮੀ ਤੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰਨਾਥ, ਬਦਰੀਨਾਥ, ਮਨਸੂਰੀ, ਰਹਿੰਦੁਆਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲੇ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਟੈਚੀ ‘ਚ ਕਪੜਿਆਂ ਅਤੇ ਪੌਣੀ ਵਿਸਕੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਸਮੇਤ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਮਨਮੀਤ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਚਾਚੇ ਰਲ ਕੇ ਟੱਬਰ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਰੀ ਨੂੰ ਵਧੀ ਹੋਈ ਦਾੜੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਭਗਵੇਂ ਕਪੜਿਆਂ ‘ਚ ਦੇਖ ਕੇ ਸਭ ਮਖੌਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ੈਰੀ ਨੇ ਅਟੈਚੀ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਮਨਮੀਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਸੋਈ ਵਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹਾਈਸਪ੍ਰਿਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਸੁਣੋ ਬਈ, ਮੈਂ ਜਿਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨਮੀਤ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਰੱਬ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ‘ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇਖ ਦੇਖ ਮੇਰਾ ਆਪਣੀ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ‘ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਡੋਲਣ ਲੱਗ

ਪਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਕਨਫਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮਨਮੀਤ ਠੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ।” ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਟਕੀ ਡਾਇਲਾਗ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਫਿਰ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਮਖੌਲਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਕਸਰ ਡਾਇਰੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਸੋ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਪੰਨੇ ਈ-ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਸੋ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ‘ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

“ਹਰ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਲ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੌਨਸੂਨ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਇਸ ਦਾ ਪਾਰਾ 40-42 ਡਿਗਰੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨੇਮ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਚੈਨਲਾਂ ‘ਤੇ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮੌਸਮ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕਿਉਂ ਇੰਨਾ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਨਿਊਯਾਰਕ ਆਏ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਨਾਰਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਇਹ ਦੁੱਖਾਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਥੋਂ ਨਾਲ ਅਚੇਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੈ ਜਾਂ ਚੇਤਨ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਥੋਂ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਲਈ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪੋਤਰਿਆਂ-ਦੋਹਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਨੇੜਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪੁੱਤਰ-ਨੂੰਹ ਅਤੇ ਧੀ-ਜਵਾਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਉਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਚਾਅ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨਪਸੰਦ ਦਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ ‘ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਮਨਪਸੰਦ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ

“ਭੈਣ ਜੀ, ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬੁਰ ਦੇ ਲੱਭੂ ਐ। ਵੱਡੀ ਬਹੂ ਮੂੰਹ ਵੱਟੀ ਫਿਰਦੀ ਐ। ਅਖੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਛੋਟੀ ਨੂੰ ਦੇਈ ਜਾਨੀ ਐ। ਹੁਣ ਭੈਣ ਜੀ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਹੱਥ ਤਾਂ ਉਥੇ ਈ ਝਾੜਨਾ ਐ, ਜਿਥੇ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਖਾਣਾ ਐ। ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਈ ਤਾਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਵੱਡੀ ਕੋਲੇ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹੀ। ਬਸ ਫੇਰ ਐਵੇਂ ਈ ਵੱਢੂ ਖਾਉਂ ਕਰੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਤੇ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਨੇੜੇ ਈ ਸੌ ਕੁ ਮੀਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਇਆ ਕਰੇ। ਇੰਡੀਆ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਰਨ ਈ ਕੀ ਦੇਣਾ ਐ। ਕਦੇ ਦੁੱਧ-ਚਾਹ ਉਬਲ ਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ‘ਚ ਪੈ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਤਾਂ ਦੋ-ਦੋ ਦਿਨ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦੀ ਰਿਹਾ ਕਰੇ।

ਬਾਵਜੂਦ ਇਕ ਖਾਮੋਸ਼ ਤੇ ਗਹਿਗੱਚ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ‘ਚ ਬਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਿੱਥ ‘ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋਈਏ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਐ ਸਾਇੰਸ ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਤਰਜ਼-ਏ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਕੈਨੀਕਲ ਜਾਂ ਟੈਪਰੇਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਲੈਣੀ ਸਾਡੇ ਵਸੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇ ਮਨਮੀਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੋਤਰੇ, ਦੋਹਰੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇਖਣ, ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਕਰਨ, ਕੁਝ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ਪਰ ਉਹ ਨੇ ਕਿ ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ‘ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ‘Yes, No, Thank You’ ਤੋਂ ਵਧ ਕੋਈ ਰੀਐਕਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਬਾਹਰੀ ਮੌਸਮ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਾਹੌਲ ਠਰਿਆ ਠਰਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਉਹ ਗੀਤ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ‘ਚ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਢੋਲਣ ਦੇ ਸਵਰਗਾਂ ਦੀ ਵਾ ਵੀ ਤੱਤੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦੀ ਐ।”

ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਜਿਸ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਆਏ ਹਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਹਿਤ-ਮਰਿਆਦਾ ਵਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੰਗਰ-ਪਾਣੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਪੰਗਤ ‘ਚ ਹੀ ਛਕਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬ੍ਰੇਕਫਾਸਟ ਹਾਲ ‘ਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਟਾਟ ਵਿੱਛੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਖਾਣੇ ਨਾਲ ਪਲੇਟਾਂ ਭਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਪੰਜ ਸੱਤ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਗੱਲਾਂ ਉੱਚੀ ਸੁਰ ‘ਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਕੰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। “ਭੈਣ ਜੀ, ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਨੀ ਸੀ?”

“ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ, ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀ ਨਾਨਣ ਅਤੇ ਨੰਨਦੇਈਆ ਆ ਗਏ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਈ ਰਹਿੰਦੇ ਆ। ਬਸ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਈ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।”

“ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿਤੇ ਢਿੱਲੇ-ਮੱਠੇ ਈ ਨਾ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ।”

“ਭੈਣ ਜੀ, ਹੁਣ ਉਮਰ ਈ ਢਿੱਲੇ-ਮੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆ ਗਈ ਐ। ਨਾਲੇ ਜੇ ਢਿੱਲੇ-ਮੱਠੇ ਹੋਈਏ ਵੀ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕੇਹੜਾ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਐ। ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹ ਦੁਖੀ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਜੇ ਤੜਕੇ ਕਹਿਨੀ ਆਂ ਤਾਂ ਕਹੁ ਹੁਣ ਕੰਮ ਐ ਆਥਣੇ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਜੇ ਆਥਣੇ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਕਹੁ ਹੁਣ ਥੱਕੇ ਪਏ ਆਂ ਤੜਕੇ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਬਹੂ ਉਦੁੱ ਤਿੱਖੀ ਐ, ਕਹੁ ਮਾਂ ਜੀ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਲੋਂਗ ਦੱਬ ਲੋਂ, ਠੀਕ ਹੋਜ਼ੋਗੇ। ਦੇਖ ਲਾ, ਮੈਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦਵਾਉਣ ਦਾ ਟਾਈਮ ਨੀ ਲੱਗਦਾ ਨਾਲੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨੀ ਲਗਣਾ ਤੇ ਉਂ ਬਹੂ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੋਲੋਂ ਕੱਢਦੀ ਫਿਰੂ, ਅੱਜ ਅੱਥੇ ਸੇਲ ਲੱਗੀ ਐ, ਅੱਜ ਏਥੇ ਸੇਲ ਲੱਗੀ ਐ।”

“ਤੁਹਾਡੀ ਪਿਨਸ਼ਨ ਲੱਗੀ ਐ?”
“ਪਿਨਸ਼ਨ ਕਿਥੇ ਭੈਣ। ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਕਲੰਟਨ ਦੀ ਬੇੜੀ ਬਹਿ ਗਈ। ਸੁਣਿਐ ਉਹਨੇ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਪਿਨਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈ ਦੇਣੀ ਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਉਂਦੀ ਐ। ਭਲਾ ਬੇਨੂੰ ਲੱਗੀ ਐ?”

“ਭੈਣ ਜੀ, ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬੁਰ ਦੇ ਲੱਭੂ ਐ। ਵੱਡੀ ਬਹੂ ਮੂੰਹ ਵੱਟੀ ਫਿਰਦੀ ਐ। ਅਖੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਛੋਟੀ ਨੂੰ ਦੇਈ ਜਾਨੀ ਐ। ਹੁਣ ਭੈਣ ਜੀ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਹੱਥ ਤਾਂ ਉਥੇ ਈ ਝਾੜਨਾ ਐ, ਜਿਥੇ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਖਾਣਾ ਐ। ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਈ ਤਾਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਵੱਡੀ ਕੋਲੇ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹੀ। ਬਸ ਫੇਰ ਐਵੇਂ ਈ ਵੱਢੂ ਖਾਉਂ ਕਰੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਤੇ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਨੇੜੇ ਈ ਸੌ ਕੁ ਮੀਲ

‘ਤੇ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਇਆ ਕਰੇ। ਇੰਡੀਆ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਰਨ ਈ ਕੀ ਦੇਣਾ ਐ। ਕਦੇ ਦੁੱਧ-ਚਾਹ ਉਬਲ ਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ‘ਚ ਪੈ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਤਾਂ ਦੋ-ਦੋ ਦਿਨ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦੀ ਰਿਹਾ ਕਰੇ। ਫੇਰ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਤੇ ਕੁੜੀ ਆਈਆਂ। ਵੱਡੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਤੇ ਚੰਗੀ ਲਾਹ-ਪਾਹ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੈਣ ਜੀ ਛੋਟੇ ਵੰਨੀ ਆ ਗਈ ਤੇ 6 ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪਿਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਪਰ ਜੇ ਘਰ ਦਾ ਇਕ ਜੀਅ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾਈ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਮਨ ਤਾਂ ਮਸੋਸਿਆ ਈ ਰਹਿੰਦਾ ਐ ਭੈਣ ਜੀ।

ਇਨੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਨੱਖੀ ਤੇ ਲੰਬੀ ਲੰਬੀ ਕੁੜੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ 10 ਕੁ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ ਭਾਰਾ ਜਿਹਾ ਤੇ ਪੱਕੇ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਦਾ ਭਾਈ ਇਕ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਲਾਈ ਇੰਨਾ ਔਰਤਾਂ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ‘ਮਾਂ ਜੀ ਜਗਪਾਲ ਨੂੰ ਦੇ ਮਿੰਟ ਕੋਲੇ ਰੱਖੋ, ਅਸੀਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਈਏ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਟੇਕ ਆਇਓ।’ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੁੜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।

“ਨੂੰਹ, ਬੇਡੀ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਐ। ਪਰੀਆਂ ਵਰਗੀ ਐ। ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਈ ਨਾ ਲੱਗ ਜੇ।”

“ਭੈਣ ਜੀ, ਚਿੱਟੇ ਚੰਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀ ਚੱਟਣਾ ਐ, ਜੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਲਾ ਈ ਨਾ ਹੋਵੇ।”

“ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਐ?”

“ਲਿਆਂਦੀ ਤਾਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਈ ਐ, ਪਰ ਭੈਣ ਜੀ ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣੀ ਬੈਠੀ ਐ। ਆਪਣੇ ਵਰਗੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਤਾਂ ਉੱਥੀ ਹੁਣ ਏਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕ ਔਂਦਾ ਐ। ਘਰ ‘ਚ ਏਸ ਦਾ ਈ ਜੋਰਾ ਪੂਰਾ ਐ। ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਐ। ਹੁਣ ਮਾਂ ਪਿਉ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਨਿਕਲ ਆਏ ਨੇ, ਮਹੀਨੇ ਖੰਡ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਜਾਣਾ ਐ। ਮੂੰਡੇ ਨੇ ਬਬੇਰਾ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਲ ਖੰਡ ਹੋਰ ਠਹਿਰ ਜਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੋਟਾ ਐ। ਘਰ ਸਸਤੇ ਨੇ, ਸਾਲ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਘਰ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਕਿਥੇ ਸੁਣਦੀ ਐ। ਕਹਿੰਦੀ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੇ ਨਾਲ ਆਉਣਾ ਐ। ਸਾਲ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਉਮਰ ਵਧ ਜਾਣੀ ਐ, ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਾਲਕ ਐ ਭੈਣ ਜੀ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਏਨੇ ਰੌਣ ਦੇ ਕਾਲ ਵੰਗੂ ਪਾਵੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਰੱਖਿਆ ਐ।” ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਮਨਮੀਤ ਦੇ ਕੰਨ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

“ਐਨੀ ਸੋਹਣੀ ਕੁੜੀ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਭਾਈ ਦੇ ਗਲ ਸੰਗਲੀ ਪਾ ਕੇ ਮੇਲੇ ‘ਚ ਵੀ ਘੁੰਮਾਉਂਦੀ ਫਿਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸੌਦਾ ਮਹਿੰਗਾ ਨਹੀਂ।” ਉਹ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਝਿੜਕ ਕੇ ਦੁੱਧ ਕਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ‘ਚ ਖੜੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਤੇ ਤੱਤੀ ਬਹਿਸ ‘ਚ ਮਸ਼ਰੂਫ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਦਾਮਾਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖੜੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਾਹਲ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਂਦੇ ਆਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਦੋ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ ਅਤੇ ਇਕ ਜਥੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਉਦੋਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਵੀ ਘੱਟ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਸ ਜਥੇ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ‘ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ‘ਚ ਘਪਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੀੜਤ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਿਜੀ ਟਾਈਮ ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਅਗਲੇ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਥੇ ਮਿਥੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਟੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਗੱਲੇ ਇਨਸਾਫ ਦਵੰਣਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

“ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਰੀਝ ਤੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਤੁਸੀਂ ਲੰਗਰ ਜਾਂ ਬ੍ਰੇਕਫਾਸਟ ਟੇਬਲ ਕੁਰਸੀਆਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਛਕ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਸੇ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਤੇ ਦਾਮਾਦ ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਬ੍ਰੇਕਫਾਸਟ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਛਾਵੇਂ ਇਕ ਅੱਠ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ ਟੇਬਲ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ,
(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ਉੱਤੇ)

ਕੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਦੈਂਤ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਵੇਗਾ?

ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ

ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੁੰਦ, ਪੁੰਆ, ਸਮੋਂਗ, ਜਹਿਰੀਲੀ ਵਰਖਾ ਅਤੇ ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਪਾਠਕ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚੋਂ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੁਭਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੋਣਗੇ।

ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਨੂੰ ਸੋਧਤ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਪੁੰਦ ਅਤੇ ਪੁੰਏ ਦੇ ਆਪਸੀ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਸਮੋਂਗ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁੰਦ ਦੇ ਸੰਘਣਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੱਦਲ ਵੀ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਸਿੰਘਾ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਹੈ। ਪੁੰਦ ਅਤੇ ਬੱਦਲ ਦੀ ਬਣਤਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੁਪਕਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਪੁੰਦ ਵਿਚ ਸਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਕਹਿਣਾ ਖੇਦ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਹ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਸਮੇਂ ਪੁੰਦ ਵਾਲੀ ਹਵਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਰੀਕ ਤੁਪਕਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁੰਦ ਰੰਗ ਰਹਿਤ, ਖੁਸ਼ਬੋ ਰਹਿਤ, ਸਵਾਦ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੁੰਦ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਹਨਾਂ ਲਈ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਅਭਵਾਸ ਖੋਜਾਂ ਸਦਕੇ ਲਾਈਟ ਹਾਊਸਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੁੰਦ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਗਈ। ਪੁੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪੁੰਦ, ਮਿਸਟ ਅਤੇ ਹੇਜ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੁੰਦ ਅਤੇ ਪੁੰਏ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੀ ਸਮੋਂਗ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੰਡਨ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਸਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਸਦਕਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟਣ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਐਸਬਸਟਾ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਬੜੀਆਂ ਘਾਤਕ ਅਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮੋਂਗਾਂ ਕਾਰਨ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਊਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਫਲੂ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਜੋ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਹੈ, ਵਾਸਤੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਕੇਵਲ ਆਪਣਾ ਆਰਥਿਕ ਨਫਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਨਹਿੰਤ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਬਚਾਓ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਵਿੱਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਖਤਾਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਰਹੀ,

ਜਿਵੇਂ ਸਟੀਲ ਦਾ ਉਦਯੋਗ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ, ਵੂਲਨ ਮਿਲ ਉਦਯੋਗ, ਕੈਮੀਕਲ ਉਦਯੋਗ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗ, ਟੈਨਰੀਆਂ ਅਤੇ ਚਮੜੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਗੰਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਵਿਖਾਵੇ ਵਜੋਂ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੌਡ, ਬੋਡ ਅਤੇ ਸਲੱਜ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ, ਪਲਾਂਟ ਜਰੂਰੀ ਹਨ। ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਇਹਨਾਂ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਦੇਣ ਪੱਖੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਔਕੜਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਲਾਂਟ

ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਦੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਰੈਡੀਏਸ਼ਨ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੋਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਖੁਦ ਆਪ ਆਪਣੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣਕਰਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਨਸਾਨ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਘਾਤਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਲ ਸੋਧਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਰੋਥਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ?

ਧਰਤੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ 78% ਨਾਈਟਰੋਜਨ, 21% ਆਕਸੀਜਨ ਅਤੇ 1% ਹੋਰ ਗੈਸਾਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ 0.03% ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 0.03%

ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਹੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਖਾਤਰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰੀ-ਸਾਈਕਲ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਆਪ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਸ਼ੂਧਨ ਜਿਹੜਾ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਵੀ ਇਕਾਲੋਜੀਕਲ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਹੈ।

ਕੇਵਲ ਹਵਾ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ, ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਨਪ ਰਹੀਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਮਿਸਟ, ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਬਰਫ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਧਰਤੀ ਉਪਰਲੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਰਸਾਇਣਕਤਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਝੀਲਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗੰਧਕੀ, ਜਹਿਰੀਲੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਵਰੂਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਜਹਿਰੀਲੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ, ਓਜ਼ੋਨ ਦੀ ਪਰਤ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਘਾਤਕ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਤੋਂ ਵਧਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਰਫ ਦਾ ਪਿਘਲਣਾ, ਗਲੇਸ਼ੀਅਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬਣਾ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਪਰਲੇ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪ੍ਰੈਲ 1997 ਵਿਚ ਰੂਸ ਵਲੋਂ ਪੁਲਾਤ ਵਿਚ ਦਾਗੇ ਗਏ ਰਾਕਟਾਂ ਵਲੋਂ ਫੁੱਕੇ ਗਏ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ (ਕੈਰੋਸੀਨ ਆਇਲ) ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਾਲ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਸੂਟ ਦੇਖੇ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸਟੇਟ ਦੇ ਅਸਮਾਨੀ ਖਲਾਅ ਉੱਪਰ ਵੀ 12 ਮੀਲ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹਵਾ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਫਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਰੂਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਿਹੜੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਰੂਸ ਵਲੋਂ ਦਾਗੇ ਗਏ ਰਾਕਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ 'ਸਹਾਰਾ ਡੈਜ਼ਰਟ' ਦੇ ਏਰੀਏ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਝੱਖੜਾਂ ਨਾਲ ਧੂੜ-ਕਣਾਂ ਦੇ ਹੂੰਝੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉੱਤਰੀ ਸੂਰਮੀ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਪਰ

ਇਕ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਲਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਰਤ ਜੰਮ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਨਾਲ ਖੂਨੀ ਵਰਖਾ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਲਾਲ ਧੂੜ ਕਣਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਐਂਟਲਾਟਿਕ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫਲੋਰਿਡਾ ਸੂਬੇ ਤੱਕ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਧੂੜ-ਕਣਾਂ ਅੰਦਰ ਜਿੰਕ ਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲਾਲ ਵਰਖਾ ਆਏ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਧੂੜ ਕਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤੱਤ ਅਲੈਜ਼ੀ ਦਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਅਸਮਾਨੀ ਖਲਾ ਰਾਹੀਂ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਜਹਿਰੀਲੇ ਗੁਬਾਰੇ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਇਹ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਗੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਹਵਾ ਦੀ ਵੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਫਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਮੀਂਹ ਜਾਂ ਬਰਫ ਦੀ ਸ਼ਕਲ 'ਚ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਗੰਦਗੀ ਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਤੱਤ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਪਾਣੀ, ਨਮਕ, ਚੀਨੀ, ਅਲਕੋਹਲ, ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ, ਆਕਸੀਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਫੈਟ ਅਤੇ ਤੇਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਮੁਲੰਕਣ ਇਹ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਿੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਜਿਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

1. ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਦਾਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਬਦਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਰੋਕਥਾਮ ਨਾਲ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ 80% ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 22 ਬਿਲੀਅਨ ਟਨ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਹੁਣ 32 ਬਿਲੀਅਨ ਟਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

2. ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਅਰਬਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ

ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਟੱਬਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਵਾਲੇ ਭੈੜੇ ਜੇ ਸਟੋਰ ਤੇ ਓਪਨ ਟੂ ਕਲੋਜ਼ 'ਤੇ ਜੋੜ ਰੱਖਿਆ ਐ। ਗੋਲੀ ਸਿੰਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ। ਕਵਾਟਰ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਅਤੇ ਗਰੇਸਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੰਨੇ ਲੈਣਾ ਇਕ ਨੀ ਤੇ ਦੋਣੇ ਦੋ ਨੀ।

“ਭਾਈ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਵਾ ਲੱਗ ਗੀ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਕਬੂਤਰਾਂ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਣੀ ਐ। ਇਹ ਧੱਕਾ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨੀ ਚੱਲਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਨਾਲੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਮੂੰਹ ਮਰੋਤੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ।”

“ਚਾਚਾ, ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਐ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੁਫਤ ਛਿੱਲ ਪੱਟੀ ਦੀ ਐ ਇਹਦੇ ਲਈ ਤਾਂ ਲਾਹੇ ਦੀ ਈ ਐ।”

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਟੇਬਲ ਵੀ ਭਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਈਰਖਾ ਤਾਂ ਹਰ ਇਨਸਾਨ 'ਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਏਨੀ ਤਰੱਕੀ ਨਾ ਕਰਦਾ ਜਿੰਨੀ ਉਸ ਨੇ ਕਰ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਈਰਖਾ ਦਾ ਵਧ ਕੇ ਸਾਡੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਇਕ ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ੈਰੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਰ ਕਦੇ ਸਹੀ।

ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ

ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਲਈ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੁੱਤਰ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕੱਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਾਲ 2006 ਵਿਚ 7.9 ਬਿਲੀਅਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸ ਦੇ ਆਂਕੜੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ 8 ਬਿਲੀਅਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਤੱਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਪੱਖੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਰਦੀਆਂ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਸਮੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਵਧਣਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ 50% ਬਿਜਲੀ ਕੋਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕੱਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਚੀਨ ਨਾਲੋਂ 10 ਗੁਣਾ ਵਧ ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਲੋੜੇਂ ਵਧ ਵਸੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਪੱਖੋਂ ਅਣਗੋਲੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਿਕਰਣ ਦੇ ਪਸਾਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਖਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੀਨ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਤੇਲ ਦੀ ਖੱਪਤ ਪੱਖੋਂ 6.6 ਮਿਲੀਅਨ ਬੈਰਲ ਤੇਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਜਪਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣਾ ਤੇਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਲ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਕਾਵਾਂ ਰੌਲੀ (ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ), ਵਾਹਨਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਤੇਲ ਫੁੱਕਣ ਕਾਰਨ ਜਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਸੋਕਾ ਪੀੜਤ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਸੁੱਕ ਜਾਣਾ, ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘੱਟ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਫਾਕੇ ਨਸੀਬ ਹਨ।

ਇਕੱਲੇ ਗੈਸਡੋਂਗ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਕਾਲ ਵਿਚ ਗਿਆਰਾਂ ਵਾਰੀ ਪਏ ਸੋਕਿਆਂ ਨਾਲ, 2 ਮਿਲੀਅਨ ਏਕੜ ਧਰਤੀ ਅਨਾਜ ਰਹਿਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਖੁਣੇਂ ਕੋਈ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਚੀਨ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਲਫਰਡਾਈਆਕਸਾਈਡ SO2 ਅਤੇ ਨਾਈਟਰੋਜਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ NO2k ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਹਿਰੀਲਾ ਮੀਂਹ ਵਰੁਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਆਂਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਚੀਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਦਿਲ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ 400,000 ਮੌਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਚੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਰਕਰੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ “ਰੀਓ ਭੂਮੀ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ 1992” ਦੇ ਡਰਾਫਟ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਡਰਾਫਟ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮਿਟ ਡਰਾਫਟ ਸਭ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ, ਕਾਰਗਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਨੇ ਘੇਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚੋਂ ਅਣਗੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਹੀ ਹਨ।

ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਨੂੰ ਸੁਰਧਾਂਜਲੀ

ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਬੜਾ ਸੀ ਸੂਝਵਾਨ ਆਗੂ, ਡਾਢੀ ਤਾਕਤ ਸੀ ਕੋਲ ਪਰ ਹੰਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਉਹਨੇ, ਤੁੱਕਾ ਲਾ ਕੇ ਕਦੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਜਾ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਜਾ, ਗੱਲੀ-ਬਾਂਤੀ ਉਹਨੇ ਦੂਰੋਂ ਲਲਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਨੇ ਚਬਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਉਹਨੇ ਕਦੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਰਣਤੱਤੇ ਵਿਚ ਯੋਧਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲੜਿਆ, ਮਰਨੀ ਮਰ ਗਿਆ ਸਿਦਕ ਪਰ ਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ।

—ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜ ਜਣੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਜਣੇ ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਜੇ ਜਣੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

“ਤੇਰਾ ਗਵਾਂਢੀ ਤਾਂ ਮਰਸਿਡੀ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਐ ਬਈ” ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਭਾਈ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀ ਨੂੰ ਤਾਅਨਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

“ਬਸ ਓਵੇਂ ਈ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮੋਗੇ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਦਾ ਧੀਰਾ ਟੁੱਟੇ ਜੇ ਆਸੇ ਟਰੈਕਟਰ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੇਥੇ ਇਕ ਨਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਪਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਵਦੇ ਜਾਣੇ ਚੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦਾ ਸੀ ਤੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਨੰਗਪੁਣੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਤਾਂ ਇਕੋ ਈ ਬਬੇਰੀ ਸੀ। ਆਹ ਦੋ-ਦੋ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ।”

“ਨਾ ਮਰਸਿਡੀ ਨੰਗਪੁਣੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਐ? ਹੱਦ ਹੋਗੀ ਤੇਰੇ ਆਲੀ ਯਾਰ।”

“ਤੂੰ ਕਾਰ ਦੇਖੀ ਐ।”

“ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਸੁਣਿਆ ਜਰੂਰ ਐ।”

“8 ਸਾਲ ਤਾਂ ਉਂ ਪੁਰਾਣੀ ਐ ਨਾਲੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਈ ਵੀ ਐ। ਏਦੂ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਹੋਂਡਾ ਈ ਲੈ ਲੈਂਦਾ।”

“ਹੈ ਤਾਂ ਮਰਸਿਡੀ। ਪਰ ਭਾਈ ਤੇਰੇ ਕੋਈ ਸਾਰੇ ਨੀ। ਸਰੀਕ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ।”

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪਹਿਨੇ ਪੱਚਰੇ ਦੋ ਸਰਦਾਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਉਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਚਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ। “ਡੈਡੀ, ਇਹ ਇੱਥੇ ਆਪਣੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਰਗਰਮ ਬੰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਈ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਛੱਪਦੀਆਂ ਈ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ।”

ਫੋਟੋਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਗਦ ਗਦ ਹੋ ਗਏ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ‘ਵੀਰ ਜੀ ਸਭ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ।’ ਕਹਿ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਚੁੱਪ ਤੋੜਦਾ ਹੈ? “ਚਾਚਾ, ਇੰਨਾ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਚੰਗੀ ਫਿੱਟ ਆਈ ਐ। ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਕੱਛ ‘ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੂੰਗਲਾ ਕੱਛ ਮਾਰਦੇ ਆ ਤੇ ਪਰਚੀਆਂ ਕੱਟਣ

ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਟੋਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਪੁਰਾਣੇ ਆਏ ਆ ਸਰਮੇ ਸਰਮੀ ਬੋਤਾ ਬਹੁਤਾ ਹੱਥ ਹਰੇਕ ਝਾੜਦਾ ਐ। ਏਨੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਐ ਤੇ ਨਾਲ ਬੋਤੀ ਬਹੁਤੀ ਆਵਦੀ ਵੀ। ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤਾਅ ਦੇ ਕੇ ਆਪਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਤੇ ਆਪਦੇ ਸਟੋਰਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਵੱਖਰੀ।”

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਭੀੜ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾਉਣ ਦੇ ਆਹਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। “ਲੰਗਰ ਬੜਾ ਸਵਾਦ ਐ। ਕੀਹਦੇ ਵਲੋਂ ਐ ਬਈ ਅੱਜ?”

“ਤੇਰੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਬੋਲੀ ਜਲੰਧਰੀਏ ਵਲੋਂ ਐ। ਦਿੱਸਦਾ ਨੀ ਕੁਕ ਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਫਿਰਦੇ।”

“ਉਹਦਾ ਕੀ ਐ ਭਾਈ ਭਾਵੇਂ ਨਿਰੇ ਕਾਜੂਆਂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਬੁੜ੍ਹੇ ਬੁੜ੍ਹੀ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਆਦਮ ਵੇਲੇ ਦਾ ਘਰ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਐ। ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਕਰਾਏ 'ਚ ਕੱਟ ਲੈਂਦਾ ਐ ਦੂਜੀ ਗਰੇਸਰੀ 'ਤੇ ਚਕ ਧਰ 'ਚ। ਬਸ ਅੱਲਾ ਅੱਲਾ ਤੇ ਖੈਰ ਸੱਲਾ।”

ਮੁੰਡਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਉਬਾਸੀ ਲੈਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਐ, “ਇਹਦੇ ਭਾਗੀਂ ਹੁਣ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ

ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਲਈ ਸਰਬਉੱਤਮ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਗ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮਾਤਰ ਸਨ। 1912 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ 1947 ਤੱਕ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਰਬਾਬੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਾਫੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਇੰਝ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਰਾਗੀ ਸੰਗੀਤਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਗੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਛੱਕਰ, ਭਾਈ ਸੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਛੱਕਰ, ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਗੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਛੱਕਿਆ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸਨ— ਭਾਈ ਨਸੀਰਾ, ਭਾਈ ਸੁਦਰਸਨ, ਭਾਈ ਰਸੀਦਾ। ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਵੀ ਰਾਗੀ ਸੱਦੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਸਨ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ

“ਸੋ ਕਿਉਂ ਵਿਸਰੇ ਮੇਰੀ ਮਾਏ” ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵੁਕ, ਸਪੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਪੀ ਸੰਵਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੰਨ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਘਟਨਾ 1952 ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਖੁਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਰੇਡੀਓ ਅਨਾਉਂਸਰ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਹੁਣੇ ਉੱਘੇ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗਾਇਆ ਸ਼ਬਦ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।” ਮੇਰੇ

ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਐਂਜਲਾ

ਪਿਤਾ ਸ. ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਗਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿੱਠੀ, ਜਾਦੂਮਈ, ਲਚਕੀਲੀ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਵਾਬਸਤਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ, ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਉਸ ਪਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਵੇਂ ਹੀ 1952 ਦੀ ਉਸ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਾਰ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਈ ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਸੱਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ 15 ਦਿਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲਾਈਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ਼ ਕਾਫੀ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤਾਨਪੁਰਾ ਸਾਜ਼ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਥ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਾਨਪੁਰਾ ਚੁਣਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਦੂਜੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ ਲਿਆਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਸਟਾਫ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ੀ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮੇਂ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਇਲਨ ਵਾਦਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਤਸੁਕ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸਟੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚਦੇ ਤਾਂ ਸ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਉਮਰ ਭਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਰਹੇ। ਜਨਵਰੀ 1972 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਕਾਫੀ ਉਦਾਸ ਰਹੇ। ਸ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਵਾਰਿਸ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ, ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਲਾਇਲਪੁਰ ਅਤੇ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਸ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਵੀ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਫੈਸਲਾਬਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਸ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰਿਆਜ਼

ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਨ 1900 ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁਲਤਾਨ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ, ਨਿਸਬਤਨ ਰੁਲੇ-ਖੁਲੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ‘ਮੁੱਲਾ ਹਮਜ਼ਾ’ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਮੀਰ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸਿਰਫ 10 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਹ ਕਾਫੀ ਤਕੜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉੱਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਕਾਫੀ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ-ਭਾਈ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ। ਉਹ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ

ਸਤਿਕਾਰਤ ਪਿਤਾ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁੱਢਲੀ ਉਮਰ, ਲਗਭਗ 6 ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਰਹਿਰਾਸ ਕੰਠ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ “ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਰਾਗੀ” ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਮ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਲਈ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਗੁੰਮਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣਾ ਇਕ ਉਮਰ ਭਰ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਇਕ ਸਾਈਡ ‘ਤੇ ਤਾਨਪੁਰਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਰਾਗਾਂ ਅਤੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ। ਕੁਝ ਰਾਗ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਠਾਠ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਗਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਹਨ। ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਈ ਚੌਕੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਿਫਤਾਂ ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸਨ। ਉਹ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ ਸਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੇ ਚੰਗੇ ਰਾਗੀ ਵਿਚਲਾ ਫਰਕ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਇਕ ਮਹੱਤਤਾ ਨੇ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਚ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਵੇਖੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ। ਧਰੁਪਦ ਢੰਗ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ

ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ, ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 400 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਸਿਖਰ ਛੂਹੀ। ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ “ਖਿਆਲ ਸ਼ੈਲੀ” ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮੇਂ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਪਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਖਰ ਛੂਹੀ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਖਿਆਲ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਧਰੁਪਦ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਦਕਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗਾਇਨ ਹਨ। 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਬਹੁਤੇ ਰਬਾਬੀ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਉੱਚਾ-ਨੀਵਾਂ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤੀ

ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਗਵਾਹ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਪਰ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਉੱਪਰ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਢਾਂਚਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਛੋਟੇ ਅਲਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਮੱਧ ਲੈਣ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਸ਼ਬਦ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਉਹ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰੁਪਦ ਲੈਣ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ “ਛੋਟਾ ਰਾਗ ਸ਼ੈਲੀ” ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਬਾਬੀ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਖਿਆਲ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਲੰਮੀ ਤਾਲ ਨਾਲ ਗਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਰਬਾਬੀ ਕੀਰਤਨੀਏ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਹੁਨਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਉਲਝ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸੰਗੀਤਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ “ਤਾਨਪਲਟਾ” ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਹੁਨਰ ਦੀ ਵਾਧੂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਲਈ ਸਰਬਉੱਤਮ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਗ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮਾਤਰ ਸਨ। 1912 ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ 1947 ਤੱਕ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਰਬਾਬੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਾਫੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਇੰਝ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਰਾਗੀ ਸੰਗੀਤਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਗੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਛੱਕਰ, ਭਾਈ ਸੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਛੱਕਰ, ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਗੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਛੱਕਿਆ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸਨ, ਭਾਈ ਨਸੀਰਾ, ਭਾਈ ਸੁਦਰਸਨ, ਭਾਈ ਰਸੀਦਾ। ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਵੀ ਰਾਗੀ ਸੱਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਚੰਨਣ, ਭਾਈ ਮਹਿਰਾ, ਭਾਈ ਫੈਜ਼, ਭਾਈ

ਲਾਲ, ਭਾਈ ਚਾਂਦ, ਭਾਈ ਤਾਬਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਮਹੱਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1925 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੀ। ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਰਾਗੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਫੀ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਲਾਇਲਪੁਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ, ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਅਮੀਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਲਾਇਲਪੁਰ, ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ, ਟੋਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ, ਸਮੁੰਦਰੀ, ਓਕਾਤਾ, ਜੜ੍ਹਾਂਵਾਲਾ, ਮੰਡੀ ਬੂਤੋਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗੋਜਰਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਧੁਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਅਕਸਰ ਹੀ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ। ਉਹ ਜਿਥੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ, ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਾਰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਬਖਸ਼ੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਸੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਚੌਕੀ ਸੀ ‘ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ’। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਇਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ। 1935 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਚੌਕੀ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਬੇਹੱਦ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਭਾਵ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ। ਉਹ “ਅਸਰਾਜੇ ਟੁੰਡੇ ਦੀ ਧੁਨੀ” ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਮਾਹਿਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਤਾਨ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ “ਅਸਰਾਜੇ ਟੁੰਡੇ ਦੀ ਧੁਨੀ” ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਤਿੰਨੋਂ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਗਤੀ ਕੁਝ ਤੇਜ਼ ਸੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਇਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ “ਅਸਰਾਜੇ ਟੁੰਡੇ ਦੀ ਧੁਨੀ” ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਸਨ। ਉਹ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾਬੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਾਹੌਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੀ, ਉਥੇ 1937 ਵਿਚ ਆਰਟ ਸਟੂਡੀਓ ਕੰਪਲੈਕਸ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਨਾਅਤ ਅਤੇ ਕਵਾਲੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਜਨ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰਟ ਸਟੂਡੀਓ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਟਾਫ ਆਰਟਿਸਟ ਬਣ ਗਏ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਰਿਆ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਭਾਗ - 1

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

“ਚਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਹੈਗਾ ਏ ਨਾ!”
“ਪੜ੍ਹਦਾ ਐ ਉਹ ਮੇਰਾ...ਫਿਲਮੀ ਰਸਾਲੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਐ! ਬੈਠੀ ਹੁੰਬੀ ਜਾਨੀ ਐ!” ਉਹਨੇ ਜਵਾਬ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਐ ਸ਼ਾਇਦ ਕਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਐ।”
“ਚਲ, ਨਿਆਣਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਆਣਪੁਣਾ ਹੋ ਈ ਜਾਂਦੈ!”

“ਇਕ ਨਿਆਣਪੁਣਾ! ਹੁੰ-ਹ! ਇਕ ਅੱਧੀ ਗਲਤੀ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਰ ਜੇ!” ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਹੱਥ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇ ਵਾਂਞੇ ‘ਤੇ ਅੰਗੂਠਾ ਧਰਦਿਆਂ ਆਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਿਆ, “ਜ਼ਰਦਾ, ਸਿਗਰਟਾਂ, ਅਫੀਮ ਸਭ ਕੁਸ਼ ਛਕਦੈ! ਮਾੜੇ-ਚੰਗੇ ਥਾਂ ਉਹ ਜਾਂਦੈ! ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਗੱਡੀ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕੀਤੈ! ਬਣਾਈ ਮੈਂ ਜਾਨ ਹੁਲ ਕੇ! ਸੁਰਮਖੀਏ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਚਲਾਵਾਂਗੇ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਅਗਲੇ ਨੂੰ! ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ? ਗੇੜੇ ਦਾ ਭਾੜਾ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਹੁੰਦੈ! ਅੱਧਿਉਂ ਵਧ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੜਦਾ ਸੀ!”

“ਹੁਣ ਗੱਡੀ ‘ਤੇ ਕੌਣ ਜਾਂਦੈ?”
“ਹੁਣ! ਹੁਣ ਜਾਂਦੈ, ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਮੁਖ ਸਿਹੂ! ਮਖ ਤੂੰ ਵੀ ਚਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ!”
“ਇਉਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਲੁੱਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਆਪਦਾ ਘਰ ਭਰ-ਲੁ!”

“ਉਹ ਤਾਂ ਭਰੂਗਾ ਈ, ਜਦੋਂ ਆਪਦੀ ਔਲਾਦ ਨਿਕੰਮੀ ਹੋਵੇ!”

“ਜਗਦੇਵ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੁਸ਼ ਆਖਿਐ?”
ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਸਭ ਬਲ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਉਨ੍ਹੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਾਉਣੀ ਐ! ਇਧਰੋਂ ਉਹਨੂੰ ਲੈਣ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕੀ ਐ? ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਸਾਂਝ ਐ!”

ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਆਖਿਆ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਭਰਾ ਤਾਂ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ ਐ! ਇਹ ਕਾਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਿੱਤ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਕਿਹੜਾ ਸੁਣੀ ਐ!”

“ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜਿਹੜੀ ਭਾਨ ਚੁਨ ਸੀ, ਸਾਰੀ ਲੱਗ ਮੁੱਕ ਗਈ, ਇਹਨਾਂ ਛੋਟਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰੂੰ?”

“ਆਪੇ ਵੱਡੇ ਕਰਨਗੇ।” ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਮਿਠਾਸ ਭਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, “ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਪਿਉਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਂਦੇ ਆਏ ਐ!”

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਗੋਡਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਉੱਠਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਦੇਖਾਂਗੇ, ਤੇਰੇ ਸਲੱਗ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ!”

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਭਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਰਿਸਕਾਉਂਦਾ ਤੇ ਬੋਲਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, “ਅਸਲ ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੁਸੀਂ ਈ! ਓ! ਧੀਆਂ ਤਾਂ ਬਿਗਾਨੇ ਘਰੀਂ ਉੱਠ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਮੁੰਡੇ ਤਾਂ ਸਾਲੇ ਮਤਲਬ ਦੇ ਯਾਰ ਹੁੰਦੇ ਐ! ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਲੱਤ ਮਾਰਦੇ ਐ!” ਧੀਰਾ ਤੇ ਸੁਖਦੀਪ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਹੱਸਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਹਰਪਾਲ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਈ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਦਿਨ ਛਿਪੇ ਦਰਸ਼ਨ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਚੜ੍ਹੀ, ਫਿਰ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਉਸ ਭੱਜ ਨੱਠ ਕਰਕੇ ਬਣਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਹਬ ਕੁਰ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੇ ਕੰਨਾ ਸ਼ੋਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਕੁਸ਼ ਪੈਸੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ ਗੇ ਐ....ਕੁਸ਼.....!”

“ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰ ਲੈ, ਪੈਸੇ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜੀ ਲੱਗ ਜਾਣ! ਕੰਮ ਤੂੰ ਕਰਨਾ ਐ, ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਅਸੀਂ ਆਂ!”

“ਪਾਸ ਮੇਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ!”

“ਫੇਰ ਪਾਧਾ ਕੀਹੜੇ ਪੁੱਛਦਾ ਐ!” ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਪਾਲ ਦਾ ਅੰਦਰ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।

—ਅੱਸੂ ਕੱਤੇ ਦੀ ਖਿੜਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਕੁਲਵੰਤ ਬਰਾੜ ਦਾ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਰਪਾਲ, ਪੱਪੂ ਤੇ ਦਿਲਰਾਜ ਉਸ ਦੀ ਬਰਾੜ ਗਏ, ਬਰਾੜ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰੇ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਬਰਾੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ

ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਹਰਪਾਲ ਹੋਰੀਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੇੜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਠ ਤੁਰੇ, ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਕ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਫੇਰਦੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਲਵੇ ਜਿਹੇ ਮੁੰਡੇ ਵੇਖ ਕੇ ਖਲੋ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਾਹਵਾ ਚਤਰ-ਸਿਆਣੀ ਜੇਹੀ ਜਾਪਦੀ ਜਨਾਨੀ ਨੇ ਮੱਧੋਲ ਵਜੋਂ ਪਰਾਤ ਵਿਚੋਂ ਚੱਲਾਂ ਦੇ ਰੁੱਗ ਭਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ, “ਲਉ, ਭਾਈ ਚੌਲ ਲੈ ਲੈ!”

ਮੁੰਡੇ ਇਕ ਦਮ ਭਵੰਤਰ ਗਏ, ਐਵੇਂ ਖਸਿਆਨੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦੇ ਮੂੰਹ ਮਰੋੜਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਕੁੜੀਆਂ ਖਿੜ-ਖਿੜ ਹੱਸ ਪਈਆਂ, ਇਕ ਚੁਲਬੁਲੀ ਜੇਹੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਟੱਪ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਨੀ ਮਾਸੀ, ਤੂੰ ਵੀ ਹੱਦ ਕਰਦੀ ਐ! ਪਾੜੂ ਮੁੰਡੇ ਐ। ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਫੜਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗ ਨਾ ਲੱਗੂਗੀ।”

“ਨਹੀਂ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਲੈਣੋ, ਪੱਲਿਆਂ ‘ਚ ਪੁਆ ਲੈਣ।”

ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਚੀਕ ਮਾਰ ਕੇ ਹਾਸੜ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, ਮੁੰਡੇ ਛਿੱਬੇ ਹੋਏ ਖੜੇ ਸਨ, ਚਤਰ ਜਿਹੀ ਜਾਪਦੀ ਜਨਾਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਬਤੀ ਚੱਲਾਂ ਦੇ ਰੁੱਗ ਭਰੀ ਖਲੋਤੀ ਸੀ। ਪੰਡਤ ਦਿਲਰਾਜ ਨੇ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਹਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਫਰਕਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਮਾਈ ਚੀਜ਼ ਦੇਣੀ ਐ, ਚੱਜ ਦੀ ਦਿਉ, ਕੀ ਐਵੇਂ ਬੈਠਾ ਦੇ ਘਰ ਨਾਲ ਸਾਰਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦੀ ਐ।”

ਹੁਣ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ‘ਹਲੇਅ’ ਕਹਿਕੇ ਚੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਾਲ ਨੇ ਤਾੜਿਆ, ਕੁੜੀਆਂ ਰਤਾ ਢਿਲੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਔਰਤ ਨੇ ਫਿਰ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਚੌਲ ਭਾਈ ਮਾੜੇ ਐ? ਸਾਡੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਮੰਗਣੈ! ਤੁਸੀਂ ਬੁਰਕੀ ਮੂੰਹ ਪਾਵੇਂਗੇ, ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁੰਡਾ ਪਰੁੰਨਿਆ ਜਾਉ!” ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਪਤਲੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਏਨੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੱਜ ਵੱਜ ਘੁਲਦੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਦਿਸੀਆਂ, ਪਰਾਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਮਧਾਣੀ ਵਾਂਗ ਘੁਮੇਟਣੀਆਂ ਲਈਆਂ, ਮੁੰਡੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਹਿ ਸਿਰ ਹੋ ਗਏ, ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਜੀਭ ਫੇਰਦਿਆਂ ਬਿੜਕੇ ਹੋਏ ਪਾਲ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਮਾਤਾ, ਚੌਲ ਤੇਰੇ ਜਰੂਰ ਲਵਾਂਗੇ, ਜੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੱਤ ਲੈਚੀਆਂ ਪਾ ਦੇਵੇ।”

“ਲੈਚੀਆਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਲੱਗ ਹੈ ਗੇ ਐ!” ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਚੀਕ ਮਾਰੀ। ਪਾਲ ਝੱਟ ਬੋਲਿਆ, “ਮਾਤਾ ਕਿਉਂ ਬੁਨ ਬੋਲਦੀ ਐ!”

ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੁਕਾਂ ਛੱਡੀਆਂ। ਅੱਧਖੜ ਜਨਾਨੀ ਛਿੱਬੀ ਪੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪਈ, ਕੁੜੀਆਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਬੋਲਦੀਆਂ ਮਗਰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਝਾਕਦੀਆਂ ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਤੁਰੀਆਂ। ਚਾਂਵਲੇ ਹੋਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਮਾਰੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵਗਵੇਂ ਪੈਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮੁੰਡੇ ਲਾਚੜ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਤੁਰੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਦੇ ਘਰ ਵੜ ਗਈਆਂ, ਹਰਪਾਲ ਹੋਰੀਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖਲੋਤੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਸਿਆਣੀਆਂ ਬੁੜੀਆਂ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਗਾਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਮੱਧੋਲਬਾਜੀ ਤੋਂ ਝਿੜਕਿਆ। ਬਾਹਰ ਗਲੀ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਨਾ ਨਿਕਲੀਆਂ, ਹਾਰਕੇ ਮੁੰਡੇ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰ ਪਏ। ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੋਂ ਗਲਾਸ ਮੰਗ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਤੋਲਾ ਤੋਲਾ ਪੀਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੋਂ ਰੁਪਈਏ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਇਲੈਚੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਉਹ ਫੇਰ ਖਿੜੇ ਮਹਿਕੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਸਮੇਤ ਝਾਕਦੇ ਤੁਰ ਪਏ, ਪਰ ਕੁੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ, ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਆ ਗਏ।

ਠੇਕੇ ਕੋਲ ਬਾਹਰ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਿਪਾਹੀ ਤਾਸ਼ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੋਗਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਇਕ ਦਮ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ, ਪੀਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੁਲਸੀਆਂ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ, ਅੰਦਰ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਮ ਲੁਕਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪੱਪੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ

ਲੱਗ ਪਏ। ਪਕਰੋੜ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਫੇਰ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਨਹੀਂ ਦੋਸਤੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਐਸ਼ ਕਰੋ!”

“ਨਹੀਂ ਯਾਰ, ਤੁਸੀਂ ਜਰੂਰ ਪੀਉ।” ਉਹ ਬਿੰਦੇ ਝੱਟੇ ਬੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਕਰਦੇ।

“ਨਹੀਂ ਮਿਤਰੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕਾਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।” ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਜਾਪਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਮਿਠਤ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਮੱਲੋ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮੌਜ ਮੇਲਾ ਕਰੋ।”

ਮੁੰਡੇ ਚੁੱਪ ਤਾਂ ਕਰ ਗਏ। ਪਰ ਪੰਡਤ ਨੇ ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਪਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜੁੱਤੀ ਨੂੰ ਟੁੱਡਾ ਮਾਰਿਆ, ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਉਸ ਵਲ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢੀਆਂ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਜੁੱਤੀ ਦੇ ਵੀ ਹਿੱਟ ਮਾਰੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਰਿਉਂ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦੀ ਭਿਣਕ ਸੁਣੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਇਕ ਸੁਰਤਾਲ ਵਿਚ ਧੜਕਣ ਲਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਲ ਮੋਹ ਭਿੰਜੀ ਤੱਕਣੀ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ, ‘ਚਲੋ’ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਉਧਰ ਨੂੰ ਖਿਸਕ ਤੁਰੇ।

“ਅੱਗੇ ਹੋਣਗੀਆਂ।” ਕਹਿਕੇ ਉਹ ਤੇਜ਼ ਕਦਮੀਂ ਨੱਠ ਤੁਰੇ, ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਮੋੜ ਘੁੰਡ ਪੈ ਕੇ ਉਹ ਉਸੇ ਦੁਕਾਨ ਮੂਹਰੇ ਆ ਗਏ। ਦਿਲਰਾਜ ਨੇ ਚਾਂਵਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਸਟਾਈਲ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਛੰਡ ਕੇ ਇਕ ਅਦਾ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਲੋਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਬਾਈ, ਇਧਰ ਚੌਲ ਫੇਰਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ?”

“ਨਹੀਂ,” ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦਾ ਮੇਲਾ ਕੁਚੈਲਾ ਜਿਹਾ ਸਰੀਰ ਬਰਬਰਾਇਆ, “ਕੀ ਗੱਲ?”

“ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਾਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਬਣਦੈ।”

ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਫੇਰ ਹੱਸ ਪਿਆ, ਮੁੰਡੇ ਫੇਰ ਤੁਰ ਪਏ। ਪੱਪੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਤਲਾ ਪਰ ਜੱਚਵਾਂ ਚਿਹਰਾ ਉਤਾਂਹ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਪੱਟਾਂ ਕੋਲ ਹੱਥ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਉਇ ਘੁੱਟ ਲਾ ਤਾ ਲਉ!

ਖੜਕਾਇਆ, ਸ਼ਰਾਬੀ ਬਰਾੜ ਦੇ ਇਕ ਦਮ ਪੈਰ ਉਖੜ ਗਏ, ਮੁੰਡੇ ਖੁੰਡੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਨੱਚਣ ਲਗ ਪਏ।

... ..

ਫੱਗਣ ਦੇ ਨਿਖਰੇ ਹੋਏ ਦਿਨ ਸਨ। ਕੁਲਵੰਤ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਕਰੈਕ ਲੈਣ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦਾਜ ਵਿਚ ਆਇਆ ਇਨਫੀਲਡ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਕੱਢਿਆ, ਬਿਰਧ ਨੇ ਮਲਵੇਂ ਜਿਹੇ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਘੜੀ ਇਹਦਾ ਖਹਿੜਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਆ ਕਰ।” ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਝਰਮਲ ਤਨਜ਼ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਜੇ ਭਲਾ ਸਾਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਕੰਮ ਪੈ ਜਾਵੇ?”

ਬਰਾੜ ਨੇ ਟੈਂਕੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹਿਲਾ ਕੇ ਪੈਟਰੋਲ ਵੇਖਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਵਾਲਾ ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਜਾਉ।” ਬਰਾੜ ਨੇ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਟੇਢੀ ਅੱਖ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਤਾਮ-ਤੜਕੂ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ।

“ਬਾਈ, ਐਵੇਂ ਨਾ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਕਰ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਐ! ਬੱਸ ਚਾਰ ਦਿਨ ਐਸ਼ ਕਰ ਲੀਏ।”

“ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਭਰਦੀ ਉਸ ਦੀ ਭਰਜਾਈ ਨੇ ਚੌਤੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਕੁਲਵੰਤ ਦੀ ਨਵੀਂ-ਨਵੇਲ ਬਹੁ ਵਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਗੱਲ ਵੇ, ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਹੁਣੇ ਈ ਸੱਤਰੇ ਬਹੱਤਰੇ ਹੋ-ਗੇ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣੇ ਈ ਬਾਬੇ ਬਣਾਈ ਜਾਨਾ ਐ। ਬੁੱਢ ਵਰੇਸ ਆਈ ਤੋਂ ਖਬਰੇ ਕੀ ਆਖੇਗਾ।”

ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਚੁਪਾਸੇ ਚੋਰ-ਝਾਤੀ ਪਾ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਕਣਸੇ ਲਈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਤਲਖੀ ਤਾੜ ਕੇ, ਜਿਹੜੀ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਗੁੱਝੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਕਿੱਕ ‘ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਖਣ

ਐਵੇਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਿੱਬੀਆਂ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਆਂ।”

“ਆ-ਜਾ, ਫੇਰ ਲਾ-ਲਵਾਂਗੇ।” ਪੰਡਤ ਨੇ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਹਿੱਲਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਜੰਮਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਵੀ ਦੋ ਚਿੱਤੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ।

“ਤੇਰੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਐ ਬਈ ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਈ ਜਾਉਂ। ਬਾਈ ਜੀ, ਇਹ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਐ! ਹਾਸਾ-ਮੱਧੋਲ ਰਾਹ ਰਾਹ ਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਜੱਟ ਕੁੱਟਣਗੇ ਘੱਟ, ਘੜੀਸਣਗੇ ਵਧ।” ਪੱਪੂ ਦੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਏਨੀ ਹਾਸੜ ਪਈ, ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੀ ਫਰੇਲਾ ਫਰਾਲੀ ਕਰਦੇ ਦਿਲਰਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਪੰਡਤ ਖਿੜ ਉੱਠਿਆ। ਇਕ ਇਕ ਪੈਂਗ ਲਾ ਉਹ ਮੱਧੋਲਬਾਜੀ ਕਰਦੇ ਜੰਨ ਵਲਾਹੇ ਆ ਗਏ, ਅੱਗੇ ਕੁਲਵੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਾੜ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ, “ਕਿਧਰ ਦਵਾ ਹੋ ਗਏ ਸੀ!”

ਸਾਰੀ ਬਰਾੜ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਮੰਜਿਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਜੱਟ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਗਲੀਂ ਚਿੱਬੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਹਜ਼ੂਮ ਵਿਚ ਕੰਨ ਪਾਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੀ ਸੀ, ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਮੰਜਿਆਂ ਉਪਰ ਨਮਕੀਨ ਬਰੀਕ ਪਕੌੜੀਆਂ ਖਿੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਬਰਾੜ ਨੇ ਹੋਰ ਬੋਲਤ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਅਚਾਨਕ ਬੈਡ-ਬਾਜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤਾਲ

ਦੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਰੋੜ ਲਿਆ, ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਪਾਸੇ ਖਲਾਰ ਕੇ ਆਪ ਉਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਖੜੇ ਗਿਆ, ਬਿੰਦ ਕੁ ਪਿੱਛੋਂ ਬੱਸ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਸਵਾਰੀਆਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਪੰਮੀ ਉਤਰੀ, ਉਸ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਤਾੜਿਆ, ਕੁਲਵੰਤ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੁਬਾਰਾ ਸਟਾਰਟ ਕਰ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਗਿਆ। ਪੰਮੀ ਨੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਅੱਖਾਂ ਘੁਮਾਈਆਂ, ਪਲ ਕੁ ਕੁਲਵੰਤ ਵਲ ਦੇਖਿਆ।

ਪੰਮੀ ਨੇ ਫੇਰ ਬੱਚ ਕੇ ਚੁਫੇਰਾ ਤਾੜਿਆ ਤੇ ਕਾਹਲ ਨਾਲ ਕੁਲਵੰਤ ਕੋਲ ਆ ਖੜੀ। “ਚੱਲੀਏ।”

“ਕਿੱਥੇ?”

“ਜਿੱਥੇ ਕਰੇ।”

ਬਰਾੜ ਨੇ ਰੋਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਬੈਠਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਉਹਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਮਦਾਰਪੁਰੇ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾ ਲਿਆ, ਰਾਹ ਵਿਚਲੇ ਲਾਲ ਰੇਤੇ ਕਾਰਨ ਟਾਇਰ ਫਿਸਲ ਫਿਸਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵਾਟ ਦਬੱਲੀ ਗਿਆ, ਇਕ ਜਗਾਹ ਸੰਘਣੀ ਜਿਹੀ ਛਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਰੋਕ ਲਿਆ,

“ਕੀ ਗੱਲ?”

“ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲਾਈਆਂ, ਕੁਲਵੰਤ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੱਸ ਪਈਆਂ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਿਰੋਂ ਲਹਿ ਗਈ ਚੁੰਨੀ ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਦੋਬਾਰਾ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰੀ, ਬਰਾੜ ਨੇ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਗਾਥ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਜੰਫੀ ਪਾ ਲਈ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਸੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਹਨੇ ਵੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਗਦਰਾਏ ਮੁਸਕਰੀ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਗ ਅੰਗ ਪੰਘਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਲਾਪਰਵੀਂ ਦਾਹੜੀ ਵਿਚ ਲਾਲੀਆਂ ਦਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਨਹਿਰ ਦਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ, ਸੰਘਣੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਤੇ ਸਫੈਦਿਆਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ, ਹਵਾ ਸੰਗੀਤ ਛੇੜਦੀ ਰੁਮਕ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਅੱਜ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਐ?” ਘਾਹ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਬਰਾੜ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਬੋਘੀ ਵਿਚੋਂ ਪਰਨਾ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਛਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਾਨਕਿਆਂ ਨੂੰ।” ਉਹਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮਟਕਾਈਆਂ, “ਖਬਰੇ ਕਦੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਵੀਜਾ ਆ ਜਾਵੇ।”

ਕੁਲਵੰਤ ਦੀਆਂ ਪਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਸਾਲ ਵਾਂਗ ਮੱਚਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗਜ਼-ਗਿਜ਼ੀ ਭਾਅ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈ, ਉਸ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਗਾਸ ਕੇ ਉਹਦੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸਦੀ ਉਦਾਸੀ ਭਾਂਪ ਲਈ।

“ਕੀ ਗੱਲ, ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲਈ?” ਬਰਾੜ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਆਖੇ ਉਹਦੇ ਵਲ ਝਾਕਿਆ।

“ਬੋਲਦਾ ਨੂੰ!”

“ਕੀ ਬੋਲੀਏ?”

“ਕੁਲਵੰਤ, ਤੂੰ ਏਨਾ ਉਦਾਸ ਕਾਹੜੇ ਐ?” ਬਰਾੜ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਉਗਾਸ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਹਿਬੂਬ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਪੀਲੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਿਚ ਛਣਕ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵਲ ਖਾਲੀ ਅੱਖੀਂ ਝਾਕਦਾ ਰਿਹਾ।

“ਅੱਜ ਜਰੂਰ ਜਾਣਾ ਐ?”

“ਕਿਉਂ.....?”

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਆਂ!” ਪੰਮੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹਾਸਾ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਉੱਠਿਆ। ਕੁਲਵੰਤ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਕਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਉਹਨੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ। ਕੁਲਵੰਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਝਾਕਦਾ ਬੋਲਿਆ, “ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਅੱਜ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵਾਂ।”

“ਫੇਰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?” ਉਹਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਹਾਸਾ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਘੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਚਾਬੀ ਨਾਲ ਖੋਡਦਿਆਂ ਘਾਹ ਉੱਤੇ ਟੇਢਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋਗੀ।”

ਪੰਮੀ ਨੇ ਉਹਦੇ ਵਲ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਗਹਿਰ ਭਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਪਰ ਬੋਲੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਮਦਹੋਸ਼ ਜਿਹੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਵਲ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਉਸ ਉਂਗਲ ਨਾਲ ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਜੜਾਂ ਖੁਰਚਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਕ ਦਮ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਉੱਠਦਿਆਂ ਬੜੀ ਪੱਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, “ਚਲ, ਉਠ ਚੱਲੀਏ।”

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ‘ਚ)

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਵੇਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ, ਕਹਿੰਦਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਨਾ ਸਹੀ, ਪਰ ਇਕ ਵਸਦਾ ਰਸਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਘਰ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਕੱਚਾ ਵਿਹੜਾ, ਫਿਰ ਵਰਾਂਡਾ, ਫਿਰ ਇਕ ਦਲਾਨ, ਉਹਦੇ ਪਿਛੇ ਫਿਰ ਵਿਹੜਾ, ਫਿਰ ਦਲਾਨ, ਫਿਰ ਅਧਾ ਕੁ ਚੌਂਕਾ, ਅਧਾ ਕੁ ਵਿਹੜਾ, ਫਿਰ ਦਲਾਨ, ਉਹਦੇ ਪਿਛੇ ਇਕ ਪੱਕੀਆਂ ਇਟਾਂ ਦਾ ਦਲਾਨ, ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ।

ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਥੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਭਰਾ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ, ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਇਸ ਟੱਬਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਫ਼ਾਇਦਾ ਸੀ। ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੇਗ ਬਣਦੀ ਤਾਂ ਕਈ ਕਮ ਖਰਚ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਘੋਚੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਟੋਕਾ-ਟਾਕੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ - “ਦੇਗ ਬਹੁਤੀ ਬਣਾ ਲਈ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ।” ਪਰ ਉਦੋਂ ਸਭ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ, ਜਦ “ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ” ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਸੰਗਤ ਹੇਠਾਂ ਝੁਕਦੀ। ਅੰਦਰ ਸੂਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਥਾਂ ਨਾ ਲੱਭਦੀ। ਇਧਰ ਸੰਗਤ ਨੈਣ ਮੁੰਦ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ‘ਚ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਹੁੰਦੀ, ਉਧਰ ਇਸ ਟੱਬਰ ਦੇ ਜੀ, ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ ਬਗ਼ੈਰ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ, ਛਿਪ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ। ਪਰ, ਇਸ ਟੱਬਰ ਦੇ ਜੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਗਿਣ ਗਿਣ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਲਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਤਰਬੂਜ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਵਾਂਗ ਅਲਹਿਦਾ ਹੀ ਪਛਾਣੇ ਜਾਂਦੇ। ਤੁਫਾਨੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਭੇਦ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜਾਂ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਿਆਇਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਫੜੀਆਂ ਪਿਤਲ ਦੀਆਂ ਕੋਲੀਆਂ ਤੋਂ, ਜੋ ਹੱਥੋਂ ਡਿਗ ਡਿਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀਆਂ ਟੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀਆਂ, “ਪਿਛੇ ਹਟ ਜਾਉ ਬਈ।”

ਨਘੋਚੀ ਵਰਤਾਵੇ, ਪਿਆਰਾ ਸੌਂਹ ਨੂੰ ਵਖ਼ਤ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪੂਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸ਼ੂਗਰ ਹੋਣੀ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰਬੂਜਕਿਆਂ ਦਾ ਕੱਲਾ ਕੱਲਾ ਜੀ, ਠੋਕ ਠੋਕ ਕੇ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ। ਅੱਧੀਉਂ ਵਧ ਸੰਗਤ ਇਕੋ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਦੇਖ, ਇਵੇਂ ਲਗਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਬੀਜ ਤਰਬੂਜ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਹੋਣ।

ਉਹ ਰੋਣਕਾਂ ਹੁਣ ਗਾਇਬ ਹਨ। ਜੀਆਂ ਦਾ ਭਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਟੱਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਕਲ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਉਜੜ ਕੇ ਜਾਂ ਉਠ ਕੇ ਕਹਿ ਲਉ, ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ, ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਬਰਸਾਤਾਂ ‘ਚ ਖੁਰ ਖੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਟਿੱਲੇ, ਮਹਿੰਜੋਦੜ ਦੇ ਬੇਹ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀਆਂ।

ਇਸ ਬੇਹ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਦ ਇਥੋਂ ਉਜੜੇ, ਨਾ ਸੱਚ ਉਠੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਖੋਟਾ ਪੈਸਾ ਜਿਧਰਲੀ ਜੇਬ ‘ਚ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਪੈਣਾ ਹੋਇਆ! ਪਰ ਇਸ ਬੇਹ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਉਸ ਦਿਨ ਬੁੱਝੀ ਰੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਚਾਰੇ ਖੋਟੇ, ਸੱਚ ਸਕੇ ਭਰਾ, ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਟੀਰੂ - ਕਿੱਛੂ, ਗੀਢੇ, ਗਧੀ ਅਤੇ ਸੀਂਢਲ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਚਾਚੀਆਂ, ਤਾਈਆਂ ਤੇ ਭਰਜਾਈਆਂ ਸਮੇਤ, ਇਥੋਂ ਉਠ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਵਸੇ ਸਨ।

ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ, ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ, ਕਦੀ ਵੀ, ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਆਰਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ, ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ, ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਧਾਰਾਂ ਕੀ ਸਿਰ ਨੌਣ ਨੂੰ ਖੱਟੀ ਲੱਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ। ਆਖ ਦਿੰਦੇ, “ਗਧੀ ਨੇ ਕੱਟੀ ਨਲੂ ‘ਤੀ।” ਦਾਲ ਦੀ ਕੋਲੀ ਮੰਗਣ ਗਿਆ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦੇ, “ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਛੱਲੀਆਂ ਚੌਬ ਕੇ ਸਾਰ ਲਿਆ”, “ਅੱਜ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੰਨੇ ਚੂਪ ਲਏ”, “ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਹੋਲਾਂ ਕਰ ਲਈਆਂ” ਜਾਂ “ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਖਰਬੂਜੇ ਖਾ ਲਏ।” ਕਦੀ ਕਦੀ ਤਾਂ ਬੜਾ ਹਾਸੇ ਹੀਣਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਅਖੇ, “ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਨਿਆਣੇ ਜਾਮਣ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ।” ਜਿਵੇਂ ਜਾਮਣ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਹੋਣ। ਸਾਲ ਭਰ ਮੱਕੀ, ਬਾਜਰਾ ਤੇ ਜੌਂ ਖਾਂਦੇ। ਕਣਕ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂ ਬੋਝੀ ਬਹੁਤੀ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣ ਲਈ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ। ਜੌਂ ਖਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਆਖਦੇ, “ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਦੀ ਕਣਕ ਖਾ ਕੇ ਮਰਨਾ!” ਫਲ ਫਰੂਟ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰ ਮੋਹਰੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੜ੍ਹਦੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਅਜਿਹਾ ਬੀਜ ਲਿਆਉਂਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁੱਪਾਂ ਤੇ ਗੁਹਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਬੱਝਾਂ ਨਾ ਮੁਕਦੀਆਂ। ਕਣਕ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੀ ਸਭਾ ‘ਚ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੰਗਤਾਂ ‘ਚ ਬੈਠੇ ਇਕ

ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੁੱਜਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਲੈ ਲਿਉ।” ਲੋਕ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸੁਣੇ ਢਾਡੀਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਇਹ ਚਟਕਾਰੇ ਲਾ ਲਾ ਖਾਧੇ ਫੁਲਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਕੰਮ ਸੁਆਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਰੁਆਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ! ਮਨ ਪਰਚਾਵੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਗਾਲਾਂ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਰੋਡੀਓ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ, ਚਾਹ ਦੇ ਦੋ ਡੰਗ ਟਪਾਉਣ ਲਈ ਬੱਕਰੀ ਤੇ ਅੱਤੇ ਬੁੜੇ ਲਈ ਆੜੂ ਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ। ਨਾਲੋਂ ਖੋਟਾ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਤਦ ਹੀ ਖੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਟੀ ‘ਤੇ ਚਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਕਰਕੇ ਗਲ ‘ਚ ਲਟਕਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਖਰਾ ਕੀ ਤੇ ਖੋਟਾ ਕੀ!

ਖੋਟੇ ਸਿਕਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਬੇਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਘਰ, ਘੁੰਗ ਵਸਦਾ ਰਸਦਾ ਵੀ ਉਜੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ। ਨਿਕੀਆਂ ਨਿਕੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ‘ਚ ਘਿਰਿਆ ਅੱਧਾ ਕੁ ਵਿਹੜਾ ਅੱਧਾ ਕੁ ਵਰਾਂਡਾ, ਫਿਰ ਇਕ ਕੋਠੜੀ ਤੇ ਬਸ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਚੁੱਲ੍ਹਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਇੰਜ ਮੀਂਗਣਾ ਖਿਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਝੀਰੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਬੱਕਰੀ ਮੀਂਗਣਾ ਭੁੰਨ ਕੇ ਹਟੀ ਹੋਵੇ।

ਅੱਗਿਉਂ ਲੰਘਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿਆਣੇ “ਸੁਆਮੀ ਜੀ” ਆਖ ਕੇ, ਕੋਈ ਉਤਰ ਉਡੀਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ। ਕੋਈ ਦੇਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਸੁਆਮੀ ਘਰੇ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਉੱਝ ਲੰਘਦੇ ਵੜਦੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੁਆਮੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਗਿਆਨੀ ਕਰਮ ਸੌਂਹ ਬੋਝਾ ਸੀ, ਜੋ ਘਰ ਅੱਗਿਉਂ ਲੰਘਦੇ ਰਾਣੇਵਾਲ, ਬਾਗ, ਅਟਾਰੀ, ਸੋਖੂਪੁਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਹ ਭਰੇ ਸਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨਾਲ ਨੂੜ ਕੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਬਹਾ ਕੇ, ਚਾਹ ਪੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਲੰਘਣ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੁਆਮੀ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਜਾਚੇ “ਚੰਗਾ” ਆਖਦਾ, ਜੋ ਦੰਦ ਹੁੰਦੇ ਸੁੰਦੇ ਬੋਝੇ ਜਾਪਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ “ਬੁੜ ਬੁੜ” ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ। ਘਰ ਮੁਹਰਿਉਂ ਲੰਘਦੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਪੁਜਦਾ ਪੁਜਦਾ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਖੁਰਦ ਬੁਰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਵੇਸੇ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਘਰੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਬੱਕਰੀ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਬੱਕਰੀ ਕਾਹਦੀ, ਕਿਸੇ ਆਹਲਾ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮੋਹਰੇ ਲੱਗੀ ਇੰਨ ਆਉਣ ਦੀ ਪਲੇਟ ਸੀ ਨਿਰੀ। ਜਦ ਸੁਆਮੀ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬੱਕਰੀ ਘਰੇ ਖੁੰਡੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਤੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਦੀ “ਸੁਆਮੀ ਜੀ”

ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੰਨ ਪਟਕਾ ਕੇ “ਮੈਂ ਹ ਹ ਹ” ਕਰ ਦਿੰਦੀ। ਸੁਆਮੀ ਘਰੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬੱਕਰੀ ਨਾਲ ਦੇ ਤੌੜ ‘ਚ ਉਗੇ ਮਲਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਰੇ ਪਰੇ ਨੂੰ ਲਪਰ ਲਪਰ ਮੂੰਹ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਸਦੇ ਵਿਹੜੇ ‘ਚੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵੀ ਹਰ ਜਣੇ ਖਣੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਖਿਚਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ‘ਚ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦਾ। ਉਹ ਘਰੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬੰਦ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰਾ ਲੱਗਾ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਜਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਕੋਈ ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਮਤਲਬ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਆਖਦੇ, ਪਰ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਨਿਕੇ ਨਿਆਣੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ “ਸੁਆਮੀ” ਆਖਦੇ। ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਦੇਖੋ ਕਿਡਾ ਅਜੀਬ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ “ਜੀ” ਕਿਸ ਬਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੋਕਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਅਹੁੜਦੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਵੀ ਕਾਹਦੀ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਪੁੱਛਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, “ਉਇ ਭੀਡੀ, ਤੇਰੀ ਤਾਈ ਕਿਥੇ ਆ?” ਅੱਗਿਉਂ ਭੀਡੀ, ਘਾਸ਼ਾ, ਤੁੜੀਆ, ਟੈਪੂ ਤੇ ਔਟਲ ਉਚੀ ਉਚੀ “ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਗਈ, ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਗਈ” ਕਰਦੇ ਅੱਗ ਗਏ, ਅੱਗ ਗਏ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਆਮੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕਿਉਂ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆੜੂ ਰੰਗੀ ਕਮੀਜ਼

ਪਾਈ ਹੁੰਦੀ, ਚਿੱਟਾ ਪਜਾਮਾ ਜਾਂ ਕਦੀ ਕਦੀ ਆੜੂ ਰੰਗੀ ਧੋਤੀ। ਇਸੇ ਰੰਗ ਦੀ ਨਿਕੀ ਅਤੇ ਸਾਦੀ ਜਿਹੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਮੀਂਹ ਭਿਜੀ ਕਣਕ ਵੰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕੱਦ ਵੀ ਖਾਸਾ ਉਚਾ ਲੰਮਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੀ ਕੋਈ ਜਿੰਨਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ। ਉਦਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਸੀ ਕਨਾਲ ਕੁ, ਸੀ ਵੀ ਬੜੀ ਟਿਕਾਣੇ ਸਿਰ। ਇਤਨੀ ਟਿਕਾਣੇ ਸਿਰ ਕਿ ਅੱਧੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਸੇ ਕਨਾਲ ‘ਚ ਜੰਗਲ ਪਾਣੀ ਉਤਰਦਾ। ਨਾ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਠੇਕੇ ‘ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਨਾ ਵਟਾਈ ‘ਤੇ। ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਨਾਲ ਥਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਅੱਖ ‘ਚ ਰੜਕਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਉਸ ਦੀ ਕਨਾਲ ਰੜਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਇਹ ਰੜਕਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੁਆਮੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੜਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਕਦੀ ਕਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਛਮਾਹੀਂ ਰੋਟੀ ਖੁਆ ਛੱਡਦੇ। ਸੁਆਮੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਬੋਝਾ ਸੀ ਜੁ ਕਨਾਲ ਨੂੰ ਦੋ ਕਨਾਲ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਸੋਚਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਬਾਣੀਆ ਸੀ, ਜੋ ਵੇਚ ਵੱਟ ਕੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਂਦਾ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਕਨਾਲ ਹੋਈ ਨਾ ਹੋਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ “ਗੁਰੂ ਭਲਾ ਕਰੇ” ਕਹਿ ਛੱਡਦਾ।

ਇਸ ਕਨਾਲ ਥਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਆਮਣ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਲੱਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਲੱਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਜੁਬਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਂਦੀ। ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਗਏ ਨੂੰ ਵੀ ਰਤਾ ਕੁ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਦਾ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ੇ ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀ, “ਬੇਹ ਹੋਇਆ, ਕਿਥੇ ਖੇਹ ਖਾ ਕੇ ਆਇਆ। ਤੜਕੇ ਦੀ ਚਾਹ ਖੁਣੇ ਮਰੀ ਪਈ ਆ। ਦੇਖੀ ਜਾਨੀ ਆ, ਕਦ ਮਰਦਾ।” ਸੁਆਮੀ ਚੁਪ ਗੜ੍ਹਪ ਤੇਜ਼ ਕਦਮਾਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਤੀਲੀ ਮਾਂਸਦਾ ਫਿਰ ਕੱਪ ਧੋਂਦਾ। ਚੁੱਲੇ ‘ਚ ਅੱਗ ਬਾਲਦਾ, ਪਤੀਲੀ ‘ਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਡੋਢ ਕੱਪ ਪਾ ਕੇ ਚੁੱਲੇ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਤੇ “ਬੇਹ” ਤੇ “ਖੇਹ” ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਮੇਲ ਬਾਬਤ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ।

ਫਿਰ ਗਲਾਸ ‘ਚ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਬੱਕਰੀ ਚੋਣ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਬੱਕਰੀ ਕਾਹਦੀ ਸੁਆਮਣ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ ਨਿਰੀ। ਹੱਥ ਲੋਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ, ਸੁਆਮੀ ਰਤਾ ਕੁ ਬਣਾਂ ਵਲ ਝਾਕਦਾ ਤਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਅੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਸਕੇ। ਵਰਾਂਡੇ ‘ਚ ਬੈਠੀ ਸੁਆਮਣ ਆਪਣੇ ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਬੱਕਰੀ ਯੁੱਧ ਦੇਖ ਕੇ, ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹਦੀ, “ਕੱਜਰਾ, ਤੈਨੂੰ ਬੱਕਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੋਣੀ ਆਉਂਦੀ।” ਸੁਆਮਣ ਲਈ ਗੱਲ ਦਾ ਮਇਨਾ ਕੇਵਲ ਗਾਲੂ ਹੀ ਸੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਗੁਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਪਰ ਉਹ ਸੁਆਮਣ ਦੇ ਇਸ ਵਾਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨੋ ਮਨੀ ਹਿਰਖ ਛਾਟਦਾ, “ਬੱਕਰੀ ਨੀ ਚੋਣੀ ਆਉਂਦੀ।” ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਸੁਆਮਣ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ‘ਚੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲਾ ਠਾਹ ਦੇਣੀ ਉਸਦੇ ਕੰਨ ‘ਚ ਆ ਪੱਸਦਾ, “ਨਿਜ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਸੜ ਗਿਆ।”

ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਸੰਗਲੀ ਨੂੜ ਨਾੜ ਕੇ ਮਸਾਂ ਚਾਰ ਧਾਰਾਂ ਕੱਢਦਾ। ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਜਾ ਕੇ ਪਤੀਲੀ ‘ਚ ਚਾਰ ਦਾਣੇ ਪੱਤੀ ਦੇ ਪਾਉਂਦਾ ਤੇ ਫਟਾ ਫਟ ਦੁੱਧ ਉਲਟ ਦਿੰਦਾ। ਫਿਰ ਉਬਾਲੇ

ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਚਾਹ ਸੀ, ਕੋਈ ਸੁਆਮਣ ਬੋਝੀ ਸੀ, ਜੋ ਯੱਕ ਲਖਤ ਉਬਾਲਾ ਖਾ ਜਾਵੇ। ਚਾਹ ਇਧਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸਬਕ ਦੇ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਉਧਰ ਸੁਆਮਣ ਉਬਲ ਉਬਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਢੇ ਸਾੜਨ ‘ਤੇ ਆਈ ਹੁੰਦੀ। ਸੁਆਮੀ ਤੱਤ ਭੜੱਤੇ ਅੱਧ ਉਬਲੀ ਚਾਹ ਕੱਪਾਂ ‘ਚ ਪਾਉਂਦਾ ਤੇ ਸੁਆਮਣ ਮੋਹਰੇ ਜਾ ਧਰਦਾ। ਸੁਆਮਣ ਲਗਾਤਾਰ ਘੁਰੀਆਂ ਵੱਟੀ ਸੁਆਮੀ ਵਲ ਇਵੇਂ ਦੇਖਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, “ਡੂਭ ਜਾਣਿਆਂ ਜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੌੜ ਦਿੰਦੀ।” ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਦੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਜਾਣਨ ‘ਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੁਆਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਪ ਦੇਖ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਚਾਹ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਗੁਸੇ ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਹਾਨੇ ਖੁਤਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਸੁਆਮਣ ਕੱਪ ਵਲ ਹੱਥ ਵਧਾਉਂਦੀ ਤੇ ਡੰਡੀ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੀ। ਚਾਹ ਦਾ ਘੁੱਟ ਹਲੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਨਾ ਲੰਘਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਭੁੰਝੇ ਰੱਖਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸੁਕਰਾਤ ਦੀ ਭੈਣ ਜਾਪਦੀ ਤੇ ਸੁਆਮੀ ਵਕਤ ਦਾ ਹਾਕਮ। ਪਰ ਵਕਤ ਦਾ ਹਾਕਮ ਪਲ ਭਰ ‘ਚ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸੁਆਮਣ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ ‘ਚ ਭੁੜਕ ਕੇ ਪੈਂਦੀ, “ਖੋਤਿਆ, ਮਿੱਠਾ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪੌਣਾ ਸੀ?” ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਸਕੂਨ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜਿਆ ਸੁਆਮੀ ਇਕ ਦੰਮ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੁਣ ਕੇ ਤਲਖੀ ‘ਚ ਆਉਣ ਹੀ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਸੁਆਮਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਤਾ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਹਿਰਖ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸੁਕਰ ਹੈ

ਇਸ ਨੇ ਗਧਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਖੋਤੇ ਤੇ ਗਧੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਲਭਦਾ ਲਭਦਾ, ਬੜੀ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ। ਅਖੀਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ‘ਤੇ ਪੁਜਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕੋ ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ ਹਨ। ਰੂੜੀਆਂ ‘ਤੇ ਚੁਗਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਰ ਲੱਦਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖੋਤਾ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਗਧੇ ਨਾਲੋਂ ਖੋਤੇ ਵਿਚ ਅਪਣੱਤ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਵੀ ਵਧ ਹਨ।

ਇਸ ਅਪਣੱਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਸ਼ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦੇ, ਜਦ ਸੁਆਮਣ ਫਿਰ ਭਬਕ ਪੈਂਦੀ, “ਚੱਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ‘ਚ ਮਿੱਠਾ ਪਾ ਤੇ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਲਿਆ।” ਸੁਆਮੀ ਇਕ ਦਮ ਖੋਤੇ ਦੀ ਅਪਣੱਤ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਖੋਤੇ ਦੀ ਜੂਨ ਬਾਬਤ ਸੋਚਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸੁਆਮਣ ਇਕ ਮਘਿਆ ਅਤੇ ਦਗਦਾ ਹੋਇਆ ਆਵਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਖੋਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਿਠ ‘ਤੇ ਠੂਠੇ, ਠੂਠੀਆਂ, ਚੱਪਣ, ਤੌਤੀਆਂ, ਕੁੱਜੇ, ਕੁਜੀਆਂ, ਦੋਹਣੇ, ਦੌਰੀਆਂ ਤੇ ਝਾਵਿਆਂ ਦਾ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹੀ ਬੋਝ ਲੱਦਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਭਾਣਾ ਮੰਨੀ ਤੁਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲਾਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ‘ਚ ਸੁਣੀ ਖੋਤੇ ਤੇ ਘੁਮਿਆਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੁਣ ਲੱਦਿਆ ਖੋਤਾ ਪਾਣੀ ‘ਚ ਡਿਗ ਕੇ ਭਾਰ ਹਲਕਾ ਹੋ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਪਾਣੀ ‘ਚ ਡਿਗਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਘੁਮਿਆਰ ਉਸ ਉਤੇ ਲੁਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰੂੰ ਲੱਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੂੰ ਲੱਦੇ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ‘ਚ ਡਿਗਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਰ ‘ਚ ਹੋਏ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹੀ ਵਾਧੇ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਘੇਰਨੀ ਜਿਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਖੋਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ? ਇਸੇ ਸੁਸ਼ੋਪਜ ਵਿਚ ਪਿਆ ਜਦ ਉਹ ਚਾਹ ਦੀ ਪਤੀਲੀ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਤੇ ਰੱਖਣ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਛੱਤ ਦੇ ਮਘੇਰੇ ‘ਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, “ਪਾਪੀਆ, ਭੁਲ ਗਿਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਰੀਤ!” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਨਮਕ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਹੀ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਮਿੱਠਾ ਪਾ ਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਧਰਨ ਦੀ।

ਸੁਆਮੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਚੱਤੇ ਪਹਿਰ ਸੁਆਮਣ ਦਾ ਬਹੁਨੀ ਜਬਰ ਵਰ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਜਬਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਰਾਹਤ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ, ਜਦ ਕਿਤੇ ਸੁਆਮਣ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ। ਸੁਆਮਣ ‘ਤੇ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜਦੇ ਸਨ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਹਵਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਸੁਆਮੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਿਆਣੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਉਂਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸੋਹਣ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਹਣ ਬਾਂਦਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦੋ ਘਰ ਅਜਿਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਨਾ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸਨ ਨਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀ। ਆਪਣੇ ਸਨਾਤਨੀ ਮੱਤ ਵਲ ਮੁੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੇਣੂ ਨੇਣੂ ਮਾਰਦੇ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਚ ਘੁਸੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਨਾਨੀ ਚੋਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਾਨੀ ਚੋਤੇ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ, ਸੋਹਣ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੋਹਰੇ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਦੇਸ ਦਿਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮੇ ਹੋਏ, ਸੋਢੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਬਾਂਦਰਾਂ ਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤੇ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।”

ਸੋਹਣ ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਇਸ ਵਿਚ ਅਰਚਨਾ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਪੂਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਚਿਮਟੇ ਗੱਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਿਛਲੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਕਾਲੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਫੋਟੋਆਂ। ਇਕ ਫੋਟੋ ਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਡਰ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਮਾਂ ਨੇ ਗਿੱਠ ਲੰਮੀ ਜੀਭ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਹੋਈ, ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦਾਤ, ਇਕ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਸਿਰ। ਬਾਕੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਹਥਿਆਰ, ਗਲ ਵਿਚ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸੁਟ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ‘ਤੇ ਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਗੋਡਾ! ਖ਼ਬਰੇ ਪੈਰ। ਇਕ ਖੂੰਜੇ ‘ਚ ਬੋਹੜ ਦੀ ਖੋੜ ‘ਚ ਬਾਰਾਂ ਵਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ, ਮਾਈ ਰਤਨੇ ਤੇ ਲੰਗੋਟ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ। ਸੋਹਣ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬੜੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦਾ ਗਿੰਨੀ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਮਾਮ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮੰਦਰ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕ ਪੋਲਾ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੋਵੇ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੋਹਣ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਉਲੇਲ ਜਾਂ ਚੁੜੇਲ ਦੱਸ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਸੁਆਮਣ ਨੂੰ ਭੂਤ ਚਿੰਬੜਨੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਵੇਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੂਣਾ ਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਸੁਆਮੀ ਸੋਹਣ ਅੱਗੇ ਸੁਆਮਣ ‘ਚੋਂ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਦੀ ਫ਼ਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਪੂਆਂ ਰਾਲੀ ਵਿਚ ਸੋਹਣ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਦਿਸਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਜਾਪਦਾ ਤੇ ਕਾਲੀ ਮਾਂ ਸੁਆਮਣ। ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾਣੇ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੀ, ਜਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਆਮੀ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੋਹਣ ਉਸਨੂੰ ਬੱਚਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ। ਜੱਜਰ ਜਿਹੀ ਦੇਹ ਵਾਲਾ ਸੋਹਣ

ਫ਼ਰਿਆਦ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਗੁੱਗਲ ਦੇ ਧੂਫ਼ ਵਾਲਾ ਕੜਛਾ ਸੁਆਮੀ ਹੱਥ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਆਪ ਧੂਣੇ ‘ਚੋਂ ਚਿਮਟਾ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਸੁਆਮੀ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰਦਾ।

ਸੋਹਣ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਹੱਟੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਹੱਟੀ ‘ਚ ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਗੁੰਬ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਅੱਗਿਉ ਭਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਛੇੜ ਬਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਹੱਟੀ ਵਿਚ ਨਿਤ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸੌਦਾ ਘੱਟ ਵਧ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮਸਾਂ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਤੁੱਮਾਂ, ਤੁਕਮਲੰਗਾਂ, ਨਿੰਬੂ ਸਤ, ਆਸਗੰਧ, ਹਿੰਗ, ਫਟਕੜੀ ਤੇ ਕਲੱਸੀ ਨਾਲ ਮਰਤਬਾਨ ਭਰੇ ਰੱਖਦਾ। ਗੁਲਾਬਾਰੀ ਤੇ ਚੁਅਰਕੇ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਖਾਲੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਰੱਖੀ ਬਾਲਣ ਦੀ ਭਰੀ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਤਾਂ ਆਖਦਾ, “ਸੱਜਣਾਂ, ਬੜੇ ਕੰਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਛਟੀ ਚਰੇਤਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜੀ ਦੀ ਨਿੰਬ ਨਵੇਂਸ਼ਹਿਰੋਂ ਨਹੀਂ, ਇਹਦੀ ਹੱਟੀਉਂ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਲੂਣ, ਤੇਲ, ਸਾਬਣ, ਸੋਢਾ, ਮੂੰਗੀ, ਮਸਰ, ਹਲਦੀ ਤੇ ਕਰਿਆਣੀ ਸ਼ਰਤੀਆ ਤੌਰ ਪਰ ਇਥੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦੀ ਕਦੀ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਖਦਾ, “ਸੱਜਣਾਂ, ਹੁਣੀ ਮੁੱਕੀ ਆ।”

ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਰੇਡੀਉ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਤਾਰ ਕੱਢ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਕੋਠੇ ਉਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁਮਾਈ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਪੁਨੇ ਮੰਜਿਆਂ ਦੇ ਪਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸੋਵੀਆਂ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵਾਣ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਵੇ। ਗਾਣਿਆਂ ਦਾ ਰੱਤੀ ਭਰ ਸ਼ੌਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਚੰਪਾ ਕੁ ਰੇਡੀਉ ਵਿਚੋਂ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਕਿਵੇਂ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਸੀ! ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਮੰਨਾ ਡੇ ਦੇ ਗਾਏ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਭਜਨ ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਪੇਚ-ਕੱਸ ਲੈ ਕੇ ਰੇਡੀਉ ਦੀ ਫ੍ਰੀਕੁਐਂਸੀ ਸੈਟ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਛੇੜਦਾ, ਕਪੈਸਟਰ ਹਿਲਾਉਂਦਾ, ਟਰਿਮਰ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਤੇ ਕੁਐਲਾਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਰੇਡੀਉ ਕਦੀ ਚਿਊਂ ਚਿਊਂ ਤੇ ਕਦੀ ਕਰੜ ਕਰੜ ਕਰਦਾ। ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਮਝਦੇ। ਪਰ ਬੱਚੇ ਇਸ ਦੀ ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਰੇਡੀਆਂ, ਮਰੂੰਡਾ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਹੱਟੀ ‘ਚ ਬੈਠਾ ਇਵੇਂ ਜਾਪਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜਿੰਨ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਘਰੋਂ ਦੌੜ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾਥਾਂ ਜੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਲਏ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਜੋਗਪੁਣੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਆਣ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਅਲਖ ਜਗਾ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ। ਕਰਮਾਂ ਮਾਰੇ ਕੇ ਕਰਮੀ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਈ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਉਹਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਕਰਮੀ ਹਾਲੋਂ ਬੇਹਾਲ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਘਰੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ “ਬੱਚਾ” ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਰਾਤ ‘ਚ ਹੀ ਸੋਹਣ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਜੋਗੀ ਭੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਵਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਮੀ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜੋਗੀ ਸੋਹਣ ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਉਹਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਬੜੇ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੋਹਣ ਦੇ ਜੋਗ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਜਾਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਚਾਦਰ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੱਟੀ ਵਾਲਾ ਸੋਹਣ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਕੰਨ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਲੇ ਵੀ ਕੋਈ ਜੋਗੀ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਰਾਣੀ ਸੁੰਦਰਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਕਲਜੋਗਣ ਦੀ ਭਾਲ ‘ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਭਾਲ ਸਦਕਾ ਉਹ ਝੱਟ ਪੱਟ ਸੁਆਮੀ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸੁਆਮਣ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਕਲਜੋਗਣ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਸੁਆਮੀ ਤੇ ਸੋਹਣ ਇਕੱਠੇ

ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਜੀਬ ਜਿਹੇ ਲੱਗਦੇ। ਦੋਹੋਂ ਅੱਧੇ ਕੁ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਅੱਧੇ ਕੁ ਸਿੱਖ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਧੋਤੀਆਂ ਤੇ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਆੜੂ ਰੰਗ ਇਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਆੜੀ ਨਹੀਂ, ਆੜੂ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋਗ ਤੇ ਭੋਗ ਦੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਦਿਸਹੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਸੋਹਣ ਦੇ ਤੌਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਸੁਆਮਣ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਸੂੰਹ ਸਾਂਹ, ਹੀਸ਼ ਹਾਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੀ। ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸੁਆਮਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਤੇ ਕਲਜੋਗਣਾ ਹੁੜਦੰਗ ਮਚਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਸੁਆਮੀ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਹਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਭੂਤਾਂ ਦਾ ਬਾਪ ਤੇ ਕਲਜੋਗਣਾਂ ਦਾ ਖਸਮ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਭਿਅੰਕਰ ਜਿਹਾ ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸੋਹਣ ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਬੋਲਦਾ, ਪਰ ਭੂਤਾਂ ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ ਸੁਆਮਣ ਕੁਛ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਦੀ ਕਿ ਸੋਹਣ ਨੂੰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ। ਇਧਰੋਂ ਸੋਹਣ ਗਰਜਦਾ, ਉਧਰੋਂ ਸੁਆਮਣ। ਇਕ ਅਜੀਬ ਤਾਂਡਵ ਜੋ ਸੁਆਮੀ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁਆਮਣ ਅੰਦਰਲਾ ਜਿੰਨ ਵੀ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਫਿਰ ਸੋਹਣ ਬੋੜ੍ਹਾ ਨਰਮ ਪੈ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਕਿ ਭੂਤ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੁੰਡੀਹਰ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਅੰਦਰਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਸੁਆਮਣ ਦੇ ਫੁੱਕਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਲੁਕ ਵੀ ਜਾਂਦੇ।

ਪਰ ਅੱਜ ਇਸ ਰਾਸ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਕਾਂਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਆਮੀ ਬਾਹਰ ਮੁਸਟੰਡਿਆਂ ਦੇ ਉਟਪਟਾਂਗ ਸਵਾਲਾਂ ‘ਚ ਇਵੇਂ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਨਾਲਾਇਕ ਮੰਤਰੀ ਘਾਗ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ। ਸਾਰੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਬੂਝ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਆਫ਼ੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੰਦਰ ਗੁੱਗਲ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਘਮਸਾਣ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਸ਼ ਹਾਸ਼, ਸੂੰ ਸ਼ਾਂ, ਧੂੰਮ ਧੜੱਕ ਚਿਮਟੇ ਖੜਕਦੇ। ਕੋਈ ਕੱਲਾ ਕਾਰਾ ਮਿਰਜ਼ਾ, ਜਿਵੇਂ ਸਹਿਬਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਸੁਆਮਣ ਦੇ ਜਿੰਨ ਭੂਤਾਂ ‘ਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਕੋਈ ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਸੋਹਣ ਮੁੜਕੇ ਮੁੜਕੀ ਹੋਇਆ, ਦੰਦ ਲਿਸ਼ਕਾਉਂਦਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਕੋਈ ਮੁਲਕ ਫ਼ਤਹਿ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਸੁਆਮੀ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਸੱਜਣਾਂ, ਬਹੁਤ ਅੱਖੇ ਦੁੜਾਏ।” ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਕੰਨ ਹਲੇ “ਬੱਚਾ” ਦੀ ਤਵੱਕੇ ‘ਚ ਸਨ ਕਿ ਸੋਹਣ ਉਸ ਨੂੰ “ਸੱਜਣਾਂ” ਕਹਿ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੁੰਡੀਹਰ ਸੁੱਚਾ, ਗੋਗੀ, ਮਾੜਾ, ਘੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸਰਬਣ ਸੋਹਣ ਦੇ ਮੁੜਕੇ, ਦੰਦੀਆਂ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜੱਜਰ ਦੇਹ ਤੋਂ, ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੁੜਾਉਂਦੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ, ਅਬੁੱਝ ਚਾਹਤਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੁਆਮੀ ਰਤਾ ਕੁ ਜੇਰਾ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੋਹਣ ਦਾ ਚਿਮਟਾ ਭੁੱਲਿਆ ਦੇਖ, ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਦੌੜ ਪਿਆ। ਸੋਚਿਆ ਕਿਤੇ ਚਿਮਟੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੂਤ ਹੀ ਨਾ ਫਸਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਾਹਲੇ ਕਦਮੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੋਹਣ ਚਿਮਟਾ ਫੜ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਹਾ ਕੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਭੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪਟਕਾ ਪਟਕਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਤਰਲੇ ਕਰ ਕਰ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਅੰਦਰਲੀ ਕਲਜੋਗਣ ਨੂੰ, ਵਸ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੁਆਮੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਾ

ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਯਕੀਨ ਅੰਬ ਖਾਣ ‘ਚ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਬੂਟੇ ਗਿਣਨ ਵਿਚ। ਉਹ ਫਟਾ ਫਟ ਉਠ ਕੇ ਘਰੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸੁਆਮਣ ਘੂਕ ਸੁਤੀ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮਰੀ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸੋਹਣ ਨੂੰ ਰੱਜ ਰੱਜ ਦੁਆਵਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਸੁਆਮਣ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਨਿਹਾਰਦਾ ਨਿਹਾਰਦਾ ਸੋਂ ਗਿਆ।

ਕੋਈ ਲੱਛੇ ਵੇਲੇ ਸੁਪਨੀਂਦਰੇ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਕੰਨੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਈ, “ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆ ਗਏ?” ਜੁੱਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸਦਾ ਸੁਆਮੀ ਤ੍ਰਭਕ ਕੇ ਉੱਠਿਆ। ਸੁਆਮਣ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸੁੱਕ ਤੇ ਯਕੀਨ ਦੇ ਘੁਸਮੁਸੇ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸੋਂ ਸਰੰਗੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ‘ਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਗੂੰਜ ਪਈਆਂ ਹੋਣ। ਜੀ ਦਾਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਜੀ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸੋਹਣ ਨੂੰ ਸੋਂ ਸੋਂ ਦੁਆਵਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗਾ, ਜੋ ਸੁਆਮਣ ਦੀ ਜੀਭ ‘ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਵਾਰ ਗਾਲਾਂ ਦੀ ਦੇਵੀ, ਕਲਜੋਗਣ ਨੂੰ ਵੀ, ਵਸ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸੁਰਗ ਪਰੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਤੀਲੀ ਚੁੱਕੀ, ਡੋਢ ਕੱਪ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ, ਆਏ ਗਏ ਲਈ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਚੁਟਕੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਚੁੱਲੇ ‘ਤੇ ਧਰ ਦਿਤੀ। ਗਲਾਸ ‘ਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਤੇ ਬੱਕਰੀ ਚੋਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੋਹਣ ਬੱਕਰੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸੁਆਮਣ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਵਸ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਲੈ

ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੱਕਰੀ ਨੇ ਬੜੇ ਤਹਿਮਲ ਨਾਲ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਦੁਧ ਚੋ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਜੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਫਿਰ ਸੁਆਮਣ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣਤ ਨਾਲ “ਖੋੜਾ” ਕਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਪੌਣਾ ਗਲਾਸ ਦੁੱਧ ਚੋਇਆ। ਚੁਟਕੀ ਪੱਤੀ ਪਾਈ ਤੇ ਦੁੱਧ ਉਲਟ ਦਿਤਾ। ਚਾਹ ਵੀ ਝੱਟ ਉਬਾਲਾ ਖਾ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਸੋਹਣ ਸਾਰੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕਲਜੋਗਣਾਂ ਨੂੰ ਧੂਹ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਚਾਹ ਫੈਂਟ ਕੇ ਕੱਪਾਂ ‘ਚ ਪਾਈ ਤੇ ਸੁਆਮਣ ਮੂਹਰੇ ਜਾ ਧਰੀ। “ਖੋੜਾ” ਸੁਣਨ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ, ਅੱਜ ਚਾ ਵਿਚ ਚਾਹ ‘ਚ ਕੁਝ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲ ਸਕਿਆ। ਸੁਆਮਣ ਘੂਕ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮਰੀ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਸੁਆਮੀ ਨੇ ਬੋੜ੍ਹਾ ਲਾਡ ਵਿਚ, ਬੋੜ੍ਹਾ ਝੋਡ ਵਿਚ ਤੇ ਬੋੜ੍ਹਾ ਹੱਕ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਉਠ ਵੀ ਖੜ੍ਹ ਹੁਣ।”

ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਆਇਆ ਦੇਖ ਸੁਆਮੀ ਨੇ ਸੋਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾਇਆ। ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਸੁਰਗ ਪਰੀ, ਸੁਰਗ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਸੁੱਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮਰੀ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਘੂਕ ਸੁੱਤੀ ਹੋਵੇ! ਸਾਰੇ ਜਿੰਨ, ਸਾਰੇ ਭੂਤ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਜੋਗਣਾ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਚ ਆ ਵੜੀਆਂ। ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ‘ਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਭੁਝੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅੱਜ ਉਹ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਰੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਉਠਣ ‘ਤੇ ਦੂਜਾ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਉਜੜਨ ‘ਤੇ। ਉਜੜੇ ਬੋਹ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਦਿਲਬਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਭ ਜਿੰਨਾਂ, ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਤੇ ਕਲਜੋਗਣਾਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ‘ਤੇ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਕਾਵਿ-ਮੰਚ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ

ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਸੀ ਉਹ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ
ਢੋਲੇ ਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ।
ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ
ਖੇਡਣ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।
ਵਕਤ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ,
ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪਈ।
ਇਹ ਘਰ ਗੁਰੂ ਦਾ
ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਹੈ।
ਇਥੇ ਵਗਦਾ
ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ।
ਅੱਜ ਸੰਗਤ ਵਿਚ
ਪਈਆਂ ਨਵੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ।
ਕੁਝ ਲੋਕ
ਗਰੁਪ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜੇ ਅੰਦਰ।
ਕੁਝ ਲੋਕ
ਬਾਹਰ ਚੁਕੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ ਝੰਡੀਆਂ।

ਵਕਤ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਸੀ।
ਦਿਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੰਗਤ ਨਹੀਂ।
ਵੇਖ ਕੇ ਬੱਚਾ ਉਲਰਿਆ ਜਦ ਉਧਰ,
ਬਾਪੂ ਕਿਹਾ ਰੁਕ ਜਾ-
‘ਉਧਰ ਸਾਡੇ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ’
ਬੱਚਾ ਹੈਰਾਨ ਸੀ।
ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਾਪੂ ਮਿਠਾ ਬੋਲਦਾ ਸੀ।
ਇੰਨਾ ਕੌੜਾ ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਬੋਲਿਆ।
ਗੁਰੂ ਜੇ ਇਕ ਹੈ,

ਫਿਰ ਸੰਗਤ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਕਿਉਂ?
ਸੋਚਿਆ ਉਸ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ।
ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਿਆ।
ਸ਼ਾਇਦ ‘ਮੈਂ’ ਦੀ ਹੈਕੜ ਤੋਂ
ਉਹ ਅਜੇ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਸੀ।

-ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਸ਼ਿਕਾਰੋ

ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਨਾ ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਰ,
ਵਗਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਵਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬੋੜ੍ਹਾ ਡਰਿਆ ਕਰ।
ਤੇਰੇ ਨੈਣ ਹੀ ਨਾ ਠੰਗ ਲੈਣ ਕਿਤੇ ਤੈਨੂੰ,
ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਨਾ ਸੀਸੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਿਆ ਕਰ।
ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਸਤਿੰਦਰ ਤਾਰੇ ਲੱਗਦੇ ਅੱਗ ਵਰਗੇ,
ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ ਆ ਵੜਿਆ ਕਰ।

-ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ, ਸ਼ਿਕਾਰੋ

ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਕ ਪੀੜ ਸਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਸਲੋਅ ਡੈਬ ਮੇਰੀ ਦਰਦ ਵਧਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਵਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਨਹਾਈਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ,
ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸਮਝੌਤਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਇਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ,
ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਬਿਰਹਾ ਨੇ ਫਲਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਦਿਲ ਮੇਰਾ
ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਚੋਭਾਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਉਂਕੇ ਭਰਦਾ ਹਾਂ,
ਇਹ ਸਭ ਮੇਰਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਬੋੜ੍ਹਾ ਤੜਫਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸਭ ਕੁਝ ਜਰ ਲੈਣਾ, ਇਹ ਆਦਤ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ,
ਹਰ ਪਲ ‘ਮਦਨ’ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਅਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

-ਮਦਨ ਸਿੰਘ

-ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਅਸਾਮ ਦੇ ਸਾਗਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੱਚਾ ਤੇਲ ਢੋਣ ਦਾ ਠੇਕਾ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਤੇਲ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅੱਗੋਂ ਠੇਕਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਭਾੜਾ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੇਲ ਟੈਂਕਰ ਅਸਾਮ ਵਲ ਤੌਰ ਦਿੱਤੇ। ਆਪ ਅਸੀਂ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਜੋਰਹਾਟ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਸੜਕ ਰਸਤੇ ਸ਼ਿਬ ਸਾਗਰ ਪੁੱਜਣਾ ਸੀ।

ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਚਾਅ ਸੀ। ਸ਼ਿਬ ਸਾਗਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਖੋਜ ਅਦਾਰੇ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠ ਤੇਲ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਟੈਂਕਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਤੇਲ ਲਾਗੇ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਉਹ ਰੀਫਾਈਨਰੀ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਸੀ, ਨਾ ਤੇਲ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ, ਨਾ ਰਸਤਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇਲਮ ਸੀ। ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਗੁਹਾਟੀ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸ਼ਿਬ ਸਾਗਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਪੂਰਾ ਜੰਗਲੀ ਸੀ। ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਵੱਡੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਆਦਿ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਹਫ਼ਤੇ ਕੁ ਪਿੱਛੋਂ ਦਰਾਦਮ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਜੋਰਹਾਟ ਲਈ ਉਡੇ। ਇਹ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਹਾਜ਼ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਲ 40-45 ਮੁਸਾਫਰ ਹੋਣਗੇ। ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਟੋਹਰ-ਟੱਪਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਇਕ ਲੰਮੇ ਰੂਟ ਦੀ ਨਾਨ ਸਟਾਪ ਬੱਸ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਬੱਸ ਵਿਚ ਫਰਕ

ਪਹਿਲੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜਹਾਜ਼ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਬੈਲਟਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੈਰ ਬੈਲਟਾਂ ਤਾਂ ਏਅਰ ਹੋਸਟੈਸ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ। ਰਸਮੀ ਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸਕੁਰਾਹਟਾਂ ਵੀ ਵੰਡ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੈਲਟ ਬੰਨ੍ਹਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਨੱਕ ਸਕੋੜਿਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੈੜੀ ਗੰਧ ਆਈ ਸੀ। ਜਹਾਜ਼ ਟੇਕ-ਆਫ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਾਵਾਂ ਹੋ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਉਡਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਏਅਰ ਹੋਸਟੈਸ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਲਟਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਆਂ।

ਏਅਰ ਹੋਸਟੈਸ ਅਖਬਾਰ ਲੈ ਆਈ। ਉਹ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ, ‘ਇੰਗਲਿਸ਼ ਔਰ ਹਿੰਦੀ?’ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਰਨ ਕੋਲ ਆਈ, ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਚਰਨ ਮੇਰੇ ਵਲ ਝਾਕਣ ਲੱਗਾ, ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘ਇਹ ਕੁੜੀ ਅਖਬਾਰ ਪੁੱਛਦੀ ਐ ਕਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹਨੈਂ?’

ਚਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, ‘ਇਕ ‘ਦੇਸ ਦਰਪਣ’ ਲਿਆ ਦੇ’
‘ਵਟ ‘ਦੇਸ ਦਰਪਣ’ ਲਿਆ ਦੇ?’
‘ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅਖਬਾਰ ਮੰਗਦਾ। ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਛਪਦੈ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹੁਤਾ ਉਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆਂ।’ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ।

‘ਨੋ ‘ਦੇਸ ਦਰਪਣ’ ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਗਈ।
‘ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਐ ਤਿੱਤਲੀ ਜਿਹੀ?’ ਚਰਨ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਲ

ਅੱਖਾਂ ਮਟਕਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

‘ਆਹਦੀ ਐ ਸਵੇਰੇ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਊਂਗੀ।’ ਮੈਂ ਛੇੜਿਆ।
‘ਹੁਣ ਸਵੇਰੇ ਤਾਈਂ ਬੋੜ੍ਹਾ ਈ ਬੈਠੇ ਰਹਾਂਗੇ ਆਪਾਂ। ਚੱਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਈ ਨੀਂ।’

ਚਰਨ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਪੈਂਗ ਪੀ ਕੇ ਬੈਠਿਆ ਸੀ। ਆਹਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਤਾਂਹ ਉਡਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਬੋਲੇ ਵੇਖਿਆ ਨੀ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਠੇ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕਦੇ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਧੁੰਨੀ ‘ਚ ਲੈ ਵੜਨੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ।’

ਸ਼ਰਾਬ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਹੋਰ ਪੀਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੀਤਾ। ਅਖਬਾਰ ਵੰਡ ਕੇ ਮੁੜਦੀ ਏਅਰ ਹੋਸਟੈਸ ਜਦੋਂ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਪਾਣੀ!’

‘ਵੱਟ ਪਾ-ਆਨੀ?’ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪਿਆ। ਝੱਟ ਬੋਲਿਆ, ‘ਇਹ ਆਖਦਾ ਏ, ਬੋਟੀ...ਵਾਟਰ...।’

‘ਓ! ਵੈਰੀ ਨਾਈਸ, ਥੈਕ ਯੂ, ਵੇਟ ਜਸਟ ਕਮਿੰਗ।’ ਮੁਸਕਰਾਹਟਾਂ ਖਿਲਾਰਦੀ ਇਹ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਤੁਰ ਗਈ।
‘ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ?’ ਚਰਨ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਮਸਤੀ ਸੀ।

‘ਕਹਿੰਦੀ ਪੁਲਿਸ ਲੈ ਕੇ ਆਉਨੀ ਆਂ।’ ਮੈਂ ਡਰਾਇਆ।
‘ਏਥੋਂ ਤਾਂ ਭੱਜਿਆ ਵੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਯਾਰ। ਹੁਣ ਫੇਰ ਕੀ

ਹੋਊ?’ ਚਰਨ ਸੱਚ ਹੀ ਡਰ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੋ ਹੋਰ ਜਣੇ ਬੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਧਰਤੀ ਵਲ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਚਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਹੁਣ ਤਾਂ ਛਾਲ ਮਾਰਨੀ ਪਊ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੰਦਰ।’

ਉਦੋਂ ਨੂੰ ਏਅਰ ਹੋਸਟੈਸ ਟਰੇਅ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਰੱਖੀ ਆ ਗਈ। ਚਰਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਧਾ ਕੁ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਬਾਕੀ ਅਧੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਉਲਟ ਲਈ ਤੇ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਖਿੰਚ ਕੇ, ਮੁੱਛਾਂ ਪੂੰਝਦਾ ਬੋਲਿਆ, ‘ਹੁਣ ਠੀਕ ਆ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਫੌਜ ਲੈ ਆਵੇ।’

ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਸੰਘਣੇ ਬੱਦਲ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਉਡਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਇਉਂ ਲੰਘਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਰਗੜ ਕੇ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਝਟਕੇ ਜਿਹੇ ਵੀ ਲੱਗੇ। ਚਰਨ ਡਰ ਗਿਆ, ‘ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਫਟ ਦਾ ਸੈਂਟਰ ਬੈਰਿੰਗ ਟੁੱਟ ਗਿਆ।’

‘ਐਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਤੈਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ?’

‘ਐਵੇਂ ਨੀਂ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਵੇਖ ਟੇਛਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂਦੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੇਨ ਕਮਾਨੀ ਟੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ, ਇਹ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ‘ਚ ਰੱਖੂ।’ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਹੀ ਫਿਕਰ ਦਿੱਸਿਆ।

ਦਰਅਸਲ ਉਦੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਗੁਹਾਟੀ ਦੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਉਪਰ ਉਤਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਜੋਰਹਾਟ ਲਈ ਫਿਰ ਉਡਣਾ ਸੀ। ਗੁਹਾਟੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਚਰਨ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ‘ਆਹ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੋਗੀ ਬਈ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਤੋਂ ਕਲਕੱਤੇ ਦਾ ਜਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਰ ਹੋਣਾ।’

ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਇਕ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੀ ਯਾਦ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹਨ ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰ

—ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਫੀਚਰ ਸਰਵਿਸ

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦ ਆਮ ਲੋਕ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇੰਨੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਆਪਣਾ ਪੰਨਭਾਗ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਗਲੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦੌਰ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਦੌਰ ਫਲੈਟਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ-ਖਿੱਝਦੇ ਕਿ ਕਿਸ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰੇ ਦਾ ਘਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਨਾਲ।

ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਬਾਂਦਰਾ ਦੀ ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਬੇਲਾ ਵਿਸਟਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿਚ ਪਤਨੀ ਕਿਰਨ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਫੈਸਲ ਖਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਬੰਗਲੇ' ਜਿਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਲੁਭਕ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਹਿਲ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪੰਚਗਨੀ ਦਾ ਰੁੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਦਾ ਇਕ ਬੰਗਲਾ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਅੰਧੇਰੀ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਜਾਨ ਨੇ ਸਟਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਂਦਰਾ ਦੀ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਘਰ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਉਹ ਬਾਂਦਰਾ ਦੇ ਬੈਂਡ ਸਟੇਡ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਣੀ ਇਮਾਰਤ 'ਗਲੇਕਸੀ ਆਪਾਰਟਮੈਂਟ' ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਲੈਟ ਦੀ ਬਾਲਕੋਨੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਵਹਿਦਾ ਰਹਿਮਾਨ ਦਾ ਬੰਗਲਾ 'ਸਾਹਿਲ' ਵੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਵਹਿਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਕ ਬਹੁਮੰਜ਼ਿਲਾ ਬੰਗਲਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਂਦਰਾ ਦੀ ਹੀ ਕਾਰਟਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਬਣੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁੜਵਾ ਕੇ ਉਹ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬੰਗਲਾ ਬਣਾਉਣਗੇ।

ਇਸ ਵਿਚ ਸਵੀਮਿੰਗ ਪੁਲ ਅਤੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਜਿੰਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਕੈਟਰੀਨਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਛਾ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੁਬਈ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕੇ ਪਨਵੇਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਂਦਰਾ ਦੇ ਬੈਂਡ ਸਟੇਡ ਸਥਿਤ ਬੰਗਲੇ 'ਲੈਂਡਸ ਐਂਡ' ਦਾ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਭਾਰਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਨੱਚਿਆ ਅਤੇ 'ਦੇਵਦਾਸ' ਵਰਗੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਭਿਨੈ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਬਾਂਦਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਾਊਂਟ ਮੈਰੀ ਚਰਚ ਕੋਲ ਬਣੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਇਮਾਰਤ 'ਲਾਮੇਰ' ਦੀ 12ਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਥੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਸਚਿਨ ਤੇਂਦੁਲਕਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਬਾਂਦਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਬੰਗਲੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਦੇ 'ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ' ਤੇ ਕਦੇ 'ਜਲਸਾ' ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬੱਚਨ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਾਂਦਰਾ ਦੇ ਪੌਸ਼ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਛੇ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਬੰਗਲੇ 'ਨੇਵੇਦ' ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਕ ਫਲੋਰ 'ਤੇ ਸਵੀਮਿੰਗ ਪੁਲ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਜਿੰਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਨਾਲ ਇਥੇ ਆਪਣੀ ਆਰਾਮਗਾਹ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਤੇ ਐਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਦੇ ਇਕ ਡਿਵੈਲਪਰ ਨੇ ਬੰਗਲਾ ਭੇਂਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜੁਹੂ ਦੀ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਡੁਪਲੈਕਸ ਫਲੈਟ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜੁਹੂ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਮਨਪਸੰਦ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣਨ 'ਤੇ ਇਸ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਦੇ ਬਾਂਦਰਾ ਸਥਿਤ ਬੰਗਲੇ 'ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ' ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ 'ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ' ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਸ਼ੈ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਵਸੇ 'ਕਰਜਤ' ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਗਲਾ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਜਿਹੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੁੱਖ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਪਨੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਛਾਈ ਜੇਨੇਲਿਆ

'ਜਾਨੇ ਤੂੰ...ਯਾ ਜਾਨੇ ਨਾ' ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨੇ ਜੇਨੇਲਿਆ ਡਿਸੂਜਾ ਨੂੰ ਐਡ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਚਹੇਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਚਾਕਲੇਟ, ਕੋਲਡ ਡ੍ਰਿੰਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਬਣ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਕਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਚੁਲਬੁਲੀ ਜੇਨੇਲਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਟੀ ਜਿੰਟਾ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਡਿੱਘਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜੇਨੇਲਿਆ ਨੇ ਕੈਡਬਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ 'ਪਰਕ' ਦਾ ਉਹ ਵਿਗਿਆਪਨ ਵੀ ਹਥਿਆ ਲਿਆ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਿਟੀ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੁਲਬੁਲਾ ਅਤੇ ਉਰਜਾਵਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੁਲ 12 ਚਿਹਰੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ 11 ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਤ ਕੇ ਜੇਨੇਲਿਆ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰ ਲਈ। ਵੈਸੇ ਸਿਰਫ ਵਿਗਿਆਪਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇਨੇਲਿਆ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੁਲਬੁਲੀਆਂ ਸੁਰਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਪਨ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਦਿਵਿਆ ਦੱਤਾ ਨੇ ਪਾਈਆਂ ਹਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਧੂਮਾਂ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦਿਵਿਆ ਦੱਤਾ ਕੋਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਬੋਲਡ ਸੀਨ ਤਕ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਤਰਾਉਂਦੀ। ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ 'ਹਿੰਸ' ਵਿਚ ਜੈਨੀਫਰ ਲਿੰਚ ਨਾਲ ਅਭਿਨੈ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਦਿਵਿਆ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮ 'ਚ ਅਭਿਨੈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਮੈਰਿਕਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਫ੍ਰੈਡ ਹੋਮਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਫਿਲਮ ਲਈ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਦਿਵਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਏਮੇਲੀਆ, ਜੈਕਸਨ ਗ੍ਰੇਅ ਅਤੇ ਰੇਗ ਗਰਾਂਟ ਅਭਿਨੈ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦਿਵਿਆ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਚ ਚੰਗੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਸੰਯੋਗਿਤਾ-ਦਿ ਬ੍ਰਾਈਡ ਇਨ ਰੈਡ' ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਨਸ ਫਿਲਮ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਦਿਵਿਆ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਹੋਟ-ਦਿ ਵੀਕਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ' ਦੇ ਪ੍ਰੋਮੋਜ਼ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਰਾਖੀ ਸਾਵੰਤ ਕਰਕੇ ਸਲਮਾਨ ਮੀਕੇ ਦੇ ਗਲ ਪਿਆ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਭਿਨੇਤਾ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਫਿਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ 'ਦਸ ਕਾ ਦਮ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਆਈਟਮ ਗਰਲ ਰਾਖੀ ਸਾਵੰਤ ਲਈ ਗਾਇਕ ਮੀਕੇ ਨਾਲ ਉਲਝ ਪਿਆ। ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਇਕ ਸੂਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਮੌਕੇ

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਖੀ ਸਾਵੰਤ ਇਕ ਚੰਗੀ ਪਤਨੀ ਬਣੇਗੀ? ਮੀਕੇ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਪੁੱਛੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੀਕੇ ਨੇ ਮੂੰਹ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਰਾਖੀ ਸਾਵੰਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਗੱਲ ਵਧ ਗਈ।

ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ਕਾਈਟਸ ਦੀ ਚਰਚਾ

ਰਾਕੇਸ਼ ਰੋਸ਼ਨ ਨੇ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ 'ਕਹੋ ਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ', 'ਕੋਈ ਮਿਲ ਗਿਆ' ਅਤੇ 'ਕ੍ਰਿਸ਼' ਦੀ ਹੈਟ੍ਰਿਕ ਬਣਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਜੋ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਕਾਫ਼ਟ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬੈਨਰਾਂ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਆਪਣੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭਲਾ ਰਾਕੇਸ਼ ਰੋਸ਼ਨ ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਰਹਿਣ।

ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਫਿਲਮ 'ਕ੍ਰੇਜ਼ੀ-4' ਆਪਣੇ ਸਹਾਇਕ ਜੈਦੀਪ ਸੇਨ ਨਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਚਾਹੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਰਾਕੇਸ਼ ਰੋਸ਼ਨ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬੁਲੰਦ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਕਾਈਟਸ' ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਫਿਲਮ ਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨੁਰਾਗ ਬਾਸੂ ਹਨ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਾਰਬਰਾ ਮੋਰੀ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸਿੰਗ ਸੀਨ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਹੀਰੋਇਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ 'ਕਾਈਟਸ' ਦੀ ਕਾਨਸ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ 'ਚ ਵੀ ਖੂਬ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰਿਲੀਜ਼ 'ਚ ਅਜੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਖੂਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਕਾਈਟਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਾਸ ਵੇਗਸ ਦੇ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮੁਥਾਜ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝ ਸਕੀਏ ਜਾਂ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੀਏ ਫਿਰ ਵੀ ਪਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਦੂਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦਾ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਨਾਲ

ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਲਸਾ ਸਿੱਖਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੈ ਤੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਦਿਆਂ-ਸਿੱਖਦਿਆਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਦੇ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਹਾਣੀ 'ਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,

ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਨਾਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੈ (ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ) ਇਕ ਸਾਲਸਾ ਭਾਂਸ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕ ਅਮੀਰ ਕੁੜੀ ਜੀਆ (ਕੰਗਨਾ ਰਣਾਵਤ)

ਜਦੋਂ ਜੈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਕੁੜੀ ਨਤਾਸ਼ਾ (ਬਾਰਬਰਾ ਮੋਰੀ) ਦੀ ਆਮਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਜੈ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੈ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜੈ ਉਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ। ਅਚਾਨਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੂਰੀਆਂ ਸਿਮਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੋਧਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਗੁਲਾਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੰਢੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਕੱਲ ਤਕ ਇਕੱਠਿਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਫਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਸਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜੀਆ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਅਨੁਰਾਗ ਬਾਸੂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਇਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਲਾਈਫ ਇਨ ਏ ਮੈਟ੍ਰੋ', 'ਗੈਂਗਸਟਰ' ਅਤੇ 'ਮਰਡਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪੁਖਤਾ ਪਛਾਣ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਨੁਰਾਗ ਬਾਸੂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਰੋਸ਼ਨ ਇੰਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫਿਲਮ 'ਕਾਈਟਸ' ਅਨੁਰਾਗ ਬਾਸੂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਲਾਸ ਵੇਗਸ, ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਅਤੇ ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ 'ਚ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਾਡਲ ਅਤੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਬਾਰਬਰਾ ਮੋਰੀ ਅਤੇ ਕੰਗਨਾ ਰਣਾਵਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਿਊਸ ਰੋਸ ਨਿਕੋਲਸ ਬ੍ਰਾਊਨ ਅਤੇ ਕਬੀਰ ਬੇਦੀ ਦੀਆਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਸੰਗੀਤ ਰਾਜੇਸ਼ ਰੋਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ।

FARHATH HUSSAIN PRESENTS

For the first time ever celebrating the
Biggest South Asian Carnival 2009

MEET & GREET WITH
SHAHRIKH KHAN AND.....

FOR MORE INFO :

MONTY	:847 770 1088
ALTAF HUSSAIN	:847 271 4427
SAJJAD SHAMSI	:630 205 4069
DHITU	:847 340 1120

- Celebrities Autograph & picture stage.
By top actors, actresses and singers.
- Live performances by the top playback singers.
- Catwalk stage / Fashion Stage
By Celebrities Designers
- Khana Khazana Court.
Delicious Food & Cookery Stage.
- Dulhan the South Asian Wedding Expo.
- Desi Bazaar
Jewelry, Clothes, Shoes, Accessories
& much more...

On August 15th & 16th 2009 in Chicago

**Rosemont Convention Center
Donald E Stephens Convention Center
5555 N. River Road, Rosemont, IL 60018**

This two-day South Asian Carnival event will be a colorful extravaganza, which will include MEET & GREET with Top Bollywood Celebrities, performances by Top Playback singers, Catwalk & Fashion shows by celebrities designers, Khana Khazana court with delicious food and Cookery shows, Dulhan the south asian wedding expo and a large number of Stalls, Food, and Entertainment.

For Sponsorship / Booth / Stalls Contact: 331 472 9818

TICKET \$25

www.southasiancarnival.com

Have your once-in-a-lifetime event truly unforgettable at Chicagoland's newest, extremely magnificent Banquet facility spreading Over 40,000 Square Feet Capacity 1000

Exquisitely designed multiple luxurious ballrooms - High ceilings and beautiful crystal chandeliers - Free standing with spacious lobby and unlimited car parking

ASHYANA BANQUETS

1620 75TH STREET, DOWNERS GROVE, IL 60516
TEL: 630-964-7090 FAX 630-964-7097
www.ashyanabanquets.com

Corporate conference & Convention facilities:

State-of-the-art equipment • Hi-Fi-sound system • Presentation screens

- Wedding • Receptions • Anniversaries • Graduations
- Baby Showers • Birthdays • Business & Corporate events

Reserve your next event. Tel: (630) 964-7090
Contact Surender Jain (847) 322-1285

Convenient location: 1/2 mile East of 355 at Exit 75th St., Close to all highway, including 88, 55, 294, and 355.

SHIKARA RESTAURANT

Authentic Indian Cuisine

1620 75th Street, Downers Grove, IL 60516
Tel: 630-964-1720 • Fax 630-964-7097

(In ASHYANA Banquets Building, Next to Toys R Us)

Viceroy of India

AUTHENTIC INDIAN CUISINE

www.viceroyofindia.com

CHICAGO

BANQUET - 200 • RESTAURANT - 250
2518 W. Devon Avenue, Chicago, IL 60659
Tel: 773 743 4100 • Fax: 773 743 8673

LOCATION

LOMBARD

BANQUET - 300 • RESTAURANT - 150
19W 555 Roosevelt Road, Lombard, IL 60148
Tel: 630 627 4411 • Fax: 630 627 4165

